মণিকাঞ্চন

জয় গুৰু শংকৰ

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সংঘ

- Tech/RNP/GH-105/2012-14
- Regd. No. 63480/95

অষ্টাদশ বছৰ ঃ ষষ্ঠ সংখ্যা, ৫৬৪ শঙ্কৰাব্দ, জুন ২০১৩ চন, মূল্য ঃ ৫.০০ টকা, পঞ্জীয়ন নং ঃ ৬৩৪৮০/৯৫

গুৰুবাণী

শুনা সভাসদ সদায় ঈশ্বৰ
কৃষ্ণৰ মুখৰ কথা।
চাৰিও বেদৰ ইসে সাৰোদ্ধাৰ
জানিবা আক সৰ্ব্বথা।।
দেৱৰ মধ্যত দৈৱকী নন্দন
ধৰ্ম্মৰ মধ্যত নাম।
দুই পৰে তিনি নাই নাই নাই
ভকত পূৰণ কাম।।
জানিয়া কৃষ্ণৰ চিন্তিয়ো চৰণ
মুখত নেৰিবা নাম।
কেতিক্ষণে কৈত মৰণ মিলয়
ডাকি বোলা ৰাম ৰাম।।

—ভকতি-প্ৰদীপ

সনাতন ধৰ্ম, বৈষ্ণৱ পৰম্পৰা আৰু একশৰণ

বাবুল বৰা

বৈদিক ধৰ্মকেই সাধাৰণতে সনাতন ধৰ্ম বুলি কোৱা হয় সনাতন মানে পুৰাতন, চিৰন্তন অথবা আদি বুলিব পাৰি। ইয়াৰ আদি গ্ৰন্থ বেদ বাবেই ইয়াৰ অন্য নাম বৈদিক। কিন্তু এটা কথা ঠিক, বেদৰ প্ৰকৃত ধৰ্ম কি এই সম্পৰ্কত এতিয়াও কোনেও সঠিক সিদ্ধান্ত দিব পৰা নাই। কিয়নো বেদ সম্পৰ্কত আজিও ব্যাখ্যাৰ শেষ নাই।

প্ৰতিখন বেদ চাৰি ভাগত বিভক্ত— (১) মন্ত্ৰ বা সংহিতা (২) ব্ৰাহ্মণ (৩) আৰণ্যক আৰু (৪) উপনিষদ।

মন্ত্ৰ বা সংহিতাভাগ স্তুতি আৰু প্ৰাৰ্থনাপূৰ্ণ। এক ঐশীশক্তিক এই মন্ত্ৰবোৰেৰে প্ৰাৰ্থনা কৰি হৈছিল।

ব্ৰাহ্মণ খণ্ডত যাগ-যজ্ঞাদিৰ বিস্তৃত বিৱৰণ আছে। কালক্ৰমত যাগ-যজ্ঞাদিৰ প্ৰাধান্য বাঢ়ি আহি বৈদিক ধৰ্ম সম্পূৰ্ণ কৰ্মপ্ৰধান হৈ পৰি সেই যাগ-যজ্ঞই একমাত্ৰ কল্যাণকৰ ধৰ্ম হৈ পৰিল। ঈশ্বৰ জ্ঞান, ভক্তি এইবোৰ নিৰৰ্থক, কৰ্ম হৈ স্বৰ্গাদি সুখ ভোগেই ইয়াৰ উদ্দেশ্য হ'ল। অকল ইমানেই নহয়, কৰ্মকাণ্ডৰ ওপৰত ৰচিত জৈমিনিৰ পূৰ্বমীমাংসা নামৰ দৰ্শনত ঈশ্বৰকেই অস্বীকাৰ কৰা হ'ল।

বেদ হৈছে একপ্ৰকাৰৰ মন্ত্ৰ। যাৰ উচ্চাৰণ শুদ্ধ হোৱাটো বাঞ্ছনীয়। বেদমন্ত্ৰসমূহ শুদ্ধভাৱে উচ্চাৰণ নহ'লে হিতে বিপৰীত ফল হয়। পতঞ্জলিৰ মহাভাষ্যত ইয়াৰ বৰ্ণনা আছে—

"মন্ত্ৰো হীনঃ স্বৰতো বৰ্ণতো ৱা
মিথ্যা প্ৰযুক্তো ন তমৰ্থমাহ।
স ৱাগবজ্ৰো যমমানং হিনস্তি
যথেন্দ্ৰশক্ৰঃ স্বৰতোহপৰাধাৎ।।"

— নিৰুক্ত

অৰ্থাৎ, মন্ত্ৰ উচ্চাৰণত যদি স্বৰৰ বা বৰ্ণৰ ত্ৰুটি ঘটে, তেনেহ'লে ইপ্সিত ফল লাভ নহয়। মন্ত্ৰৰ ত্ৰুটিযুক্ত উচ্চাৰণে বজ্ৰস্বৰূপ হৈ যজমানৰ অনিষ্ট কৰে। যিদৰে 'ইন্দ্ৰশত্ৰু' শব্দটোৰ স্বৰৰ

(২ পৃষ্ঠাত চাওক)

একশৰণৰ গূঢ় তত্ত্ব

ড° পূৰ্ণানন্দ শইকীয়া

ভাগৱত মহাধৰ্মত একশৰণেই মূলবস্তু। 'একশৰণ' মানে এজন পৰমেশ্বৰ তথা পৰম-পুৰুষ পৰমানন্দ কৃষ্ণদেৱত শৰণ নাইবা কায়-মনো-বাক্যে কৃষ্ণৰ চৰণত আত্মনিবেদন। এই একশৰণৰ বিপৰীতে বহু শৰণ নাইবা বহু আনুগত্যৰ কথা স্বাভাৱিকতে আহি পৰে। মানৱ সভ্যতাৰ আদি স্তৰত পৃথিৱীত বহু শৰণ প্ৰচলিত আছিল। সূৰ্য-চন্দ্ৰ-বায়ু-বৰুণ-অগ্নি আদি প্ৰাকৃতিক শক্তিসমূহৰ পৰা মানৱে পোনে পোনে উপকাৰ পাই এই শক্তিসমূহৰ ওচৰত স্বাভাৱিকক আনুগত্য স্বীকাৰ কৰি স্বয়ং দেৱতা আখ্যা দি পূজা-অৰ্চনা কৰিছিল। এনে দেৱ-দেৱতাসমূহৰ কাল্পনিক মূৰ্তি সাজি মানৱে পূজা-অৰ্চনা কৰিছিল। আমাৰ পুৰাণ শাস্ত্ৰসমূহতে যে এনে দেৱ-দেৱতাৰ অনেক অলৌকিক কাহিনী আছে এনে নহয়; প্ৰভু যীশুখ্ৰীষ্টৰ আৰু পয়গম্বৰ হজৰত মহম্মদৰ আগৰ পশ্চিমৰ দেশসমূহত পুৰণি গ্ৰীক পৰম্পৰাত বহু দেৱ-দেৱীৰ পূজা-অৰ্চনা প্ৰচলিত আছিল। আমাৰ পুৰাণৰ দেৱ-দেৱীৰ দৰে গ্ৰীচৰ দেৱ-দেৱীসকলে মানৱৰ ভাগ্য নিৰ্ণয় কৰাৰ অনেক কাহিনী আছে। এনে দেৱ-দেৱতাৰ কৃপা প্ৰাৰ্থী মানৱ সমাজত মানৱৰ স্থান আছিল গৌণ ঃ দেৱতাৰ স্থান আছিল মুখ্য। সেয়ে দেৱ-দেৱীৰ সন্তুষ্টিৰ কাৰণে মন্দিৰত পশুৰ সম শাৰীত থৈ মানৱক বলি দিয়াৰো বিধান আছিল। দেৱ-দেৱী

(২ পৃষ্ঠাত চাওক)

শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱৰ স্মৃতিচাৰণ

কীৰ্তি প্ৰসাদ চলিহা

যথা তৰোৰ্মূলনিষেচনেন তৃপ্যন্তি তৎস্কন্ধভুজোপশাখাঃ।

প্ৰাণোপহাৰাচ্চ যথেন্দ্ৰিয়ানাং তথৈৱ সৰ্ৱাহৰ্ণমচ্যুতেজ্যাঃ।।

— ভাগৱত, 04û31û14,

(ভাবাৰ্থ ঃ- গছৰ গুৰিত পানী দিলে গছৰ সৰু-ডাঙৰ ঠাল-ঠেঙুলি, পাত-ফুল আদি শাখা-প্ৰশাখাসমূহ জীপ পাই উঠে, কিন্তু ডালে-পাতে পানী দিলে সেইবোৰ কোনো কামত নাহে, অপচয় হয়। তেনেকৈ ক্ষুধাতুৰজনৰ ভোক অন্নৰ দ্বাৰাহে গুচে, বস্ত্ৰ অলংকাৰে ভোক গুচাব নোৱাৰে। ঠিক এনেদৰেই অন্য দেৱ-দেৱীক পূজা কৰা নিষ্ফল, গছৰ গুৰিত পানী দিয়াৰ দৰেই শ্ৰীকৃষ্ণক পূজা-সেৱা কৰাটোৱেই সৰ্বসিদ্ধি লাভ কৰাৰ একমাত্ৰ উপায়।)

শ্ৰীমদ্ভাগৱত পুৰাণৰ এই সামান্য শ্লোকটিয়ে মাধৱদেৱৰ দৰে এজন ঘোৰ শাক্ত পণ্ডিতৰ জীৱনৰ গতি পৰিবৰ্তন কৰি দিলে। কিন্তু অকল মাধৱদেৱৰ জীৱনৰ সোঁত পৰিবৰ্তন কৰি দিলে বুলি ক'লে এক ডাঙৰ ভুল কৰা হ'ব, কাৰণ এই শ্লোকটি সমাপ্ত হোৱাৰ পিছতেই মাধৱদেৱে আগম আৰু নিগম পন্থাৰ মাজত থকা আকাশ-পাতাল প্ৰভেদৰ কথা মৰ্মে-মৰ্মে উপলব্ধি কৰি, নিগম পন্থাকে সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ পন্থা বুলি হৃদয়ঙ্গম কৰি, শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ ওচৰত যি শৰণ ল'লে, তাৰেই

(১৪ পৃষ্ঠাত চাওক)

মাধৱদেৱৰ নাট্য কৃতিত নিহিত আধ্যাত্মিক তত্ত্ব

ড° সঞ্জীৱ কুমাৰ বৰকাকতী

মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে তাৰাৰ সাহিত্যিক-সাংস্কৃতিক সৃষ্টিসমূহক তাৰাৰ প্ৰৱৰ্তিত একশৰণ নামধৰ্মৰ তত্ত্বসমূহ জনসাধাৰণৰ ওচৰলৈ লৈ যোৱাৰ বাবে বাহনৰূপে ব্যৱহাৰ কৰিছিল। তাৰাৰ প্ৰপন্ন শিষ্য তথা উত্তৰাধিকাৰী, মহাপুৰুষ মাধৱদেৱেও একে কৌশলকে অৱলম্বন কৰিছিল। গাঁথনি আৰু সাহিত্যিক বৈশিষ্ট্যৰ পিনৰ পৰা দুয়োজনাৰ সাহিত্যকৃতিসমূহৰ মাজত পাৰ্থক্য থাকিলেও এই কৌশল সন্দৰ্ভত উভয়ৰে মাজত সম্পূৰ্ণ সাদৃশ্য আছিল। সেয়ে মাধৱদেৱে ৰচনা কৰা নাট-ঝুমুৰাসমূহ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ ৰচিত অঙ্কীয়া নাটসমূহৰ দৰেই আধ্যাত্মিকতত্ত্ব ভৰপূৰ হৈ থকা দেখা যায়। এই নাটসমূহৰ মাজেৰে ইষ্টদেৱ শ্ৰীকৃষ্ণক প্ৰণিপাত জনোৱা হয়। গতিকে মাধৱদেৱে তেওঁৰ নাট-ঝুমুৰাসমূহ 'শ্ৰীকৃষ্ণায় নমঃ' বুলি আৰম্ভ কৰিছে। এক দেৱ, এক সেৱ নীতিক যে সৰ্বোপৰি মান্যতা দিয়া হয়, সেই সিদ্ধান্তটো ইয়াৰ দ্বাৰা তেওঁ স্পষ্ট কৰি দিছে।

ব্ৰজধামত বাস কৰা, নন্দ-যশোদাৰ গৃহত লালিত-পালিত হোৱা, গোপীসকলক বিভিন্ন ক্ৰীড়াৰে মনোৰথ পূৰ্ণ কৰোঁতা, শ্ৰীকৃষ্ণই হৈছে পৰমাত্মা পৰমব্ৰহ্ম নাৰায়ণৰ পূৰ্ণ অৱতাৰ। গতিকে তেৱেঁই সমস্ত জীৱৰ উপাস্য সত্তা। তেওঁৰ লীলাসমূহ শ্ৰৱণ কৰিলে মনুষ্যৰ হৃদয়ত ভক্তি সঞ্চাৰ হয় আৰু অন্তঃকৰণ শুদ্ধ হয়। সেইবাবে মাধৱদেৱে তেওঁৰ নাট-ঝুমুৰাসমূহত সূত্ৰধাৰৰ মুখত দিয়া প্ৰথম সংলাপটো এনে ধৰণৰ—

আহে সামাজিক লোক ঃ জে চৰাচৰ গুৰু নাৰায়ণ ঃ সৰ্ব্বলোক হিত কাৰণে ঃ নন্দক মন্দিৰে বেকত হুয়াকহোঁ ঃ কপট গোপবেসে ঃ পৰম মঙ্গলৰূপ ঃ নানান ৰাসে খেলনা কয়কহুঁ ঃ জযোৱাক মন সন্তোসিয়ে ঃ জৈচন কৃড়া কয়ল ঃ তাহে দেখহ সুনহ ঃ নিৰন্তৰে হৰি বোল হৰি।। (ভূমি লেটোৱা)

তাৎপৰ্যপূৰ্ণভাৱে মাধৱদেৱে তেওঁৰ অধিকাংশ নাট-ঝুমুৰাতে এই সংলাপটোকে প্ৰথম সংলাপৰূপে দিছে। তেওঁ তাত সামান্যভাৱেহে পৰিৱৰ্তন কৰিছে। 'চোৰধৰা' ঝুমুৰাত শ্ৰীকৃষ্ণই গোপীসকলৰ মনোৰথ পূৰণ কৰাৰ কথা কৈছে, 'ভোজনবিহাৰ' ঝুমুৰাত ব্ৰজবাসীসকলক আনন্দ প্ৰদান কৰাৰ কথা কৈছে, 'ভূষণ হৰণ'ত শ্ৰীকৃষ্ণক ব্ৰহ্মা-ৰুদ্ৰৰ ধ্যানৰ মাত্ৰ বুলি অভিহিত কৰিছে, 'ব্ৰহ্মামোহন'ত ভগৱন্তই ভূমিৰ ভাৰ হৰণ কৰিবলৈ অৱতাৰ হোৱাৰ কথা কৈছে, ইত্যাদি। কিন্তু যশোদাক সন্তোষ প্ৰদান কৰাৰ কথাটো

(১৮ পৃষ্ঠাত চাওক)

সনাতন ধৰ্ম, বৈষ্ণৱ পৰম্পৰা

(১ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

বিচ্যুতি ঘটাত বৃত্ৰৰ হাতত ইন্দ্ৰ নিহত নহৈ ইন্দ্ৰৰ হাততহে বৃত্ৰ নিহত হৈছিল।

আৰণ্যক হৈছে বেদৰ এনে এটি খণ্ড য'ত দ্ৰব্যযজ্ঞৰ অসাৰতা ঘোষিত হৈছে। ক্ৰিয়াকাণ্ড বহুল যাগ-যজ্ঞ আৰণ্যকত সম্পূৰ্ণভাৱে লুপ্ত হৈ ইয়াৰ ঠাই লৈছে জ্ঞানে। এই খণ্ডতেই বেদৰ কৰ্মকাণ্ড যাগ-যজ্ঞৰ সলনি অধ্যাত্মবিদ্যাৰ সূচনা হয়।

বেদৰ চতুৰ্থ স্তৰ হ'ল উপনিষদ। যি বিদ্যা বা পৰম জ্ঞানে জীৱক পৰম ব্ৰহ্মৰ কাষলৈ লৈ যায়, সেই পৰাবিদ্যা বা ব্ৰহ্মবিদ্যাকে উপনিষদ বোলা হয়। বেদৰ চৰমজ্ঞান, সাৰমৰ্ম বা ৰহস্য উপনিষদত ৰূপায়িত হৈছে। বেদৰ শেষ লক্ষ্য বা প্ৰতিপাদ্য বা সিদ্ধান্ত ইয়াত আছে। সেইবাবে ইয়াক বেদান্তও বোলা হয়। উপনিষদবোৰৰ ওপৰত বাদৰায়ণ ব্যাসে ব্ৰহ্মসূত্ৰ বা বেদান্ত দৰ্শন ৰচনা কৰে। ভাগৱতশাস্ত্ৰ হৈছে বেদান্ত দৰ্শনৰ ব্যাস মহামুনি কৃত ভাষ্য আৰু সমস্ত বেদৰ সাৰ। উপনিষদৰ সাৰ হৈছে গীতা আৰু গীতাৰ বক্তা শ্ৰীকৃষ্ণ নিজেই।

এতিয়া আহো সনাতন ধৰ্ম আৰু যুগধৰ্মৰ প্ৰসঙ্গলৈ। যদি আমি সনাতন ধৰ্মৰ মূল ভেঁটি বিচাৰ কৰো, তেন্তে দেখিম যে ইয়াৰ ভেটি উপনিষদ, গীতা আৰু ব্ৰহ্ম সূত্ৰ বা বেদান্ত দৰ্শন। যদি সেয়েই হয়, তেন্তে বেদৰ কেৱল ব্ৰাহ্মণ খণ্ডত উল্লেখ কৰা বা মানি চলা যাগ-যজ্ঞাদি সৰ্বস্ব কৰ্মকাণ্ডকে কিয় বৈদিক ধৰ্ম বুলিম? আচলতে সনাতন ধৰ্ম বুলি ক'লে আজিও আমাৰ চকুত এখন স্পষ্ট ছবি উজ্বলি নুঠে। গতিকে সনাতন আৰু যুগধৰ্ম বুলিলে এনেদৰে ক'ব পাৰি— পুৰুষোত্তম ভগৱান কৃষ্ণৰ ভক্তিযুক্ত উপাসনাই হ'ব বেদ প্ৰতিপাদ্য সনাতন ধৰ্ম আৰু যুগভেদে যি যুগোপযোগী পদ্ধতিৰে সেই ধৰ্ম আচৰণ কৰা হয়, সিয়েই যুগধৰ্ম। মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে এই যুগধৰ্মকেই প্ৰচাৰ কৰিছিল একশৰণ নাম দি। যাক কলিৰ শ্ৰেষ্ঠ ধৰ্ম বা স্বধৰ্ম বোলা হয়। শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱে এই ধৰ্মৰ নাম দিছিল— 'ধৰমকহো ৰাজা' অৰ্থাৎ সকলো ধৰ্মৰ ৰজা 'একশৰণ নামধৰ্ম'। প্ৰকৃতি আৰু পুৰুষ দুয়োৰে নিয়ন্তা, ক্ষয়ৰ অতীত আৰু অক্ষয় ব্ৰহ্মতকৈয়ো উত্তম পুৰুষোত্তম কৃষ্ণদেৱেই সমগ্ৰ বেদৰ জ্ঞাতব্য একমাত্ৰ পৰম তত্ত্ব। তেওঁক জানিলেই মৃত্যুৰ হাত সাৰিব পাৰি। (তমেৱ বিদিত্বাতি মৃতপ্যমেতি— যজুৰ্বেদ, ৩১/১৮) ভক্তিয়ে তেওঁক জনাৰ উপায়। যাক আশ্ৰয় কৰি, যাক উপাস্য তত্ত্ব হিচাপে লৈ মহাপুৰুষজনাই মহাপুৰুষীয়া ধৰ্ম প্ৰৱৰ্তন কৰি জগতবাসীৰ মঙ্গল সাধিলে। গীতা আৰু ভাগৱত এই ধৰ্মৰ মূল শাস্ত্ৰ। অৱশ্যে অন্যান্য শাস্ত্ৰৰপৰাও পৰিপোষক তথ্য লোৱা হৈছে। গীতা আৰু ভাগৱত বেদ উপনিষদৰ সাৰ, গতিকে বেদ-উপনিষদৰ মূলতত্ত্বই এই ধৰ্মৰ ভেঁটি।

"চাৰিও বেদৰ তত্ত্ব উদ্ধাৰি।
থৈলন্ত হৰিনাম সাৰ কৰি।।"

— কীৰ্ত্তন

গীতাৰ সৰ্বগুহ্যতম বাণী হৈছে সৰ্বধৰ্ম ত্যাগ কৰি ঈশ্বৰ কৃষ্ণত একশৰণ লোৱা। ভগৱান কৃষ্ণই গীতাৰ উপসংহাৰত প্ৰিয় সখি অৰ্জুনৰ যোগে জগতবাসীক উদ্দেশ্যি আহ্বান দিছিল—

"সৰ্ব্বধৰ্ম্মান্ পৰিত্যজ্য মামেকং শৰণং ব্ৰজ।
অহং ত্বাং সৰ্ব্বপাপেভ্যো মোক্ষয়িষ্যামি মা শুচঃ।।"

মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে তাৰাৰ সংস্কৃত ভাষাত লিখা 'ভক্তি-ৰত্নাকৰ' গ্ৰন্থত দিয়া টীকা ভাষ্যৰ অনুবাদক ৰামচৰণ ঠাকুৰে লিখিছে—

"..
কহো গুহ্যতমতো পৰম গুহ্যতম।।
সিজয় সমস্তে ধৰ্ম্ম মোৰ ভকতিত।
সুদৃঢ় বিশ্বাস হেন কৰিয়া বুদ্ধিত।।
তেজি বিধিকিঙ্কৰ যতেক ধৰ্ম্মগণ।
মোতেসে কেৱলে এক হুয়োক শৰণ।।"

বিধিৰ কিঙ্কৰ কৰ্ম-ধৰ্মবোৰ এৰি ভগৱন্ত কৃষ্ণৰ বাহিৰে আন কোনো দেৱ-দেৱীৰ সেৱা-পূজা নকৰি একমাত্ৰ কৃষ্ণত শৰণ বা আশ্ৰয় লৈ তেওঁৰ প্ৰতি অব্যভিচাৰী ভক্তি নিৱেদন কৰাটোৱেই একশৰণ। এই বিষয়ে মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে তাৰাৰ ৰচিত 'ভক্তি-প্ৰদীপ' গ্ৰন্থত কৃষ্ণদেৱৰ বাণী লিখিছে—

"জগতৰে আত্মা ব্ৰহ্মাদিৰো মই দেৱ।
জানি একচিত্তে মাত্ৰ মোকে কৰা সেৱ।।
মোক এৰি আন একো নভজে দেৱক।
সেহি ভক্তি এৰুৱাবে সমস্তে কৰ্ম্মক।।
সেহি একশৰণ ভজন অনুপাম।
নশুনয় আন একো দেৱতাৰ নাম।।
অব্যভিচাৰিণী তাকে বুলিয়া ভকতি।
নাহিকে প্ৰয়াস আত অল্পেসাধে গতি।।"

মহাপুৰুষ গুৰুজনাই প্ৰৱৰ্তন কৰা ধৰ্মৰ মূলশাস্ত্ৰ ভাগৱতৰ বিষয়ে পদ্মপুৰাণৰ উত্তৰখণ্ডৰ শ্ৰীমদ্ভাগৱত মাহাত্ম্যত কৈছে—

"বেদোপনিষদাং সাৰাজ্জাতা ভাগৱতীকথা।
অত্যুত্তমা ততো ভাতি পৃথগভুতা ফলাকৃতিঃ।।"

— পদ্মপুৰাণ, উত্তৰখণ্ড

অৰ্থাৎ, শ্ৰীমদ্ভাগৱত বেদ আৰু উপনিষদসমূহৰ সাৰেৰে তৈয়াৰী। ই বেদৰ ফলস্বৰূপ হোৱা বাবে অতি উত্তম বুলি খ্যাত হৈছে। একশৰণ তত্ত্ব ভাগৱততো আছে। বিশেষকৈ গীতাৰ 'সৰ্ব্বধৰ্ম্ম' ত্যাগৰ জৰিয়তে কি কি ধৰ্ম ত্যাগ কৰিবলৈ দিয়া হৈছে সেই বিষয়ে ভগৱান কৃষ্ণই নিজে ভক্ত উদ্ধৱৰ আগত ব্যক্ত কৰিছিল। ভাগৱতৰ সেই কৃষ্ণমুখ নিঃসৃত উক্তি মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে 'ভক্তি-ৰত্নাকৰ'ত টীকা কৰিছে। তাকেই ৰামচৰণ ঠাকুৰে অনুবাদ কৰিছে—

"যত বিধি নিষেধ বেদৰ যত ধৰ্ম্ম।
যিবা জানি শুনি আছা আনোসৰ কৰ্ম্ম।।
সমস্তক তুমি তেজি কায়বাক্যমনে।
লৈয়োক শৰণ মোত পৰম যতনে।।"

ভাগৱতৰ সাৰমৰ্ম সম্বন্ধে মাধৱ মহাপুৰুষে নাম-ঘোষাত লিখিছে—

"সকল নিগম কল্পতৰু তাৰ
ফল মহাভাগৱত।
সেহি ফল ৰস হৰি গুণ যশ
পিয়ুক সাধুসঙ্গত।।"

— নাম-ঘোষা, ৪০৩

ওপৰত আলোকপাত কৰা দুয়োখন গ্ৰন্থৰ উদ্ধৃতিৰপৰা এটা কথা স্পষ্ট হয় যে সৰ্বধৰ্ম অৰ্থাৎ শ্ৰুতি-স্মৃতি বিহিত বিধি কিঙ্কৰ কৰ্ম-ধৰ্মবোৰ ত্যাগ কৰি ভগৱান পুৰুষোত্তম কৃষ্ণত শৰণ লৈ কলিযুগৰ 'যুগধৰ্ম' আৰু সকলো লোকৰ বাবেই একমাত্ৰ স্বধৰ্ম হৰিনাম-গুণ শ্ৰৱণ-কীৰ্তন কৰাটোৱেই গীতা-ভাগৱত শাস্ত্ৰৰ মূল

(১৬ পৃষ্ঠাত চাওক)

একশৰণৰ গূঢ় তত্ত্ব

(১ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

সৃষ্টি কৰা (দেৱ-দেৱীয়ে সৃষ্টি কৰা?) চতুৰ পুৰোহিত শ্ৰেণীৰ সমাজত আছিল অসীম ক্ষমতা। দেৱ-দেৱীক সন্তুষ্ট কৰা মানে প্ৰকাৰান্তৰে পুৰোহিতক সন্তুষ্ট কৰাটোকে বুজাইছিল। অলৌকিক দেৱ-দেৱীসকলে পশুবলি, নৰবলিৰ ৰক্ত-মাংস খাইছিল নে নাই নাজানো, কিন্তু পুৰোহিতৰ গৰ্ভত যে বলিৰ পশুৰ মাংস বাটিয়ে বাটিয়ে সোমাইছিল, তাত সন্দেহৰ অৱকাশ নাই। এই পুৰোহিত শ্ৰেণী বা যাজক শ্ৰেণী এনে শক্তিমন্ত হৈ উঠিছিল যে কালক্ৰমত তেওঁলোক শাসন-শোষণৰ সৰ্বময় কৰ্তা হৈ পৰিল। লগে লগে ধৰ্মৰ নামত হোৱা গ্লানি বা ব্যভিচাৰে সাধাৰণ মানুহক বনজুইয়ে আগুৱা দি আগুৰি পেলাইছিল।

মানৱ দৰ্শনৰ উচ্চ স্তৰত ধৰ্মৰ গ্লানি দূৰ কৰি প্ৰকৃত সত্যৰ অন্বেষণত ঋষি-মুনিসকল ধ্যানস্থিত হ'ল। ধৰ্মৰ সংস্কাৰ হেতু সমাজত মহাপুৰুষসকলৰ আৱিৰ্ভাৱ হ'ল। প্ৰাকৃতিক বিভিন্ন শক্তিসমূহক অতকালে যাজক বা পুৰোহিত শ্ৰেণীৰ চতুৰালিত পৰি দেৱ-দেৱতা বুলি পূজা কৰি অহাৰ অন্তত সাধাৰণ মানৱৰ মুক্তিদাতা মহাপুৰুষসকলৰ জীৱনাদৰ্শ আৰু বাণীয়ে মৃত-সঞ্জিৱনীৰ কাম কৰিলে। মহৰ্ষি কাৰ্লাইলে তেওঁৰ 'বীৰ আৰু বীৰ পূজা' নামৰ গ্ৰন্থত ক'বৰ দৰে সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ মানৱ এজনক সমাজে 'পয়গম্বৰ' বা 'অৱতাৰী পুৰুষ' বুলি গ্ৰহণ কৰিলে। কিন্তু মানৱে 'পয়গম্বৰ' বা 'ঈশ্বৰ পুত্ৰ' নাইবা 'স্বয়ং ভগৱান' সহজে হ'ব পৰা নাই। তাৰ বাবে প্ৰয়োজন হ'ল অসাধাৰণ ব্যক্তিত্বৰ আৰু স্বয়ং ভগৱান সদৃশ ন্যায়নিষ্ঠা আৰু কৰ্ম কুশলতাৰ। ৰক্ষণশীল সমাজ ব্যৱস্থাই ততালিকে এনে আদৰ্শ-মানৱক 'মহাপুৰুষ' বুলি স্বীকৃতি নিদিলেও দলিত নিষ্পেষিতসকলে দেৱ-দেৱীক ৰক্ত-মাংস দি দি ভাগৰি পৰি অৱশেষত এনে আদৰ্শ মানৱ মহাপুৰুষসকলক 'ত্ৰাণকৰ্তা' বুলি গ্ৰহণ কৰিলে। 'পয়গম্বৰ', 'ঈশ্বৰ-পুত্ৰ', 'স্বয়ং ভগৱান' আদি বিভিন্ন আখ্যা দিলেও মূলতঃ মানৱে মানৱতে শৰণ ল'লে। কাল্পনিক দেৱ-দেৱীৰ তথা এই সকলক লৈ ব্যৱসায় কৰাসকলৰ ভাত মৰিল।

আমাৰ দুজনা মহাপুৰুষ আৰু মাধৱদেৱৰ অমৰ ভক্তি-গ্ৰন্থ 'কীৰ্ত্তন-ঘোষা' আৰু 'নাম-ঘোষা'তে একশৰণৰ গূঢ়তত্ত্ব আদিৰ পৰা অন্তলৈ বায়ুৰ দৰে ব্যাপি আছে। কীৰ্ত্তন পুথিৰ আদিত কৃষ্ণ স্তুতিৰ যিটি শ্লোক দিয়া হৈছে ই অতীৱ তাৎপৰ্যপূৰ্ণ। 'ব্ৰহ্মৰূপী সনাতন' নিৰাকাৰ-নিৰঞ্জন; সাকাৰত মাথোন আংশিক অৱতাৰ। কিন্তু, 'স্বয়ং ভগৱান' বুলি আখ্যায়িত কৃষ্ণ হ'ল পূৰ্ণ মানৱ; পূৰ্ণ অৱতাৰ। অৰ্থাৎ ভগৱানৰ ভাৱমূৰ্তিত যিমান শক্তি বা গুণৰ আৱশ্যক বুলি ভবা হয়, সেই সকলোখিনি থূপতে কৃষ্ণতে আৰোপিত হৈছে। গতিকে, মানৱ কৃষ্ণ হ'ল বসুদেৱ-দৈৱকীৰ, নন্দ-যশোদাৰ পুত্ৰ, কংস-চাণুৰ আদি দৈত্যসকলৰ নিধনকৰ্তা আৰু সমাজত ধৰ্ম স্থাপন কৰোঁতা। এইজনা কৃষ্ণকে মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱে কীৰ্ত্তন পুথিৰ আদিতে প্ৰণাম জনাইছে বৰ তাৎপৰ্যপূৰ্ণভাৱে—

"কৃষ্ণায় বাসুদেৱায় দেৱকীনন্দনায় চ।
নন্দগোপকুমাৰায় গোৱিন্দায় নমো নমঃ।।
নমঃ পঙ্কজনাভায় নমঃ পঙ্কজমালিনে।
নমঃ পঙ্কজনেত্ৰায় নমস্তে পঙ্কজাঙ্ঘ্ৰয়ে।।
বসুদেৱসুতং কৃষ্ণং কংস-চাণুৰমৰ্দ্দনম্।
দেৱকীহৃদয়ানন্দং কৃষ্ণং ৱন্দে জগদ্গুৰুম্।।"

এইজনা উপাস্য দেৱতা পূৰ্ণ কৃষ্ণ ভগৱান পূৰ্ণ মানৱ মহাপুৰুষ নহৈনো আৰু কি হ'ব পাৰে? আমাৰ পুৰাণ শাস্ত্ৰসমূহত এনে পূৰ্ণমানৱ মহাপুৰুষ দ্বিতীয় এজনাৰ নাম পাবলৈ নাই। নৰক নাৰায়ণ নাইবা ভকতক ভগৱান আখ্যা দিয়া, সমস্ত প্ৰাণীতে হৰি-ভাৱ আৰোপ কৰাৰ নিচিনা মহান দৰ্শন ভাগৱত পুৰাণৰ চৰম সাৰ্থকতা। আৰু জীৱশ্ৰেষ্ঠ মানৱৰ অনাদি অনন্ত সৃষ্টিতত্ত্ব অন্বেষণৰ অহৰহ ই মূল ভেটি স্বৰূপ। ঈশ্বৰে মানৱ সৃষ্টি কৰিলে নে মানৱে ঈশ্বৰ সৃষ্টি কৰিলে, আদিতে গছৰ পৰা গুটি হ'লনে, গুটিৰ পৰা গছ হ'ল এনেবোৰ দাৰ্শনিক প্ৰশ্নৰ অৱতাৰণা কৰে মানৱে আৰু ইয়াৰ উত্তৰ দিবলৈ চেষ্টা কৰি আহিছে মানৱেই। একেশ্বৰবাদী ভাগৱতী দৰ্শনত সেয়েহে ভকত আৰু ভগৱন্তৰ মাজত পাৰ্থক্য নাই; ভকত সেৱাই হ'ল ভগৱন্তৰ সেৱা। ভাগৱত পুৰাণ নাইবা ইয়াৰ আশ্ৰিত গ্ৰন্থৰ থাপনা, পাঠ-প্ৰসঙ্গ, কীৰ্তন আদিৰ থলীতে বৈকুণ্ঠৰ কল্পনা কৰা হয়; ভকতসকলেই এই বৈকুণ্ঠৰ অধিকাৰী। এই ভকতসকলৰ সেৱাই ঈশ্বৰ-সেৱা, কৃষ্ণ কীৰ্তনেই হৰি-কীৰ্তন আৰু এনে হৰিনাম কীৰ্তনতে মানৱৰ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ ভকতি মুকুতিৰ উপায় নিহিত হৈছে। আমি মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ কীৰ্ত্তন-ঘোষাৰ কেইফাকিমান উদ্ধৃতি আমাৰ আলোচনা সদৰী কৰিব খোজোঁ—

(১) কৃষ্ণৰ আগমনত ভক্ত অক্ৰুৰৰ বাঞ্ছা পূৰণ হৈছে আৰু স্তুতি কৰি অক্ৰুৰে গাইছে—

"আজি মোৰ গৃহ তীৰ্থতো অধিক
পৱিত্ৰ ভৈলা অশেষ।
যিহেতু সাক্ষাতে জগতৰ গুৰু
আপুনি ভৈলা প্ৰৱেশ।।
কোননো পণ্ডিতে এৰিয়া তোহ্মাক
আনক ভজিবে যায়।
ভকত জনক আপুনাকো দিয়া
জানো ইটো অভিপ্ৰায়।।১২৭৮
ভকতেসে প্ৰভু তোহ্মাৰ বান্ধৱ
দিয়া মনোৰথ সিদ্ধি।
ব্ৰহ্মাৰ দুৰ্ল্লভ তোমাক দেখিলো
কিনো সুপ্ৰসন্ন বিধি।।
সুত বিত্ত দাৰা বিষয় জঞ্জাল
চিণ্ডা মোৰ মোহজৰী।
তোহ্মাৰ চৰণ নিতান্তে চিন্তিয়া
ফুৰো কৃপা কৰা হৰি।।"১২৭৯

— অক্ৰূৰৰ বাঞ্ছা পূৰণ

ভগৱন্ত-ভকত আৰু একশৰণৰ এটি সম্যক আভাস উদ্ধৃতাংশ প্ৰকাশ পাইছে।

(২) মুচুকুন্দই পৰম জ্ঞান লাভ কৰি কৰা কৃষ্ণ স্তুতিতো সাধু সঙ্গৰ মহিমাকে কীৰ্ত্তন কৰা হৈছে—

"যাহাৰ সংসাৰ গুচিবেক তাৰ
মিলয় সাধু সঙ্গতি।
যেৱে সাধু সঙ্গ ভৈল প্ৰভু তেৱে
তোহ্মাত উপজৈ মতি।।"১৩৮৬

— মুচুকুন্দ স্তুতি

(৩) জাম্বৱন্তৰ স্তুতিতো ঈশ্বৰ আৰু ভূতৰ স্বৰূপ নিৰ্ণায়িত হৈছে—

"জানিলো তোহ্মাক জগত ঈশ্বৰ
তুমি সনাতন হৰি।

(১৬ পৃষ্ঠাত চাওক)

ঈশ্বৰৰ কৰুণা প্ৰাপ্তিত ভকতি

বৰদা শইকীয়া

সাহিত্যৰথী লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাদেৱে ভক্তিতত্ত্ব নামৰ প্ৰবন্ধত লিখিছে— “ঈশ্বৰৰ কৰুণা পাবৰ হ'লে এক মাথোন উপায় ভক্তি। কেৱল ভক্তিৰ বাহিৰে আন প্ৰকৃষ্ট উপায় নাই আৰু কলিকালত শ্ৰৱণ-কীৰ্তন ভক্তিয়েই শ্ৰেষ্ঠ ভক্তিধৰ্ম, শ্ৰেষ্ঠ নামধৰ্ম।” কায় মনোবাক্যে প্ৰভু ভগৱন্তৰ শৰণাগত হোৱা জনক তাৰাই আশ্ৰয় দান কৰে। একান্ত ভক্তজনক ভগৱন্তই চিনি পায়। কিন্তু ধন, জন, অৰ্থৰ আকাংক্ষাত একমাত্ৰ স্বাৰ্থৰ খাতিৰত ভকতি কৰিব যোৱাজনক ভগৱন্তই তৰণৰ উপায় নিদিয়ে। মহাপুৰুষ মাধৱদেৱে ঘোষাত কৈছে—

“শুদ্ধে বা অশুদ্ধে এক/ নাম শুনে বা ভনে বা স্মৰে/ অপৰাধহীন পুৰুষক সদ্যে তাৰে। দেহ ধন জন অৰ্থ লোভে/ পাষণ্ড বুদ্ধিয়ে যিটো লৱে/ সিটো হৰি নাম তাৰিতে শীঘ্ৰে নাপাৰে।।”

ৰামকৃষ্ণ পৰমহংসদেৱে কৈছিল— ভক্তি লাভ কৰিবলৈ হ'লে “ঈশ্বরের নাম গুণ সর্বদা করতে হয়। আর সৎসঙ্গ।” সদায় ঈশ্বৰৰ নাম-গুণ শ্ৰৱণ-কীৰ্তন আৰু সাধু সঙ্গত সময় অতিবাহিত কৰিব পাৰিলে ভকতি লাভ হয়।

ভাগৱতৰ ৩য় স্কন্ধত আমি ভগৱন্তৰ অংশ অৱতাৰ কপিলৰ দ্বাৰা মাতৃ দেৱহুতিৰ জৰিয়তে পৃথিৱীলৈ প্ৰেৰণ কৰা ভকতিৰ বাৰ্তাৰ কথা জানিব পাৰোহঁক। কপিলে কৈছে মানুহৰ সহজাত ইন্দ্ৰিয়— “কাম, ক্ৰোধ, লোভ, মোহসমূহ ত্যাগ কৰি নিষ্কামভাৱে হৰি শ্ৰৱণ-কীৰ্তন কৰি, হৰিৰ ৰূপ স্মৰণ কৰি মোক্ষকো বাঞ্ছা নকৰা স্বৰূপটোৱে হ'ল ভকতি।” ভকতি অবিহনে মনৰ শুদ্ধি নহয়। মন শুদ্ধিৰ বাবে সৎসঙ্গৰ নিতান্তই প্ৰয়োজন। শান্ত সৎ স্বভাৱশীল, সকলোকে হৃদয় দান দিব পৰা, কৰুণাসিক্ত চিত্তৰ গুণীজনেই হ'ল সাধুপুৰুষ। ভকতিত সাধুসঙ্গৰ প্ৰয়োজন অপৰিহাৰ্য। যুগে যুগে ভক্তসকলৰ ভকতিৰ নিদৰ্শন পাই আহিছোঁ। নাৰদ, হনুমান, বিদুৰ, প্ৰাদৰ লগতে মহাপুৰুষ মাধৱদেৱৰ নাম নিষ্কাম ভক্তসকলৰ ভিতৰত অন্যতম।

সমাজৰ অৰ্দ্ধাকাশ স্বৰূপ, ধৰিত্ৰীস্বৰূপা আইসকলৰ ভকতি এখন ঘৰ বা এখন সমাজৰ দাপোণ স্বৰূপ। মাতৃসকলৰ শিক্ষাই উশৃঙ্খল আৰু অধঃপতিত নৈতিক সামাজিক জীৱনৰ এক উৎকৰ্ষ সাধনৰ আহিলা ৰূপে গণ্য হ'ব পাৰে। ভকতিত নিমজ্জিত আইসকলেহে এই শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিব পাৰে। সৃষ্টিৰ আঁকৰ আইসকলৰ ভকতিয়ে এখন ঘৰৰ অপায়-অমঙ্গল দূৰ কৰিব পাৰে। সমাজত শান্তি প্ৰতিষ্ঠা কৰিব পাৰে। একান্ত ভকতিৰ বলত আইসকলে নিজৰ মনোবাঞ্ছা পূৰণ কৰিব পাৰে।

ভকতিত নাৰী জাতিৰ ভূমিকা প্ৰসংগত আমি বিভিন্ন কাহিনী, উপ-কাহিনী, শাস্ত্ৰসমূহত পাই আহিছোঁ। বৈদিক যুগত আমি মৈত্ৰেয়ীৰ দৰে আধ্যাত্মিক জ্ঞানত জ্ঞানী মহিলাৰ কথা জানিব পাৰো। ঋষি যাজ্ঞবল্কই পাৰ্থিৱ বিষয়বস্তুসমূহ তেওঁৰ দুই গৰাকী পত্নী মৈত্ৰেয়ী আৰু কাত্যায়নীৰ হাতত সমৰ্পণ কৰি তপোবনলৈ যাবলৈ ওলাইছিল, তেতিয়া তেওঁৰ ব্ৰহ্মবাদিনী পত্নী মৈত্ৰেয়ীয়ে অমৰত্ব দিব নোৱাৰা অসাৰ বস্তু গ্ৰহণ কৰিবলৈ অস্বীকাৰ কৰিছিল। পাৰ্থিৱ প্ৰাচুৰ্য বা ঐশ্বৰ্য বিভূতিয়ে মানুহৰ বাহ্যিক বাসনা পৰিতৃপ্ত কৰিব পাৰে কিন্তু তেওঁৰ আধ্যাত্মিক স্পৃহা বা অমৃত তত্ত্বৰ আকাংক্ষা পুৰাব নোৱাৰে। মৈত্ৰেয়ীৰ দৰে প্ৰাচীন ভাৰতীয় নাৰী এগৰাকীৰ হৃদয়ত উদিত হোৱা আধ্যাত্মিক জ্ঞান পিপাসাৰ সুঁতিয়ে ভকতি জ্ঞানৰ পৰিচয় দিয়ে।

পৰমপুৰুষ নিৰ্গুণ ভগৱন্তৰ সেৱিকা ৰজা উত্তানপাদৰ নিৰ্যাতিতা পত্নী সুনীতি। তেওঁ পৰনিন্দা, পৰহিংসা, পৰচৰ্চা আদি মনোভাৱ ত্যাগ কৰি শুদ্ধ চিত্তে ভগৱানৰ নাম-কীৰ্তন কৰি মাতৃত্বৰ দৰে বিশাল শক্তিৰ অধিকাৰী হ'বলৈ কৰা সাধনাৰ ফলত লাভ কৰিছিল ধ্ৰুৱৰ দৰে মহান সন্তান (ভাগৱতৰ ৪ৰ্থ স্কন্ধ) নাৰদৰ আশ্ৰমত থাকি হিৰণ্যকশিপুৰ গৰ্ভৱতী পত্নীয়ে নাৰদৰ পৰা জ্ঞান, ভক্তি আৰু ধৰ্মৰ তত্ত্ব উপদেশ লাভ কৰিছিল। নাৰদৰ পৰা হৰিৰ গুণ-গান, নাম-মাহাত্ম্য শুনি কালকটোৱা কয়াধুই জন্ম দিছিল বিষ্ণুভক্ত প্ৰাদক। দুষ্টক দমন, সন্তক পালন কৰোতা ভগৱান বিষ্ণুই পৰমভক্ত প্ৰাদক ৰক্ষা কৰিবলৈ নৰসিংহ ৰূপ ধৰি বৈৰী হিৰণ্যকশিপুক বধ কৰিছিল। বিষ্ণুৰ হাতত মৃত্যুবৰণ কৰা হিৰণ্যকশিপুই উদ্ধাৰ পোৱাৰ লগতে দৈত্যকুল বংশ-কুটুম্বে পাপমুক্ত হ'ব পাৰিছিল। কয়াধুৰ ভক্তিৰ বাবেই প্ৰাদৰ দৰে বৈষ্ণৱ সন্তানৰ মাতৃ হোৱাৰ গৌৰৱবোধ কৰিছিল আৰু বংশটোকো পাপৰ পৰা মুক্ত কৰিব পাৰিছিল।

যাহাৰ বংশত হোৱে বৈষ্ণৱ এগুটি।
তাহাৰেসে পুৰুষ উদ্ধাৰে কোটি কোটি।।”

একান্ত ভকতিৰ বলত যশোদাই পুত্ৰৰূপে লাভ কৰিছিল ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণক। যিজনাক পাবলৈ যোগী, ঋষি, দেৱতাই তপ-জপ কৰি অশেষ সাধনা কৰিবলগা হয়, ব্ৰহ্মায়ো যাৰ মহিমা নাপায় সেইজনা সত্য-সনাতন, ত্ৰিভূৱন বন্দন জগতৰ পালক কৃষ্ণক যুগ যুগ সাধনাৰ ফলত পুত্ৰৰূপে পাবলৈ সক্ষম হৈছিল যশোদা।

“ব্ৰহ্মায়ো নাজানে যাৰ মহিমা।
চাৰিবেদে কহি নাপাৰে সীমা।।
হেন মাধৱক তনয় পাইল যশোদা নন্দে কিনো তপসাইল।”

— কীৰ্ত্তন, ৬৭৯

যিজনাক যোগী মুনিসকলে ধ্যান-ধাৰণা, যজ্ঞ, তপ কৰিও নাপায়, যিজনাৰ আদি অন্ত নাই, সেইজনা মহাপুৰষ শ্ৰীকৃষ্ণ একান্ত সেৱিকা যশোদাৰ দৰে মাতৃগাৰকীৰ পৱিত্ৰ স্নেহবন্ধনত ভকতিত বান্ধ মানিবলৈ বাধ্য হয়।

“হেন দেখি প্ৰভু নাৰায়ণ
স্নেহে লৈলা আপুনি বন্ধন।
জগতৰ আপুনি ঈশ্বৰ
তুমি বৈশ্য ভৈলা ভকতৰ। (কীৰ্ত্তন)

মাতৃ যশোদাৰ ভকতিত বিমুগ্ধ হোৱা মুৰাৰি কৃষ্ণই পুত্ৰৰূপে মাতৃক সন্তুষ্ট কৰিছে।

ভীষ্মক ৰজাৰ সুন্দৰী কন্যা ৰুক্মিণীয়ে শৈশৱৰ পৰা দ্বাৰকাত কৃষ্ণৰ ৰূপ-গুণ-মাহাত্ম্যৰ কথা শুনি মনতে স্বামী বৰণ কৰিছিল নিজৰ চিত্ত মন সমস্ত কৃষ্ণক অৰ্পণ কৰিছিল।

“শিশু কালহন্তে স্বামী বৰি আছো মনে।
মোক বিহা কৰিবন্ত প্ৰভু নাৰায়ণ।।”

— ৰুক্মিণী হৰণ কাব্য

কৃষ্ণ প্ৰেমত বিহ্বল হোৱা ৰুক্মিণীয়ে আকুল

(১৯ পৃষ্ঠাত চাওক)

নাৰায়ণ দাস ঠাকুৰ আতা

অজয় বৰুৱা

মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ আৰু শ্ৰীমাধৱদেৱ গুৰুজনাৰ কৃপাধন্য, স্নেহধন্য, সান্নিধ্যধন্য আতাপুৰুষ আৰু অন্যান্য সাধু-সন্ত-ভক্তসকলৰ জীৱনচৰ্যা, কাৰ্য-কলাপ, শক্তিভক্তি, জ্ঞান-গৰিমা অনুধাৱন কৰিলে মহাপুৰুষীয়া ধৰ্ম তথা একশৰণ হৰিনাম ধৰ্মৰ মহাত্ম্য উপলব্ধি কৰিব পৰা যায়। এই আতাসকলৰ জীৱনযোৱা ত্যাগ আৰু সাধনাৰ বিনিময়ত গঢ়লৈ উঠে অসমৰ ভাষা-সাহিত্য - সংস্কৃতি মানৱতা, আধ্যাত্মিকতাৰ স্বৰ্ণসৌধ। মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ ভকত আৰু অনুগামীসকলক দহোটা নামেৰে জনাজাত আছিল। ‘আতা’ সেইবোৰৰ ভিতৰত অন্যতম। আতা সম্বোধন কৰা ব্যক্তিগৰাকী, আত্মাস্বৰূপ। গুৰুজনাৰ দেহাৱসনাৰ পৰৱৰ্তী কালত ‘আতা’ অভিধাটো অসম কামৰূপ আৰু বেহাৰৰ মহাপুৰুষীয়া সমাজত শিষ্যসকলে গুৰুক কৰা সম্বোধনত পৰিণত হৈছিল। শঙ্কৰদেৱ-মাধৱদেৱৰ জীৱন্তকালত প্ৰসিদ্ধ ন-জন আতা হ'ল— বদুলা আতা বা পদ্ম আতা, নাৰায়ণ দাস ঠাকুৰ আতা, ভৱানীপুৰীয়া গোপাল আতা, শ্ৰীৰাম আতা, দক্ষিণকুলীয়া বৰবিষ্ণু আতা, ভাটৌকুছীয়া কেশৱচৰণ আতা, মথুৰাদাস আতা, হ্ৰৱিহৰ আতা, চেৰেঙ্গীয়া শ্ৰীৰাম আতা। একশৰণ হৰিনাম ধৰ্ম প্ৰচাৰ-প্ৰসাৰৰ ক্ষেত্ৰত এই আতাপুৰুষসকলৰ ভূমিকা উল্লেখযোগ্য ভবানন্দ দাস। জীৱনৰ বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন দিশত পাৰদৰ্শিতা লাভ কৰা বাবে তেওঁক কেইবাটাও নামেৰে জনাজাত আছিল। এই নামবোৰৰ ভিতৰত জনপ্ৰিয় নামটো হ'ল— নাৰায়ণ দাস ঠাকুৰ আতা বা ঠাকুৰ আতা সংস্কৃত টোলত সহজে, বিদ্যা-শিক্ষা, খেল-ধেমালিত পাৰদৰ্শিতা দেখুৱাই টোলৰ শিক্ষকৰ প্ৰিয়ভাজন হৈছিল। সৰুতে পিতৃ-মাতৃক হেৰুৱা ঠাকুৰ আতা বৰতলা গাঁৱৰ ওচৰত থকা বৰভূঁই গাঁৱত খুৰাকৰ লগত থাকি কৃষিকাৰ্য মনোনিৱেশ কৰিছিল। নিজৰ প্ৰখৰ বুদ্ধি আৰু ব্যৱসায়িক সততাৰে উন্নতি কৰি ভবানন্দ প্ৰথমে ভবানন্দ সাউদ নাম পাইছিল। পাণ, সৰিয়হ, ছাগলী আদি বেচাকিনা কৰি ধন গোটোৱা ঠাকুৰক সেই সময়ৰ ডিঙাৰাজ্যৰ ৰজাই সদাগৰ নাম দিছিল। ডিঙাৰাজ্যত খুৰাকৰ লগত থাকিবলৈ লোৱাৰ পিছত তেওঁলোক ধৰ্ম সংকটৰ মুখামুখি হৈছিল। খুৰাকে সেই ঠাইৰ গোবিন্দ নামৰ লোক এজনৰ কন্যা ৰোহিনীক বিবাহ কৰাইছিল। সেই অঞ্চলৰ সৰহভাগ লোক চৈতন্যৰ শিষ্য আছিল। তেওঁৰ শিষ্য আৰু অনুগামীসকলে ভবানন্দৰ পৰিয়ালক চৈতন্যধৰ্ম বহন কৰিবলৈ প্ৰলোভন দিছিল। প্ৰলোভনে কাম নিদিয়াত তেওঁলোকৰ ওপৰত শাৰীৰিক-মানসিক নিৰ্যাতন দি শেষত সমাজচ্যুত কৰি এঘৰীয়া কৰিছিল। যাৰফলত ভবানন্দ দাস মহাসংকটত পৰিল। অৱশেষত এই অশান্তি আৰু অত্যাচাৰৰ পৰা হাত সাৰিবলৈ চৈতন্যৰ তথাকথিত বৈষ্ণৱ ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰিবলৈ সিদ্ধান্ত কৰিলে। ভবানন্দই সিদ্ধান্তক বাস্তৱ ৰূপ দিয়াৰ মানসেৰে চৈতন্য ধৰ্মত দীক্ষা গ্ৰহণৰ বাবে আৱশ্যক হোৱা সামগ্ৰী কিনিবলৈ এদিন ওচৰৰে বজাৰলৈ গ'ল। বজাৰৰ পৰা আহি দেখিলে তেওঁক লগ পাবলৈ এজন সুদৰ্শন পুৰুষ অপেক্ষা কৰি আছে। পুৰুষজনে ভবানন্দক ক'লে— “মই তোমাক লগ পাবলৈ বাট চাই আছোঁ। তুমি চৈতন্যৰ সেৱক হ'বলৈ মন কৰিছা বুলি জানি তোমাক এটি সু-সংবাদ দিবলৈ আহিছোঁ। তুমি সোনকালেই মহাপুৰুষ এজনক লগ পাবা। যিজনৰ দ্বাৰা তোমাৰ জীৱনৰ গতিপথ সলনি হৈ যাব। তুমি নিজৰ পৰিয়াল আৰু আত্মীয় স্বজন, বন্ধু-বান্ধৱক সেই পথ দেখুৱাই পৰম উপকাৰ কৰিব পাৰিবা। তুমি নিচিনিলেও তোমাক মই জানো।” দুয়োজনৰ মাজত ভাব বিনিময় হোৱাৰ পিছত সুদৰ্শন পুৰুষজনে বিদায় লৈ নিজ বাটে গুচি গ'ল। এনেদৰে ঘটনাক্ৰমে ভবানন্দ দাস চৈতন্য ধৰ্মত দীক্ষিত নোহোৱাকৈ থাকিল যদিও গাঁৱৰ মানুহে তেওঁক আগতকৈ বেছি অত্যাচাৰ-উৎপীড়ন কৰিবলৈ ধৰিলে। অৱশেষত তেওঁ সপৰিয়ালে ডিঙানগৰৰ মায়া ত্যাগ কৰি বগৰীবাৰী পৰগনাৰ হালধীয়া গাঁৱলৈ গুচি গ'ল। তাত কিছুকাল খেতি-বাতি, বেহা-বেপাৰ কৰি থাকিল। আৰু এদিন বণিজৰ বাবে উজনি অসমলৈ ঢাপলৈ মেলিলে। উজাই আহি দৰং, নগাঁও, কাৰ্বিআংলং অতিক্ৰম কৰি শিৱসাগৰত প্ৰৱেশ কৰিলে। তাৰ পৰা মাজুলীৰ কলাকাট, ভৰালীডুবি পালেগৈ। ভাণ্ডাৰীডুবিৰ দীঘল কায়স্থৰ কন্যা বহু মহৎগুণেৰে বিভূষিতা বাৰাবাসীৰ লগত ভবানন্দ দাসৰ বিবাহ সম্পন্ন হয়।

ভবানন্দই নাওলৈ উজাই আহোতে সণ্টাৰাগ্ৰামৰ ঘাট পাওঁতে ভাস্কৰ নামৰ এজন ব্ৰাহ্মণক লগ পাইছিল। যিজনে কলিযুগত হৰিনামৰ বাহিৰে আন একোৱেই নাই তপ-জপ-যাগ-যজ্ঞ ত্যাগ কৰি হৰিত শৰণাপন্ন হ'লে জীৱনৰ কৰ্মফল নাশ হৈ মনুষ্যদেহৰ সাৰ্থকতা হয় বুলি কয়। তদুপৰি কলিযুগত একশৰণ হৰিনাম বিনে জীৱই পাৰ নাপায়, সেই অৰ্থে ভগৱন্তই শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ হৈ নাম-ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰি উজনিৰ ধুৱাহাটৰ বেলগুৰিত বাহৰ পাতি আছে বুলিও ক'লে। আমি তাৰাৰ চৰণতে শিৰ থৈ কায়-বাক্য-মন অৰ্পণ কৰি একশৰণ হৰিনাম ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰি ধন্য মানিছোঁ। ভাস্কৰে ভবানন্দক শঙ্কৰ গুৰুৰ ওচৰলৈ যাবলৈ পৰামৰ্শ দিলে। ভবানন্দই গুৰুজনাক লগ পাবলৈ ধুৱাহাটলৈ বুলি ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীৰে উডাই যাবলৈ ধৰিলে। উজাই গৈ তেওঁলোকে চূণপোৱাঘাটৰ বালিত নাও ৰাখিলে। সেই সময়ত ওচৰতে সুললিত কণ্ঠৰে “জানিয়া শঙ্কৰে কহে ৰাম নাম বিনে গতি নাই....” আৰু “... নাৰায়ণ কহে ভকতি কৰো, মেৰি পামৰ মন মাধৱ ঘনে ঘন ঘাতুক পাপ নাচো...” আদি গীত গাই খাগৰি কাটি আছিল। ভবানন্দ দাসে মানুহকেইজনৰ স'তে পৰিচয় হৈ তেওঁলোকৰ লগত গুৰুজনা থকা ঠাই চূণপোৱালৈ গ'ল। তেতিয়া গুৰুজনাই পূবফালে মুখ কৰি বহি আছিল আৰু ভবানন্দই পিছফালৰ পৰা গুৰুজনাৰ ওচৰলৈ যাওঁতে তেওঁৰ ছাঁটো

(১৯ পৃষ্ঠাত চাওক)

মণিকাঞ্চন
ùÓÓßÂÏþ
//অষ্টাদশবছৰঃ ষষ্ঠসংখ্যা Ð &»ýþéÂÏ Ð জুন 2013 Ð 564 ú,Â]±s //

শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ বুনিয়াদ

পৃথিৱীৰ সকলো দেশৰ সকলো জাতি-গোষ্ঠীৰে নিজা নিজা কৃষ্টি-সংস্কৃতিৰ নিজা নিজা এটা বুনিয়াদ আছে। তেনেদৰে শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰো এটা বুনিয়াদৰ ওপৰত অধিষ্ঠিত। ভাৰতীয় সংস্কৃতি শ্ৰীৰাম আৰু শ্ৰীকৃষ্ণৰ চৰিত্ৰৰ আধাৰত গঢ় লোৱা সংস্কৃতি। শ্ৰীৰামচন্দ্ৰই আদৰ্শ জীৱন কেনেকৈ যাপন কৰিব লাগে তাৰ চানেকি নিজেই দেখুৱাই থৈ গৈছে। পুণ্যভূমি ভাৰতত বেদৰ গুপুত বিত্ত নাৰায়ণে দেৱকীৰ পুত্ৰৰূপে অৱতৰি জীৱৰ তৰণৰ হেতু নিজ যশ-ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিছিল।

"বেদৰ গুপুত বিত্ত নাৰায়ণ এ
দেৱকী হন্তে সাক্ষাতে ভৈলা বিদিত।
জীৱৰ তৰণ হেতু নাৰায়ণ এ
প্ৰচাৰিলা নিজ যশ ধৰ্ম বিপৰীত।।

—নাম-ঘোষা, ৮০৫

জগত প্ৰপঞ্চত জীৱৰ দুৰ্গতিৰ সীমা নাই, এই সত্য সকলো লোকৰে অনুভূত। বিষ্ণু মায়াৰ দ্বাৰা মোহিত জীৱই বিষ্ণুত আশ্ৰয় অবিহনে কোনোকালে কেতিয়াও জলনিধি স্বৰূপ ভৱসাগৰ তৰিব নোৱাৰে। এই সত্য কথাটো অজ্ঞানীসকলে নাজানে আৰু অহংকাৰীসকলক বুজালেও নুবুজে। জীৱৰ শৰীৰ সৃষ্টিৰ আগতেই ভগৱানে গুণ, কাৰণ আৰু কাৰকবোৰ সৃষ্টি কৰিছিল। পঞ্চভূতৰ দ্বাৰা জীৱ সৃষ্টি কৰি সেই গুণ, কাৰকসমূহক বিভিন্ন স্থানত শৰীৰত স্থাপন কৰিলে, যেনে চকুত আদিত্য, কাণত দিকপাল, নাকত অশ্বিনীকুমাৰ, বাকত অগ্নি, চৰ্মত বায়ু, জিভাত বৰুণ, হাতত ইন্দ্ৰ, পদত বিষ্ণু, লিঙ্গত প্ৰজাপতি। হৃদয়ত থাকি মনে চাৰি ৰূপ ধাৰণ কৰে। মনৰ সেই চাৰি ৰূপৰ নাম হৈছে মন, বুদ্ধি, অহঙ্কাৰ আৰু চিত্ত।

নানা কৰ্ম কৰিবলৈ ইচ্ছা কৰা আৰু একো স্থিৰ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰি এটিও কৰি কৰিব নোৱাৰাক মন বোলা হয়। কিবা এটা কাম কৰিবলৈ সংকল্প কৰি স্থিৰ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰাৰ নাম বুদ্ধি। বুদ্ধিয়ে মনে ভবা কৰ্ম ভাল-বেয়া যিকোনো কাম কি ধৰণে কৰিব লাগে তাৰ প্ৰেৰণা যোগায়। জগতৰ সকলো কৰ্মময়েই কৰিলো বুলি মনে যেতিয়া ভাৱে তাৰ নাম অহংকাৰ। সদায় নানা সৎ কৰ্ম কৰা মনৰ নাম চিত্ত। ভাৱৰীয়াসকলে বিভিন্ন ভাও দিবলৈ বিভিন্ন ৰূপত নিজকে সজাই লয়, তেনেদৰে একেটা মনেই বিভিন্ন ৰূপত প্ৰকাশ কৰে। মনৰ কল্পনাৰ অন্ত নাই। জাগ্ৰত, নিদ্ৰা আৰু স্বপ্নতো মনৰ কল্পনাৰ অন্ত নপৰে। মনত ঈশ্বৰৰ প্ৰতিবিম্ব বিৰাজ কৰে। জীৱ আৰু মন পৃথক যদিও দুয়ো অভিন্ন। মনে দুখ পালে জীৱই দুখ পায়। মনে যি কৰে জীৱইও তাকে কৰে অৰ্থাৎ জীৱ মনৰ অধীন। জীৱই মনৰ কৰ্মক নিজৰ বুলি ভাবিলেও জীৱ কিন্তু কৰ্মৰ পাশত বন্দী হৈ থাকে। মনেই আপোন-পৰ ভেদ ভাৱ সৃষ্টি কৰে। দেহৰ যিমান ইন্দ্ৰিয় আছে সকলো মনৰ অধীন। মনৰ আদেশ পালন কৰি ইন্দ্ৰিয়বোৰে কৰ্ম কৰে, মনেই বন্ধনৰ কাৰণ। জীৱদেহত ঈশ্বৰেই সলোৰে অধিষ্ঠাতা। মনক সংযত কৰি ঈশ্বৰ চৰণত শৰণাগত হ'লেহে জীৱই ভৱ-সংসাৰ সহজে তৰিব পাৰে। ইয়াকে অধ্যাত্মবাদ বোলা হয়। ভাৰতীয় সংস্কৃতি অধ্যাত্মচেতনাৰ ওপৰত প্ৰতিস্থাপিত। মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে এই অধ্যাত্ম চেতনাক এক নতুন আৰু সৰল ৰূপত প্ৰৱৰ্তন কৰি যি একশৰণ নামধৰ্ম প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰ কৰিলে সেয়ে স্বৰূপতে শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ বুনিয়াদ। কালৰ বুকুত ভাৰতীয় অধ্যাত্ম দৰ্শনৰ বিলোপ ঘটিছিল। সেই দৰ্শনক মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱে সজাই-পৰাই নতুন ৰূপত জগত সভালৈ এৰি থৈ গ'ল।

"পৰম অমূল্য ৰত্ন হৰিৰ নামৰ পেড়া
আতি গুপ্ত স্বৰূপে আছিল।
লোকক কৃপায়ে হৰি শঙ্কৰ স্বৰূপে আসি
মুদ ভাঙ্গি সমস্তকে দিল।।"

— নাম-ঘোষা, ১০০

উল্লিখিত অধ্যাত্ম চেতনাক সহজে অনুভৱ আৰু অনুধাৱন কৰিব পৰাকৈ সাহিত্য, সংস্কৃতিৰ সৃষ্টি কৰিলে। গুৰুজনাই আজীৱন সেই অধ্যাত্ম চেতনাৰে তিনি তাপৰ (আদিভৌতিক, আধিদৈৱিক আৰু আধ্যাত্মিক) দ্বাৰা পীড়িত জীৱক তৰণৰ বাবে মহাযত্ন কৰি গ'ল। মহাপুৰুষৰ সৃষ্ট সংস্কৃতিৰ বিশেষভাৱে মন কৰিবলগা দিশটো হ'ল গুৰুজনাই সস্তীয়া মনোৰঞ্জনৰ বাবে গল্প বা উপন্যাস লিখা নাই নতুবা সাহিত্য সৃষ্টি কৰি সাহিত্যিক হ'বৰ বাবেও সাহিত্য সৃষ্টি কৰা নাছিল। তাৰাৰ সৃষ্ট যি সাহিত্য তাত অধ্যাত্ম চেতনাৰ ৰূপ-ৰসৰ বৰ্ণন, মনন আৰু চিন্তন কৰা হৈছে। গুৰুজনাৰ গীতসমূহ সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ গীতৰ শাৰীত নপৰে। বৰগীতবোৰ বিনোদনৰ বাবে ৰচা গীত নহয়। বৰগীতবোৰৰ যোগেদি ঈশ্বৰৰ পুৰুষৰ গুণ, গান আৰু বন্দন কৰা হৈছে। গীতবোৰ অৰ্চন, বন্দন, আত্মনিবেদন, আনকি গুৰুজনাৰ সৃষ্ট ভাওনা ৰাম, কৃষ্ণ, বিষ্ণু, নাৰায়ণ, হৰিকেন্দ্ৰিক (এই কেইজনা এক ঈশ্বৰৰে ভিন্ন ৰূপ)। ইয়াৰ যিকোনো এজনাৰ বাহিৰে আন চৰিত্ৰকলৈ ভাওনা হ'ব নোৱাৰে। (কোনোবাই যদি কৰিছে সেয়া ভাওনা নহয়, যাত্ৰা হ'ব পাৰে)। ভাওনাৰ যোগেদি ঈশ্বৰ পুৰুষৰ গুণ আৰু মহত্বৰ প্ৰদৰ্শন কৰা হয়।

গতিকে দেখা যায় শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ বুনিয়াদ বুলিলে কেৱল অধ্যাত্ম দৰ্শনক বুজায়। শঙ্কৰদেৱৰ প্ৰৱৰ্তিত ধৰ্মৰ দৰ্শন হৈছে অধ্যাত্মবাদ। সেয়েহে মহাপুৰুষে 'প্ৰথমে প্ৰণামো ব্ৰহ্ম ৰূপী সনাতন। সৰ্ব্ব অৱতাৰৰ কাৰণ নাৰায়ণ।।" বুলি তাৰাৰ মহাগ্ৰন্থ কীৰ্ত্তন-ঘোষা পুথিখনি আৰম্ভ কৰিছে। তাৰাৰ প্ৰপন্ন শিষ্য মাধৱপুৰুষেও "সমস্ত মস্তক মণি/ নিজ ভকতৰ বশ্য/ ভজো হেন যদুপতি।" বুলি কীৰ্ত্তনত উল্লিখিত ব্ৰহ্মৰূপৰে কায়িক ৰূপ যদুপতি কৃষ্ণক প্ৰণতি জনাই নাম-ঘোষাৰ শুভাৰম্ভ কৰিছে।

চিন্তাৰ বিষয় হৈছে শঙ্কৰী দৰ্শনৰ অধ্যয়ন নকৰাকৈ কিছু শঙ্কৰপ্ৰেমীয়ে শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ যি বুনিয়াদ তাকে নস্যাত কৰিব বিচাৰে। সেই সকলে অকণমান ভবা উচিত যে গছৰ ঘাঁইশিপা কটা গ'লে, গছজোপা গছ হৈ নাথাকে। গতিকে শঙ্কৰপ্ৰেমী সকলোৱে শঙ্কৰী দৰ্শনৰ বিষয়ে সম্যকভাৱে অধ্যয়ন কৰা প্ৰয়োজন। তেতিয়াহে শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ প্ৰকৃত সোৱাদ ল'ব পাৰিব।

শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ কেন্দ্ৰস্থল হ'ল 'নামঘৰ'। এই নামঘৰসমূহেই শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ ধাৰা বহন কৰি আহিছে। এই নামঘৰক মন্দিৰবোৰৰ দৰে কেৱল 'পূজাঘৰ' হ'বলৈ দিব নালাগে। শঙ্কৰদেৱৰ যি দৰ্শন, শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ যি বুনিয়াদ তাৰ যাতে কোনো কাৰণতে ক্ষয়-ক্ষতি নহয় তালৈ সততে চকু ৰখা উচিত।❑❑

Âóõ±¿ñßÂ±]] ßÂù÷ ।।ৰজনীকান্তদত্ত।।

ৰাভা দিৱসৰ চিন্তা
প্ৰসঙ্গ ঃ শঙ্কৰদেৱ

এয়া জুন মাহ। প্ৰতি বছৰৰ এই জুন ২০তাৰিখ অসমৰ সাংস্কৃতিক জীৱনৰ এটি গুৰুত্বপূৰ্ণ দিন। ১৯৬৯ চনৰ ২০ জুন তাৰিখেই আমাৰ মাজৰপৰা চিৰদিনৰ বাবে আঁতৰি গৈছিল শিল্পী-সৈনিক বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভা। এইজন আছিল জনতাৰ শিল্পী, বিপ্লৱী সেনানী— যাযাবৰী জীৱনৰ গৰাকী। জনতাৰ শিল্পী বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভাই স্বদেশ-স্বজাতিৰ সেৱাত ব্ৰতী গণশিল্পীসকলক জানে, প্ৰাণৰ গভীৰতাৰ পৰা তেওঁলোকক বুজি পায়। নিজে শিল্পী নহ'লে শিল্পৰ মহানতা অনুভৱ কৰিব নোৱাৰে। গণদেৱতাক যি শিল্পীয়ে বুজি পোৱা নাই, গণদেৱতাৰ সেৱাৰ ৰসেৰে যি সিক্ত হোৱা নাই— তেওঁলোকে কোনো কালে জনতাৰ শিল্পী হ'ব নোৱাৰে। বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভাৰ নিজৰ ভাষাৰে ক'ব লাগিলে— "মানুহে মোক শিল্পী বুলি কয়, যদি মই শিল্পী হওঁ বিধাতাৰ আশীৰ্বাদত মই শিল্পী হোৱা নাই— ৰাইজৰ আশীৰ্বাদতহে। ৰাইজৰ আশীৰ্বাদক মই মন কোঁহত ভৰাই লওঁ। সেই মন-কোঁহকে ৰহঘৰা মৌ-কোঁহ ৰচি তাৰপৰা টোপাল টোপাল ৰস নিগৰি নিগৰি উলিয়াই ৰাইজক বিলাই দিওঁ। সেয়েহে ৰাইজৰ লগত মোৰ জীৱনৰ সম্পৰ্ক ওতপ্ৰোতভাৱে জড়িত আৰু সেই কাৰণে মই ৰাইজৰ দুখত সমদুখী, ব্যথাত সমব্যথী।"

এয়া এজন প্ৰকৃত গণশিল্পীৰ জীৱনবোধ। শিল্পীপ্ৰাণে ৰাইজৰ দুখত হিয়াধুনি কান্দে আৰু আনন্দৰ সময়ত আনন্দৰ ভাগ লৈ আত্মহাৰা হয়। মহাবাহু ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দৰে বিশাল অসমীয়া কৃষ্টি, সংস্কৃতি আৰু সাহিত্য। এই বিৰাটতাৰ আঁৰত লুকাই আছে বৰ অসমৰ বুকুত বসবাস কৰা বহু জাতি, জনজাতি আৰু উপ-জাতিৰ সমন্বিতে কৃষ্টি-সংস্কৃতি। এই সত্য অস্বীকাৰ কৰাৰ উপায় নাই। এই মহান সংস্কৃতিৰ উঁহ জনজীৱনৰ আঁহে আঁহে লুকাই আছে। সকলোকে উমাল বুকুৰ আৱেষ্টনীৰ মাজত ভৰাই ল'ব নোৱাৰিলে এনে মহানতাৰ অনুভৱ নঘটে। সকলোকে আপোন কৰি ল'ব নোৱাৰিলে শিল্পীৰ মহানতা আৰু বিশালতা প্ৰকাশ নাপায়। অসমীয়া সংস্কৃতিৰ ধাৰক আৰু বাহকসকল হ'ল— হালোৱা, হজুৱা, বনুৱা, দলিত, নিষ্পেষিত, শোষিত, নিপীড়িত জনসাধাৰণ। শিল্পীপ্ৰাণে সেইসকলৰ মাজতেই অনাই-বনাই ঘূৰি ফুৰে, সেই শিল্পীয়েই এনে শিল্পীসকলক চিনি পায়, বুজি পায়। এখন সমন্বিত সমাজ বিচৰা শিল্পীসকল তেওঁলোকৰ প্ৰাণৰো প্ৰাণৰ, মনৰো মনৰ।

সমসাময়িক সমাজখন বিশ্লেষণ কৰি চাই ৰাভাই অনুভৱ কৰিছিল যে প্ৰেম, মৈত্ৰী, ঐক্য, সম্প্ৰীতি অবিহনে শিল্পীৰ পৃথিৱীখন সুন্দৰ হ'ব নোৱাৰে। সাম্য-মৈত্ৰীৰ সোপানেৰে উঠি উঠি গৈহে প্ৰেমানন্দপূৰ্ণ এখন সুষম সমাজৰ বৰভেটি তৈয়াৰ কৰিব পৰা যায়।

জনতাৰ শিল্পী বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভাই এনেদৰে সমাজৰ বৰভেটি বন্ধা মহান অগ্ৰজ শিল্পীসকলৰ ফালে উভতি চাইছিল। মহাপুৰুষসকলৰ কথা এবাৰ ভাবিছিল, যিসকল মহাপুৰুষে অৱতাৰ ধাৰণ কৰি সমাজ জীৱনৰ উত্তৰণ ঘটাইছিল সেইসকলৰ জীৱন পৰিক্ৰমা ৰাভাই সুন্দৰভাৱে অধ্যয়ন কৰিছিল। তেওঁলোকৰ জীৱন পৰিক্ৰমাই কি ৰূপে মানুহৰ এই পৃথিৱীখনৰ ৰূপান্তৰ ঘটাইছিল তাকো অত্যন্ত গভীৰভাৱে লক্ষ্য কৰিছিল। তাৰাই মহাপুৰুষ গুৰু শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ প্ৰসঙ্গত কোৱা কথাখিনি অত্যন্ত গুৰুত্বপূৰ্ণ।

"এই পৃথিৱীত যিসকল মহাপুৰুষে জন্মগ্ৰহণ কৰিছিল তাৰ ভিতৰত তিনিজন মহাপুৰুষ আছিল কৃষ্টিৰ আকৰ। এজন হৈছে স্বয়ং শ্ৰীকৃষ্ণ। 'কৃষ' ধাতু লগ্ন কৃষ্টিৰ আকৰ কাৰণে তেওঁক কৃষ্ণ বুলিছিল। তেওঁ কি নাজানিছিল— গীত, বাদ্য, নৃত্য, ৰাজনীতি, ধনুৰ্বিদ্যা ইত্যাদি? তেওঁ আছিল সৰ্বগুণ নিধি। আৰু এজন আছিল ইটালীৰ দ্য ভিন্সি— তেওঁ একেলগে বৈজ্ঞানিক, চিত্ৰকৰ আৰু ৰাজনীতিজ্ঞ পুৰুষ আছিল। আৰু এজন আমাৰ এই অসমৰে মহাপুৰুষ শ্ৰীশ্ৰীশঙ্কৰদেৱ, যাক আজিও অসমে গুৰু বুলি পূজা কৰি থাকে। সঁচাকৈয়ে আজি শঙ্কৰদেৱৰ যিকোনো কৃষ্টি বা সাহিত্য বাদ দিলে অসমীয়াৰ মৃত্যু হ'ব। শঙ্কৰ নাথাকিলে অসমীয়াৰ একোৱে নাথাকে। এনে যি শঙ্কৰদেৱ— তাৰাই কিনো নাজানিছিল, কিনো নিদিছিল আৰু কিনো নিলিখিছিল। অসমীয়াত তাৰাই সকলো দি গৈছিল। অসমীয়াৰ গীত, বাদ্য, নৃত্য, সুৰ, সঞ্চাৰ, সাহিত্য, ভাওনা, নাম-কীৰ্তন, ঘোষা, বৰগীত, অংক, নাট, নামঘৰ, খোল, মৃদঙ্গ, তাল, ভাঁজঘৰ, দৌলযাত্ৰা, হাটী, (৫ পৃষ্ঠাত চাওক)

ÂÓÕ±:ñßÂ±]] ßÂì÷

(৪ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

ধন-পুঁজি (Bank), সমাজ, ধৰ্ম, বিচাৰ, নীতি, আইন, নৈতিক আন্দোলন, অহিংসা, ত্যাগ, ভোগ, বৈৰাগ্য, সমাধি সকলো শঙ্কৰদেৱেহে অসমীয়াক দি গৈছিল। কেৱল অসমীয়াইহে সেইখিনিক ভালকৈ আয়ত্ত কৰি ল'ব পৰা নাই।"

উপৰিউক্ত কথাখিনিৰপৰা শিল্পী বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভাই মহাপুৰুষ গুৰু শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ জীৱন-দৰ্শন, সাহিত্য-সংস্কৃতি, কলা-শিল্প, সমাজ, মানৱতাবাদী সমাজ বিশ্লেষণ আদিৰ ক্ষেত্ৰত কি ৰূপে মনস্তাত্বিক বিশ্লেষণ কৰিবলৈ সমৰ্থ আমি তাক মৰ্মে মৰ্মে উপলব্ধি কৰিব পাৰোঁ।

মহাপুৰুষ গুৰু শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ অৱতাৰৰ আঁৰত আছিল— সকলোকে সমমৰ্যাদা প্ৰদানৰ মহামহিমা। মানুহ জীৱ শ্ৰেষ্ঠ। তেওঁলোকৰ মাজত ডাঙৰ-সৰু, উচ্চ-নীচ, স্পৃশ্য-অস্পৃশ্য, শিক্ষিত-অশিক্ষিত, ব্ৰাহ্মণ-চণ্ডালৰ ভেদভাব থাকিব নোৱাৰিব। মানৱতাৰ মহা মন্ত্ৰেৰে সকলো দীক্ষিত হ'ব লাগিব। জাত-পাতৰ ব্যৱধানে মানুহক চুৰা কৰিব নোৱাৰিব। দমন, পীড়ন, শোষণ, নিৰ্যাতন এনে অমানৱীয় অমঙ্গলীয়া কথাবোৰ সমাজৰপৰা দূৰতে বিদূৰ হ'ব লাগিব। অন্ত্যজাতি, পতিতসকলৰ তাৰণৰ বাবেই মহাপুৰুষ অৱতাৰ। বৃহত্তৰ অসমীয়াৰ জাতীয় জীৱনৰ প্ৰতিটো ক্ষেত্ৰতে মহাপুৰুষ গুৰু শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ অৱদান অভাৱনীয়। উত্তৰ-পূব ভাৰতৰ এই বৃহত্তৰ ভূখণ্ডত ধৰ্মীয় কুসংস্কাৰৰ অৱসান ঘটাবৰ বাবেই শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে এক মাৰ্গ-দৰ্শন কৰিলে। মানুহক সমস্ত বুদ্ধিৰে প্ৰদৰ্শন কৰা এই মাৰ্গ প্ৰকৃততে সকলোৰে বাবেই অনুকৰণীয়।

"ব্ৰাহ্মণ চাণ্ডালৰ নিবিচাৰি কুল।
দাতাত চোৰত যেন দৃষ্টি এক তুল।।"

এই সাম্যবাদী দৰ্শন, সমস্ত বুদ্ধি, ভেদভাব ৰহিত চিন্তা। ইয়াৰো ওপৰলৈ গৈ গুৰুজনে ক'লে—

"কুকুৰ শৃগাল গৰ্দ্দভৰো আত্মাৰাম।
জানিয়া সবাকো পৰি কৰিবা প্ৰণাম।।"

এয়া সমস্ত জীৱৰ প্ৰতি প্ৰদৰ্শন কৰা ভেদ ৰহিত সমস্ত চিন্তা। ভূতদায়াৰ যোগে সমস্ত প্ৰাণীকে আত্মসম দেখিব নোৱাৰিলে মানুহৰ শ্ৰেষ্ঠত্ব প্ৰতিপন্ন হ'ব নোৱাৰে।

এইজন সৰ্বকালৰ সৰ্বোত্তম মহাপুৰুষক বুজি পালে বহুমুখী প্ৰতিভাৰ আকৰ কলাগুৰু বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভাই। একেদৰে ৰাভাই বহুধাবিভক্ত সমাজখনক সংস্কৃতিৰ খৰস্ৰোতা ধাৰাৰে একত্ৰিত কৰিবৰ বাবে অপ্ৰাণ চেষ্টা কৰিলে। আৰম্ভ কৰিলে তেওঁৰ যাযাবৰী জীৱন ঐদেহে-বৈদেহে। পৰ্বতে-ভৈয়ামে বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ মাজত আজি অ'ত কাইলৈ ত'ত জীৱন কটাবলৈ ধৰিলে ৰাভাই। উদ্দেশ্য গুৰুজনাৰ সাম্যবাদী দৰ্শনেৰে সকলোকে আপোন কৰি লোৱাৰ, উদ্দেশ্য মানৱতাৰ মহামন্ত্ৰৰে নিজৰ কৰি লোৱা। এই যাত্ৰা মানৱীয় যাত্ৰা, এই যাত্ৰা পঞ্চদশ শতিকাত গুৰু শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰে আৰম্ভ কৰা— "যত দেখা চৰাচৰ হৰিময় নিৰন্তৰ" যাত্ৰা। এই যাত্ৰাত লগ পালে ৰূপকোঁৱৰ জ্যোতিপ্ৰসাদক। জ্যোতি-বিষ্ণুৱে যুগ্মভাৱে আগুৱাই নিলে অসমৰ সাংস্কৃতিক বিপ্লৱৰ গতিধাৰা। দুয়োজনে মহান শিল্পী সত্তাৰে অসম-অসমীয়াৰ মন-গহনত প্ৰৱেশ কৰিবলৈ সমৰ্থ হ'ল— সন্মুখত গুৰু শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰক জীৱনৰ আদৰ্শ স্বৰূপে গ্ৰহণ কৰি। উত্তৰ-পূবৰ সমগ্ৰ জাতি-জনগোষ্ঠীক কৃষ্ণৰ সেৱক কৰিবলৈ কৰা যি অকৃত্ৰিম আৰু মানৱীয় প্ৰয়াস শ্ৰীমন্ত গুৰুজনাই কৰিলে তাৰেই ঐকান্তিক অনুৰাগত আকৃষ্ট হৈ ৰাভাই আৰম্ভ কৰিলে এই সাংস্কৃতিক যাত্ৰা।

গুৰু শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰৰ মানৱিক আদৰ্শৰ আধাৰত প্ৰতিষ্ঠিত ৰাভাৰ চিন্তাৰ জগতখন জাগি উঠক মানৱতাৰ মহামন্ত্ৰেৰে। এই মন্ত্ৰৰ ছন্দে ছন্দে ধ্বনিত হওক মিলন জয়ধ্বনি। এই মিলনত শঙ্খ ধ্বনি বাজি উঠক— দলিত, পীড়িত, দুখিত, তাপিত, নিষ্পেষিত হৃদয়ত। চৌদিশে জাগৃতিৰ স্বপ্নত বিভোৰ হৈ পৰক জগত। শেষ হওক পীড়নৰ জ্বালা, অন্ত হওক ঘৃণা আৰু হতাশাৰ দুঃস্বপ্ন।

জয়তু জগতগুৰু শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ।
জয়তু কলাগুৰু বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভা।◆◆

লীলা অৱতাৰ ধৰা তুমি কৃপাময়

প্ৰফুল্ল কোঁৱৰ

পৰমব্ৰহ্ম ভগৱান বিশ্বব্ৰহ্মাণ্ডৰ অধিকাৰী আৰু পৰম শক্তিৰ আধাৰ স্বৰূপ। তেওঁ সমস্ত জীৱজগতৰ অন্তআত্মাৰূপে লুকাই আছে। বিশ্বব্ৰহ্মাণ্ডৰ নিয়ন্তা সেই নিৰ্গুণ নিৰাকাৰ পৰমব্ৰহ্মাই এই ধৰাধামত অৱতীৰ্ণ হয় বা অৱতাৰ ধাৰণ কৰে। অৱতাৰবাদৰ মূল উদ্দেশ্য ধৰাধামত ধৰ্ম স্থাপনৰ বাবে ধৰ্মৰ গ্লানি দূৰ কৰি দুষ্কৃতিকাৰী বিনাশ কৰি ভক্তক ৰক্ষা কৰা।

"যদা যদা হি ধৰ্ম্মস্য গ্লানি ভৱতি ভাৰত।
অভ্যুত্থানম ধৰ্মস্য তদাত্মানং সৃজ্যমহম।।
পৰিত্ৰাণায় সাধুনাং বিনাশায় চ দুষ্কৃতাম।
ধৰ্মসংস্থাপনাৰ্থায় সম্ভৱামি যুগে যুগে।।"
— গীতা

কেতিয়াবা ভগৱন্তৰ ভক্তসকলে ভগৱন্তক নিজৰ সন্তান হিচাপে পাবৰ বাবে ঈশ্বৰক প্ৰাৰ্থনা কৰে। যেনে ঃ কৰ্দম-দেৱহুতি, পৃশ্নি-সুতপা আদি। তেতিয়া দয়াময় ঈশ্বৰে মত্যবাসীক সভ্যতা সংস্কৃতি নীতি শিক্ষা দিয়াৰ উপৰি জগতৰ বাবে বিশেষ কৰ্ম সাধনৰ জ্ঞান দিয়ে। পৰম শক্তিৰ আধাৰ স্বৰূপ ব্ৰহ্মৰূপী নাৰায়ণেই সকলো অৱতাৰৰ কাৰণ। গুৰুজনাই কীৰ্তন শাস্ত্ৰৰ প্ৰথম কীৰ্তনৰ আৰম্ভণি কৰিছে—

"প্ৰথমে প্ৰণামো ব্ৰহ্মৰূপী সনাতন।
সৰ্ব্ব অৱতাৰৰ কাৰণ নাৰায়ণ।।"

তিনি ত্ৰৈলোক্য অধিকাৰী ঈশ্বৰৰ সমকক্ষ কোনো নাই। এই ধৰা ধামত লীলা কৰিবৰ বাবে তাৰাই নিজে আঁচনি প্ৰস্তুত কৰে। আঁচনি অনুসৰি তেওঁৰ ভক্তসকল ধৰাধামলৈ প্ৰেৰণ কৰে আৰু সময়ে সময়ে তেওঁ বিভিন্ন অৱতাৰ গ্ৰহণ কৰি ভক্তসকলৰ লগতে এই লীলাভূমিত লীলা কৰি নিজৰ যশ-গুণ সমগ্ৰ মানৱ জাতিৰ বাবে দি থৈ যায়। বৈকুণ্ঠৰ দুৱৰি জয়-বিজয়ৰ ঋষি দ্বাৰা শাপ নিক্ষেপ কৰাই মৰ্ত্যত অসুৰ যোনিত জন্ম ল'বলৈ আহ্বান কৰিছিল। পাছত মুনিসবক অভয় বাণীৰে ঈশ্বৰে নিজে কৈছিল—

"তোমাসাৰ অপৰাধ কিথু নাহিকয়।
মঞি সে দিয়াইলো শাপ জানিবা নিশ্চয়।।"
—ভাগৱত

জয় বিজয়ে যথা সত্যযুগত হিৰণ্যাক্ষ-হৰিণ্যকশিপুৰ নামেৰে কাশ্যপ মুনিৰ ঔৰষত দিতিৰ গৰ্ভত স্থিতি হয়। এইদৰে তেওঁলোক তিনিটা জন্মত ঈশ্বৰক বৈৰভাৱে চিন্তা কৰি ঈশ্বৰৰ হাততে বধ হৈ পুনৰ বৈকুণ্ঠলৈ যায়।

"পুনু তিনি জন্মে দুয়ো বৈকুণ্ঠ পাইবেক।
দ্বাৰপাল হুৱা দুনাই সঙ্গে থাকিবেক।।"
— ভাগৱত

হিৰণ্যাক্ষক ঈশ্বৰে বৰাহে অৱতাৰত বধ কৰে আৰু হিৰণ্যকশিপুৰ (ভক্ত প্ৰাদৰ পিতৃ) ঈশ্বৰে নৰহিংস অৱতাৰে বধ কৰে। ত্ৰেতাযুগত তেওঁলোক ৰাৱণ-কুম্ভকৰ্ণ নামেৰে জন্মগ্ৰহণ কৰে, ঈশ্বৰৰ ৰাম অৱতাৰত এওঁলোকক বধ কৰে। দ্বাপৰ যুগত তেওঁলোক শিশুপাল-দন্তবক্ৰ নামেৰে জন্মগ্ৰহণ কৰে, ঈশ্বৰৰ পূৰ্ণ অৱতাৰ শ্ৰীকৃষ্ণই বধ কৰে।

ধৰ্মশাস্ত্ৰসমূহ অনুধাৱন কৰিলে ভগৱানৰ তিনিটা অৱস্থা পৰিলক্ষিত হয়। (ক) নিৰ্গুণ-নিৰাকাৰ (খ) সগুণ-নিৰাকাৰ (গ) সগুণ-সাকাৰ। নিগুণ-নিৰাকাৰ পৰমব্ৰহ্মাই তাৰাৰ নিজা সৃষ্টিৰ প্ৰকৃতি গুণময় সাকাৰ ৰূপধাৰণ কৰে সগুণ-সাকাৰ দেহধাৰী আৰু দেহধাৰী মানৱ, দেহধাৰী মানৱ বিশিষ্ট আৰু দেহধাৰী মানৱ অতি বিশিষ্ট। পৰম দুবোৰ্ধ আত্মাতত্ত্ব জ্ঞানৰ অৰ্থে ভগৱন্তই এই লীলা অৱতাৰ ধাৰণ কৰে। মাধৱদেৱে নাম-ঘোষাত কৈছে—

"পৰম দুৰ্বোধ আত্মতত্ত্ব/ তাৰ জ্ঞান অৰ্থে হৰি যত/ লীলা অৱতাৰ ধৰা তুমি কৃপাময়। তাহান চৰিত্ৰ সুধাসিন্ধু/ তাত ক্ৰিয়া কৰি দীন বন্ধু/ চাৰি পুৰুষাৰ্থ তৃণৰ সম কৰয়।।"

ভগৱন্তৰ সৃষ্টিৰ জীৱজগতৰ চাৰি মুঠি জীৱ— উৰণ, বুৰণ, গজন আৰু ভ্ৰমণ। এই সমস্ত জীৱতে ভগৱন্তই আত্মপ্ৰকাশ কৰি চৈতন্য শক্তি প্ৰদান কৰি আছে। মহাপুৰুষ মাধৱদেৱে নাম-ঘোষাত লিখিছে—

"চৈতন্য শক্তিৰ দ্বাৰে ইটো জড় জগতক
ৰমাৱন্ত কৰ্ম্ম অনুৰূপে।১৫৩
আত্মা ৰূপে জানা ইটো জগতত
আছন্ত হুয়া প্ৰৱেশ।।"১৫৬

ভগৱন্তৰ এই আত্মপ্ৰকাশৰ জীৱভেদে তাৰতম্য আছে, কোনো কলা, কোনো অংশ আৰু কোনো পূৰ্ণ অৱতাৰ। উদ্ভিদ, তৃৰ্ণ, তৰু-লতাত ভগৱন্তৰ এক কলা প্ৰকাশ পায়। এওঁলোকৰ আহাৰ নিদ্ৰা, ভয় আৰু মৈথুনৰ ক্ষমতা আছে। যিবিলাক প্ৰাণময় কোষৰ বিকাশ হয় সেই স্বেদজ (ঘোমৰ পৰা জন্ম হোৱা) প্ৰাণী দুই কলাযুক্ত। মনোময় কোশত জাগৃত অণ্ডজ (কণীৰ পৰা জন্ম) তিনি কলাযুক্ত। বিজ্ঞানময় কোশৰ পৰা জন্ম হোৱা পিণ্ডজ চাৰি কলাযুক্ত, এওঁলোকে বুদ্ধি ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে। কেৱল মানৱ জৰায়ুজ য'ত আনন্দময় কোষ বিকাশ হয়। মানুহে হাস্যৰ দ্বাৰা আনন্দ আৰু অশ্ৰুৰ দ্বাৰা দুখ প্ৰকট কৰিব পাৰে। মনুষ্যত ভগৱন্তৰ পাঁচৰ পৰা আঠকলালৈকে প্ৰকট হয়। ছয় কলা সাধাৰণতে সুসংস্কৃত সমাজত হয়, সাত কলা বিকাশ হোৱাজনৰ বিশেষ প্ৰতিভা দেখিবলৈ পোৱা যায়।

কিন্তু যিসকলে আঠকলা প্ৰাপ্ত হয়, তেওঁলোক পুৰুযোত্তম অৰ্থাৎ মহাপুৰুষ, কেতিয়াবা কেতিয়াবাহে এনে মহাপুৰুষৰ আবিৰ্ভাৱ হয়।

"ঋষয়ো মনবো মনুপুত্ৰা মহৌজসাং।
কলাঃ সৰ্বে হৰেৰেৱ সপ্ৰজাপতয় স্তাথা।।"
— ভাগৱত

অৰ্থাৎ ঋষিগণ, মনুগণ, মনুপুত্ৰগণ আৰু প্ৰজাপতিসকল হৰিৰেই অংশকলা অৱতাৰ। কেতিয়াবা ভগৱন্তই ভক্তক ৰক্ষা কৰিবলৈ দুষ্টক দমন কৰিবলৈ ধৰাধামত দহ বা এঘাৰ কলা প্ৰকট কৰি আৱিৰ্ভাৱ হয় আৰু হঠাতে সেই কাম পুৰা কৰি অন্তৰ্ধান হয়। মৎস্য, কুৰ্ম, বামন, বৰাহ, নৰসিংহ আদি এনে অৱতাৰ। এনে অৱতাৰত ভগৱন্তই ৰূপ বা আকাৰ সলনি কৰে আৰু ইবোৰ পঞ্চভূত বিহীন আৱেশ অৱতাৰ।

এঘাৰ কলাৰ ওপৰ হ'লেই ভগৱন্তই সগুণ-সাকাৰ মানৱৰূপে অৱতাৰ গ্ৰহণ কৰে। শ্ৰীৰামচন্দ্ৰ প্ৰভুৰ চৌধ্য কলা প্ৰকট বিশিষ্ট অৱতাৰ শ্ৰীকৃষ্ণ পূৰ্ণ অৱতাৰ, অৰ্থাৎ অতিবিশিষ্ট। ব্ৰহ্মা, নাৰদ আদি অংশ অৱতাৰ, মৰীচি আদি ঋষি বা প্ৰজাপতিগণ অংশাংশ অৱতাৰ। অৱতাৰবাদৰ ওপৰত সুদৰ্শন সিংহ 'চক্ৰ' আৰু জীৱৰ 'বাসুদেৱ কৃষ্ণ' নামৰ পুস্তকত বিশেষ ব্যাখ্যা পোৱা যায়। মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ গুৰুজনাই তাৰাৰ অপূৰ্ব ধৰ্মগ্ৰন্থ কীৰ্ত্তন-ঘোষাত আৰম্ভণিতে চাৰিটা কীৰ্ত্তনত চতুৰ্বিংশতি অৱতাৰৰ বৰ্ণনা কৰিছে। এই চতুৰ্বিংশতি অৱতাৰত সৃষ্টিৰ এক বিকাশ আৰু পৰিণতি সুন্দৰভাৱে দেখুওৱা হৈছে। চতুৰ্বিংশতি অৱতাৰত গুৰুজনাই প্ৰথমতে মুখ্য দহটি অৱতাৰ বৰ্ণনা কৰা পাছতে ক্ৰমে সনৎকুমাৰ, নাৰদ, নৰনাৰায়ণ, কপিল দত্তাত্ৰেয়, যজ্ঞ, ঋষভ, পৃথু, ধন্বন্তৰী, মোহিনী, ব্যাস, হয়গ্ৰীৱ, গজেন্দ্ৰ মোক্ষণ অৱতাৰৰ উপৰি সাগৰ মন্থনৰ সময়ত ধাৰণ কৰা ৰূপৰ কথা উল্লেখ কৰিছে। মহাপুৰুষ মাধৱদেৱেও তাৰাৰ নাম-ঘোষাত ঈশ্বৰ কৃষ্ণৰ দহটা মুখ্য অৱতাৰ উল্লেখ কৰিছে।

"মৎস্য কুৰ্ম্ম নৰসিংহ বামণ পৰশুৰাম
হলীৰাম বৰাহ শ্ৰীৰাম।
বুদ্ধ কল্কি নাম দশ আকৃতি ধৰিছা কৃষ্ণ
তযু পাৱে কৰোহো প্ৰণাম।।"

ঈশ্বৰৰ অসংখ্য অৱতাৰৰ ভিতৰত দশাৱতাৰ গুৰুত্ব সৰ্বাধিক, যিহেতু এই দশাৱতাৰৰ জৰিয়তে একো একোটি মহৎ কাৰ্য সাধন কৰি ঈশ্বৰে ধৰাধামৰ পৰা বিদায় লয়। গুৰুজনাৰ কীৰ্ত্তন-ঘোষাত উল্লেখ কৰা ঈশ্বৰে প্ৰথম মৎস্যৰূপে অৱতাৰ ধাৰণ কৰা "মৎস্যৰূপে অৱতাৰ ভৈলা প্ৰথমত" তাৰাৰ এই ঈশ্বৰতত্ত্ব ব্যাখ্যাটো আজি বিজ্ঞানীসকলেও স্বীকাৰ কৰিছে। প্ৰখ্যাত জীৱ বিজ্ঞানী চাৰ্লচ ডাৰউইনৰ "The theory of origin of Species" নামৰ মতবাদটো লগত গুৰুজনাৰ ঈশ্বৰ তত্ত্ব ব্যাখ্যাটো ওতঃপ্ৰোত মিল আছে। বিজ্ঞানৰ মতে জেলী মাছবোৰেই বিশ্বৰ প্ৰথম জীৱ আছিল। সেই সূত্ৰে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ ৰচনাত নিহিত দৰ্শন সম্পূৰ্ণ বিজ্ঞানসন্মত বুলি ক'ব পাৰি।

এনেদৰে ভগৱন্তই মৎস্যাৱতাৰৰ পৰা কল্কি অৱতাৰলৈকে ধৰাধামত বিভিন্ন অৱতাৰ গ্ৰহণ কৰি বিবিধ লীলা কৰি নিজৰ জন্ম-কৰ্ম গুণৰ দ্বাৰা সমগ্ৰ জীৱসত্তাৰ জন্ম-কৰ্ম ৰহিত কৰি সংসাৰ চক্ৰৰ অতিক্ৰম কৰাই ভক্তসকলক পৰিত্ৰাণ কৰে। ভগৱানে বিভিন্ন অৱতাৰ ধৰিলেও সকলো অৱতাৰে মূল পৰমব্ৰহ্ম পৰমেশ্বৰ নাৰায়ণ শ্ৰীকৃষ্ণ, তেৱেঁই ধৰাধামত অৱতাৰ জীৱৰ তৰণৰ হেতু নানা লীলা-মালা কৰি গৈছে।◘◘

শ্ৰীকৃষ্ণৰ জন্ম ৰহস্য

পদ্মৰাম মহন্ত

বিভিন্ন শাস্ত্ৰ তথা বহুতো শাস্ত্ৰকাৰে শ্ৰীকৃষ্ণক, ঐতিহাসিক শ্ৰীকৃষ্ণ, পূৰ্ণব্ৰহ্ম শ্ৰীকৃষ্ণ, পুৰুষোত্তম শ্ৰীকৃষ্ণ, লীলাধাৰী শ্ৰীকৃষ্ণ, অৱতাৰী শ্ৰীকৃষ্ণ আদি নিজ নিজ তথ্য তথা চিন্তাৰে বিভিন্ন ৰূপত শ্ৰীকৃষ্ণক অংকিত কৰিছে।

পঞ্চমবেদ মহাভাৰতত 'কৃষ্ণ'ক এটা শব্দ বুলিহে উল্লেখ কৰিছে—

"কৃষিৰ্ভূৰাচকঃ শব্দোন চনিবৃত্তি ৰাচকঃ।
দ্বায়ো বৈক্যং পৰমব্ৰহ্ম কৃষ্ণইত্য ভিধীয়তো।।"

—১৪০

মহাপুৰুষ মাধৱদেৱে অনুবাদ কৰিছে এনেদৰে—

"কৃষ্ হেন শব্দ ইটো পৃথিৱী বাচক ভৈল
'ণ' আনন্দত প্ৰৱৰ্ত্তয়।
দুইৰ এক পদ ভৈল পৰমব্ৰহ্ম ৰূপ কৃষ্ণ
নাম আনন্দক মাত্ৰ কয়।।

— ঘোষা

'কৃষ্' শব্দৰ অৰ্থ কৰ্ষণ। কৰ্ষণ শব্দই ইয়াত পৃথিৱীক কৰ্ষণ কৰা অৰ্থ বুজোৱা হৈছে। অৰ্থাৎ পৃথিৱীৰ কৰ্ষণত কৃষকৰ মনত আনন্দৰ সৃষ্টি হয়। এই 'কৃষ্' শব্দত 'ণ' সংযোগ কৰি (কৃষ + ণ = কৃষ্ণ) পদ দুটা একলগ কৰিলে পৰমব্ৰহ্ম ৰূপ কৃষ্ণ শব্দ পোৱা যায়। এই কৃষ্ণ নাম আনন্দৰ উৎস। অৰ্থাৎ যতেই কৃষ্ণ তাতেই আনন্দ। সেয়ে কৃষ্ণৰ আন এটা নাম পৰমানন্দ। এই নাম নিৰাকাৰ, নিৰঞ্জন, নিৰ্বিকাৰ, নিৰাময় আৰু নিৰ্গুণ। সেয়ে বিশ্বৰূপ।

গান্ধীজীৰ মতে কৃষ্ণ এজন ব্যক্তি নহয়, চৈতন্য শক্তি। এই চৈতন্য শক্তিয়ে আৱশ্যক বোধে অৱতাৰ ধৰে, ৰূপ ধৰে, ধৰাৰ বুকুত। উদ্দেশ্য পাপক বিনাশ কৰি সত্য প্ৰৱৰ্তন কৰা। অদৃশ্য 'কৃষ্ণ'ত 'শ্ৰী' সংযুক্ত হৈ ৰূপ বা অৱতাৰৰ সৃষ্টি হয়। এয়ে শ্ৰীকৃষ্ণ।

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ গুৰুজনাৰ কাপৰ পৰা নিগৰিত হৈছে—

"কৃষ্ণ ৰূপে দৈৱকীত ভৈলা অৱতাৰ।
শঙ্খ চক্ৰ গদা পদ্ম কৰত তোমাৰ।।"

— কীৰ্ত্তন

যদি প্ৰশ্ন কৰা হয়, কি ৰূপত? ক'ত অৱতাৰ হ'ল বাৰু? উত্তৰ ওলাব 'কৃষ্ণৰূপত দৈৱকীত। কোনে? এইটোৱেই হ'ল নিৰাকাৰ নিৰ্গুণ পৰম ব্ৰহ্ম। নিৰাকাৰ বায়ুৰ দৰে কোনো মহাকাৰণত ভক্তৰ মনোবাঞ্ছা পূৰণাৰ্থে, জগতৰ কল্যাণ হেতু অৱতীৰ্ণ হয় জনসমাজত। এইজনাই পূৰ্ণঅংশ শ্ৰীকৃষ্ণ। পৰমব্ৰহ্মৰ সাকাৰ ৰূপ। অকল নাৰায়ণেহে সাকাৰ ৰূপত আহিব পাৰে। আনে নোৱাৰে।

দ্বাপৰ যুগত অসুৰৰ অত্যাচাৰত যেতিয়া পৃথিৱী অন্ধকাৰময় হৈ উঠিছিল, অনাচাৰ-অত্যাচাৰৰ তাণ্ডৱ ধ্বনিয়ে মানৱৰ মাজত জোকাৰণি উঠিছিল, তেতিয়া সাকাৰ ৰূপত অৱতীৰ্ণ হয় নিৰাকাৰ পৰমব্ৰহ্ম।

"যদা যদাহি ধৰ্ম্মস্য গ্লানিৰ্ভৱতি ভাৰত।
অভ্যুত্থানম্ ধৰ্ম্মস্য তদাত্মানং সৃজা ম্যহম।।
পৰিত্ৰাণায় সাধুনাং বিনাশায়চ দুষ্কৃতাম।
ধৰ্ম্ম সংস্থাপনাৰ্থায় সম্ভাৱামি যুগে যুগে।।"

— গীতা

"যেতিয়া ধৰ্ম্মৰ গ্লানি অধৰ্ম্মৰ সঞ্চাৰ।
তেতিয়াই হও মই নিজে অৱতাৰ।।
শিষ্টক পালন আৰু দুষ্টক দমন।
সাধি কৰো যুগে যুগে ধৰ্ম্ম সংস্থাপন।।"

এইজনাই পৰমানন্দ, ব্ৰহ্মাণ্ডৰ মূৰ্ত প্ৰতীক কৃষ্ণ। বিষ্ণুৰাভাদেৱৰ নিৰ্বাচিত পৃথিৱীৰ তিনিজন মহাপুৰুষৰ ভিতৰত প্ৰথম পুৰুষ শ্ৰীকৃষ্ণ।

জ্যোতিপ্ৰসাদে সংস্কৃতিৰ আঁত বিচাৰি গৈ লাভ কৰিলে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰগুৰুৱে প্ৰৱৰ্তন কৰা সখা কৃষ্ণক।

'মোৰে জীৱনৰে সখা কৃষ্ণ'।

এই কৃষ্ণ পূৰ্বতে আছিল, বৰ্তমানেও বিদ্যমান আৰু ভৱিষ্যতেও থাকিব। সেয়ে তেওঁ সনাতন। গীতাত শ্ৰীকৃষ্ণই নিজকে স্বয়ং মই বুলি ঘোষণা কৰিছে। যি শব্দ আজিলৈ কোনেও ক'ব পৰা নাই।

"অহং সৰ্ব্বস্য প্ৰভাৱে মত্তঃ সৰ্ব্বং প্ৰৱৰ্ত্ততে।
ইতি মত্বা ভজন্তে মাং বুধাঃ ভাব সমন্বিতাং।।"

— গীতা

মহাপুৰুষৰ ভাওণি—

"মোত হন্তে হোৱে চৰাচৰ/ মোতেসে প্ৰৱৰ্ত্তে নিৰন্তৰ/ ইহাক অৰ্জুন জানে যিটো মহাজন। পৰম বিবেকী সিটোজন/ মোৰ ভাৱে হুয়া মুক্ত মন/ মোকে মাত্ৰ ভজে শ্ৰৱণ কৰি কীৰ্ত্তন।।"—ঘোষা।

এইজনা অনন্ত আৰু সনাতন কৃষ্ণই পুত্ৰ ৰূপে অৱতীৰ্ণ হয় বসুদেৱৰ গৃহত। কংসৰ কাৰাগাৰত কৃষ্ণপক্ষৰ অষ্টমী তিথিৰ ঘোৰ অন্ধকাৰত। অন্ধকাৰত বিদ্যুৎশক্তিয়ে পোহৰাই তোলাৰ দৰে পোহৰাই তুলিলে অন্ধকাৰময় কংসৰ কাৰাগাৰ। কংসৰ কাৰাগাৰত বন্দী বসুদেৱ দৈৱকী। কংসৰ উদ্দেশ্য দৈৱকীৰ পুত্ৰসকলক এটি এটিকৈ বধ কৰা। কাৰণ অসুৰ কংসই আকাশবাণীক অবিশ্বাস কৰিব নোৱাৰে। দৈৱকীৰ অষ্টম সন্তান প্ৰাণবৈৰী কৃষ্ণক নিধন কৰিবই লাগিব। ভাগিন হ'লেও নিস্তাৰ নাই। অসুৰ বুদ্ধি কংসৰ মানসপটত ভাহি আছিল। দৈৱকীৰ পুত্ৰ, কংস নিধনকাৰী।

"যাক লৈয়া যাস কংস গুণৰে অজ্ঞান।
এহিৰ অষ্টম পুত্ৰে তোৰ লৈবে প্ৰাণ।।"

— ভাগৱত

কথামতে কাম। অসুৰক নিধন কৰাৰ উদ্দেশ্য ধৰাধামত অৱতীৰ্ণ হৈছে নাৰায়ণ। তাক ৰোধ কৰিবলৈ শক্তি কাৰ।

অন্ধকাৰ পোতাশালত বন্দী দৈৱকীৰ গৰ্ভস্থ ছয়পুত্ৰক অসুৰ কংসই এটি এটি নিধন কৰিলে। এই ছয় পুত্ৰ কোন বাৰু? শাস্ত্ৰৰ বাণীৰে কাহিনী এটি উল্লেখ কৰা হ'ল—

"প্ৰথম মনুৰ দিনত মৰীচি নামে এজন প্ৰজাপতিৰ ছয়জন পুত্ৰ আছিল। তেওঁলোকৰ নাম যথাক্ৰমে স্মৰ, পৰিস্বঙ্গ, উদগীথ, পতঙ্গ, ক্ষুদ্ৰভ্ৰুক আৰু ঘৃণি। (কীৰ্ত্তন, ১৬৩২)

এদিন ব্ৰহ্মাই নিজ দুহিতাক ক্ৰীড়া কৰিবলৈ উদ্যত হোৱাত উক্ত মৰীচক ছয়পুত্ৰই উপহাস কৰি হাঁহিলে—

(১২ পৃষ্ঠাত চাওক)

শঙ্কৰ তাকেৰি অংশ

কল্পনা তামুলী

কুৰুক্ষেত্ৰ সমৰত অৰ্জুনে সন্মুখত পিতামহ ভীষ্ম, কুলগুৰু দ্ৰোণাচাৰ্য আৰু দুৰ্যোধনকে মুখ্য কৰি ভাতৃসৱক দেখি বিব্ৰতহৈ যুদ্ধ ত্যাগৰ মানসেৰে গাণ্ডীৱ ধনু ত্যাগ কৰি ৰথৰ ভিতৰতে বহি পৰিল। ৰথৰ সাৰথি ভগৱন্ত কৃষ্ণই কৰ্মযোগ, সাংখ্যযোগ, জ্ঞানযোগ আদি অমৃতময় বাণীৰে যুদ্ধৰ প্ৰতি অৰ্জুনৰ মন আকৰ্ষণ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিলে, ভগৱন্তই অৰ্জুনক অতি গোপনীয় ৰহস্য, উত্তম আৰু গুৰুত্বপূৰ্ণ জ্ঞানযোগৰ তত্ত্বজ্ঞান দিছে আৰু যুদ্ধৰ প্ৰতি মন আকৃষ্ট কৰিবলৈ কৈছে— "মই জন্মৰহিত অবিনশ্বৰ প্ৰাণীসকলৰ ঈশ্বৰ।" তেৱেঁই যে স্বয়ং ভগৱান এই কথা অৰ্জুনক বুজাই দিবলৈ নিজ বিশ্বৰূপ প্ৰকট কৰিলে আৰু ক'লে— "ভূত, ভৱিষ্যত, বৰ্তমানৰ সৰ্বজান্তৰূপে মই যুগে যুগে নিজ প্ৰাকৃতিত আশ্ৰয় কৰি আৰু আত্মসংকল্পৰ দ্বাৰা মায়াৰ যোগেদি আৱিৰ্ভূত হওঁ।"

"যদা যদাহি ধৰ্ম্মস্য গ্লানি ভৱতি ভাৰত।
অভ্যুত্থানম্ ধৰ্ম্মস্য তদাত্মানং সৃজাম্যহম।।
পৰিত্ৰাণায় সাধুনাং বিনাশায়চ দুষ্কৃতাম্।
ধৰ্ম্মসংস্থাপনাৰ্থায় সম্ভৱামি যুগে যুগে।।"

— গীতা

হে ভাৰত, যি সময়ত ধৰ্মৰ গ্লানি আৰু অধৰ্মৰ উদ্ভৱ হয় সেই সময়তে মই নিজকে সৃষ্টি কৰোঁ অৰ্থাৎ মানৱৰূপত পৃথিৱীত আৱিভূত হও, সাধুসকলৰ পৰিত্ৰাণৰ হেতু দুষ্কৃতিকাৰীসকলক বিনাশ কৰিবলৈ আৰু ধৰ্মসংস্থাপনৰ বাবে মই যুগে যুগে অৱতাৰ ধাৰণ কৰোঁ।

পোন্ধৰ শতিকাৰ মাজভাগত অসমভূমিত ধৰ্মৰ নামত অন্যায়, অনাচাৰ, অবিচাৰ, ব্যভিচাৰ আদি কৰি অধৰ্মই ছানি ধৰি অজ্ঞান অন্ধকাৰলৈ ঠেলি দিছিল। পুৰোহিত শ্ৰেণীৰ নানান দেৱ-দেৱীৰ পূজাৰ প্ৰচলনে, দেৱীৰ আগত নানান পশু-পক্ষী, জীৱজন্তুৰ বলি-বিধানে মানুহক লৈ গৈছিল অন্ধকাৰ এখন ৰাজ্যলৈ। বলিৰ নামত নৰবলি প্ৰথাও প্ৰচলন কৰি এচামেলোকে জনগণক ধৰ্মান্ধ কৰি বিপথে লৈ গৈছিল। আৰম্ভ হৈছিল আচাৰ ৰীতি-নীতি আদৰ্শবিহীন এখন বিশৃঙ্খল অসমীয়া সমাজ। তেনে এটা সন্ধিক্ষণতে ভগৱন্ত কৃষ্ণই গীতাত অৰ্জুনৰ আগত ব্যক্ত কৰাৰ ধৰণে স্বয়ং যেন শ্ৰীকৃষ্ণই অসমৰ বৰদোৱাত পুনৰ অৱতাৰ হ'ল শঙ্কৰদেৱৰ স্বৰূপে। পিতৃ কুসুম্বৰ ভূঞাৰ ঔৰষত মাতৃ সত্যসন্ধাৰ গৰ্ভত স্থিতি লৈ ভূমিষ্ঠ হ'ল; পৱিত্ৰ হ'ল অসমভূমি। শঙ্কৰদেৱে জন্মক্ষণৰে পৰাই নানান ঐশ্বৰীক মহিমা দেখুৱালে, লোক-সমাজত ঈশ্বৰৰূপে বিশ্বাসৰ ধাৰণা প্ৰকট হৈ পৰিল। ঐশ্বৰীক মহিমাৰ সাদৃশ্য দেখা পালে শিশুকৃষ্ণৰ ঐশ্বৰীক শক্তিৰ লগত আৰু সাদৃশ্য অনুভৱ কৰিলে ভগৱন্ত কৃষ্ণৰ অপাৰ অলৌকিক মহিমাৰ লগত।

মাধৱপুৰুষে নাম-ঘোষাৰ দেৱভটিমাত ব্যক্ত কৰিলে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱক শ্ৰীকৃষ্ণৰ অৱতাৰ ৰূপে—

"ত্ৰিভুৱন বন্দন দৈৱকী নন্দন
যোহৰি মাৰল কংস।
জগজন তাৰণ দেৱ নাৰায়ণ
শঙ্কৰ তাকেৰি অংশ।।"

ত্ৰিভুৱনে বন্দনা কৰা দৈৱকীনন্দন হৰি যিজনাই কংসক বধ কৰিলে, যিজনাই নাৰায়ণৰূপে জগতবাসীক তাৰণ কৰি আছে সেইজনাৰে অংশ হ'ল শঙ্কৰ। মাধৱপুৰুষে শঙ্কৰগুৰুৰ জীৱন দৰ্শন, ধৰ্ম-দৰ্শন, ভাব-দৰ্শনৰ মাজত বিচাৰি পালে ঈশ্বৰত্বৰ অপূৰ্ব সমাহাৰ। ক্ৰমাগতভাৱে ব্ৰাহ্মণ, শূদ্ৰ, বৈশ্য, ক্ষত্ৰিয় সকলোৱে তাৰাৰ দৰ্শনৰ মাজত ঈশ্বৰত্ব গুণৰ সমাহাৰ দেখা পাই শ্ৰীকৃষ্ণ অৱতাৰৰূপে স্বীকাৰ কৰিলে। লোক সমাজে মহাপুৰুষ হিচাপে উচ্চস্থানত অভিহিত কৰিলে। মহাপুৰুষজনা আৱিৰ্ভাৱ হোৱা সন্ধিক্ষণত ধৰ্মৰ নামত ব্যভিচাৰে বিশৃঙ্খল সৃষ্টি কৰা অসমীয়া সমাজক উদ্ধাৰ কৰিবলৈ দৃঢ়প্ৰতিজ্ঞ হ'ল, জীৱনৰ সুখ-দুখক নিম্নস্থানতলৈ বৈষ্ণৱ আন্দোলন আৰম্ভ কৰিলে, পুৰোহিত শ্ৰেণীয়ে ৰাজ-দৰবাৰত ৰজাৰ আগত নানান অভিযোগ দাখিল কৰিলে শঙ্কৰৰ বিৰুদ্ধে, শঙ্কৰদেৱৰ প্ৰত্যুৎপন্নমতিতাৰ আৰু শুদ্ধ ভাৱাদৰ্শৰ আগত ব্ৰাহ্মণসকলৰ বাদ-বিসম্বাদ ৰাজ দৰবাৰত হেয় প্ৰতিপন্ন হ'ল। শঙ্কৰদে জয়ী হৈ আৰম্ভ কৰিলে সমাজক উদ্ধাৰৰ উদ্দেশ্যে নৰ নৰ পন্থা। একশৰণ নাম-ধৰ্ম প্ৰতিষ্ঠা কৰিলে, কৃষ্ণৰ মাহাত্ম্য প্ৰচাৰ কৰিবলৈ বিশাল সাহিত্য সম্ভাৰ ৰচনা কৰিলে, ধৰ্মগ্ৰন্থ লিখিলে, নাটক লিখিলে, অনুবাদ সাহিত্য ৰচিলে, কাব্য লিখিলে। অসমীয়া সংস্কৃতিত অৱদান দিলে— বৰগীত, নৃত্য, ভাওনা, গায়ন-বায়ন, তাল-খোলৰ ব্যৱহাৰ। এইবিলাকৰ অৱদানে তাৰাক লৈ গ'ল জগতগুৰুৰ শাৰীলৈ। বিভিন্ন দেশৰ বিভিন্ন জাতিৰ ধৰ্মগুৰুসকলৰ উৰ্দ্ধত স্থান পালে এইজনা ধৰ্মগুৰু তথা জগতগুৰুৱে। খ্ৰীষ্টানৰ যিশুখ্ৰীষ্ট, শিখসকলৰ ধৰ্মগুৰু নানক, মুছলমানসকলৰ হজৰত মহম্মদ, জৈনসকলৰ মহাবীৰ। কিন্তু কোনোজন ধৰ্মগুৰুৱেই শঙ্কৰগুৰুৰ সমস্থানত ৰাখিব নোৱাৰি। সেইসকল ধৰ্মগুৰুৰ অৱদান নাই গুৰুজনাৰ দৰে অন্য কোনো ক্ষেত্ৰতে। সেয়েহে মাধৱগুৰুৱে নাম-ঘোষাত ঘোষণা কৰিলে— 'যাকেৰি নাহিকে উপাম'। শঙ্কৰৰ বহুমুখী প্ৰতিভাই তাৰাক কৰি তুলিলে তুলনাবিহীন।

শিক্ষা জীৱনৰ পাতনিতে নিজ পাণ্ডিত্যৰ পৰিচয় দি গুৰু মহেন্দ্ৰ কন্দলীক অবাক কৰিলে, কেৱল চাৰিদিন অধ্যয়ন কৰি সমস্ত ব্যঞ্জনবৰ্ণ চিনি পেলালে, পঞ্চম দিনা আকাৰ-ইকাৰ বিহীন ঈশ্বৰ স্তুতি কবিতা লিখি নিজৰ অপৰিসীম মেধাৰ পৰিচয় দিলে। প্ৰথম ৰচনাতে নিজ গুৰু মহেন্দ্ৰ কন্দলীয়ে শঙ্কৰৰ অলৌকিক শক্তি আগজাননী পালে। এই স্তৱৰ অৰ্থই বৈকুণ্ঠপুৰী ভেদ কৰি গ'ল। মহেন্দ্ৰ কন্দলী অভিভূত হৈ ক'লে— এই ছাত্ৰ এদিন জগতবিখ্যাত পণ্ডিত হ'ব। চৌদিশে এওঁৰ গীতি কবিতাৰ যশস্যা বিয়পি পৰিব। আ-কাৰ, ই-কাৰ বিহীন গীতি কবিতাভাগ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

"কৰতল কমল কমল দল নয়ন।
ভৱ দৱ দহন গহন বন শয়ন।।
নপৰ নপৰ পৰ সতৰত গময়।
সভয় মভয় ভয় মমহৰ সততয়।।

(১২ পৃষ্ঠাত চাওক)

সংস্কৃতি শাখাৰ দিনপঞ্জী - ২০১৩ বৰ্ষ

মাহ	তাৰিখ	বাৰ	কৰ্ম-আঁচনি
মাৰ্চ-২০১৩	৯	শনিবাৰ	বৈষ্ণৱ পণ্ডিত প্ৰয়াত সোণাৰাম চুতীয়া আতা স্মৰণ সভা (মূল কাৰ্যালয়, নগাঁও)
,,	১০	দেওবাৰ	মূল কাৰ্যনিৰ্বাহক সভা (দ্বিতীয় বৈঠক) (মূল কাৰ্যালয় নগাঁও)
,,	১৬	শনিবাৰ	শঙ্কৰী সঙ্গীত ব্যৱহাৰিক পৰীক্ষা
,,	১৭	দেওবাৰ	শঙ্কৰী সঙ্গীত ব্যৱহাৰিক পৰীক্ষা
,,	২৩	শনিবাৰ	শঙ্কৰী সঙ্গীত ব্যৱহাৰিক পৰীক্ষা
,,	২৪	দেওবাৰ	শঙ্কৰী সঙ্গীত ব্যৱহাৰিক পৰীক্ষা
,,	৩০	শনিবাৰ	শাখাৰ প্ৰথম সভা, সভাপতি-সম্পাদক সন্মিলন (মূল কাৰ্যালয় নগাঁও)
,,	৩১	দেওবাৰ	শঙ্কৰী সঙ্গীত ব্যৱহাৰিক পৰীক্ষা
এপ্ৰিল	৬	শনিবাৰ	শঙ্কৰী সঙ্গীত ব্যৱহাৰিক পৰীক্ষা
”	৭	দেওবাৰ	শঙ্কৰী সঙ্গীত ব্যৱহাৰিক পৰীক্ষা
”	১৩	শনিবাৰ	শঙ্কৰী সঙ্গীত ব্যৱহাৰিক পৰীক্ষা
,,	১৪	দেওবাৰ	শঙ্কৰী সঙ্গীত ব্যৱহাৰিক পৰীক্ষা
,,	১৫-১৬	সোম-মঙ্গল	ব'হাগ বিহু উদ্‌যাপন
,,	২০	শনিবাৰ	সংস্কৃতি প্ৰদৰ্শন (মূল কাৰ্যালয় নগাঁও)
,,	২১	দেওবাৰ	শঙ্কৰী সঙ্গীত বিদ্যালয় পৰিদৰ্শন, জাগৰণ সভা (মৰিগাঁও)
,,	২৭	শনিবাৰ	ডিব্ৰুগড় মণ্ডলত শঙ্কৰী সঙ্গীত বিদ্যালয়ৰ জাগৰণ সভা
,,	২৮	দেওবাৰ	শঙ্কৰী সঙ্গীত বিদ্যালয়ৰ জাগৰণ সভা (বৰপেটা)
মে'	৪	শনিবাৰ	তেজপুৰ মণ্ডলত শঙ্কৰী সঙ্গীত বিদ্যালয়ৰ জাগৰণ সভা
,,	৫	দেওবাৰ	লখিমপুৰ মণ্ডলত শঙ্কৰী সঙ্গীত বিদ্যালয়ৰ জাগৰণ সভা
”	১১	শনিবাৰ	গুৱাহাটী মণ্ডলত শঙ্কৰী সঙ্গীত বিদ্যালয়ৰ জাগৰণ সভা
,,	১২	দেওবাৰ	বঙাইগাঁও মণ্ডলত শঙ্কৰী সঙ্গীত বিদ্যালয়ৰ জাগৰণ সভা
,,	১৮	শনিবাৰ	নগাঁও মণ্ডলত শঙ্কৰী সঙ্গীত বিদ্যালয়ৰ জাগৰণ সভা
,,	১৯	দেওবাৰ	৮৩সংখ্যক মূল অধিৱেশনৰ আদৰণী সমিতি গঠন (তিনিচুকীয়া)
,,	২৫	শনিবাৰ	মূল-কাৰ্যনিৰ্বাহক সভা
,,	২৬	দেওবাৰ	মাধৱদেৱ আৱিৰ্ভাৱ মহোৎসৱ (ৰঙাজান, লখিমপুৰ)
জুন	১	শনিবাৰ	শাখা সমিতি, পাঠ্যক্ৰম আৰু পৰীক্ষা পৰিষদৰ সভা (নগাঁও)
,,	২	দেওবাৰ	শঙ্কৰী সঙ্গীত প্ৰশিক্ষণ, অঙ্কীয়া নাট
,,	৮	শনিবাৰ	শঙ্কৰী সঙ্গীত প্ৰশিক্ষণ, অঙ্কীয়া নাট
জুন	৯	দেওবাৰ	অঙ্কীয়া নাট সমাৰোহৰ আদৰণী সমিতি গঠন (মাজুলী)
”	১৪	শুক্ৰবাৰ	শঙ্কৰী সঙ্গীতৰ ব্যৱহাৰিক প্ৰশিক্ষণ- গায়ন (নগাঁও)
,,	১৫	শনিবাৰ	শঙ্কৰী সঙ্গীতৰ ব্যৱহাৰিক প্ৰশিক্ষণ- বায়ন (নগাঁও)
,,	১৬	দেওবাৰ	শঙ্কৰী সঙ্গীতৰ ব্যৱহাৰিক প্ৰশিক্ষণ- নৰ্তন (নগাঁও)
”	২২	শনিবাৰ	জাগৰণ সভা
,,	২৯	শনিবাৰ	শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ জাগৰণ সভা (কাৰ্বিআংলং)
,,	৩০	দেওবাৰ	আলোচনা-চক্ৰ
জুলাই	২	মঙ্গলবাৰ	শঙ্কৰী সঙ্গীত কেন্দ্ৰীয় প্ৰশিক্ষণ সত্ৰৰ আৰম্ভ (ধেমাজি)
,,	৮	মঙ্গল	শঙ্কৰী সঙ্গীত কেন্দ্ৰীয় প্ৰশিক্ষণ সত্ৰৰ সমাৰণি
,,	১০	বুধবাৰ	লোককৃষ্টি আৰু শঙ্কৰী সঙ্গীত কৰ্মশালা (নাজিৰা)
,,	১৬	মঙ্গলবাৰ	থিয়নাম, ওজাপালি, বৰনাগাৰা, ভোৰতাল
,,	২০	শনিবাৰ	
”	২১	দেওবাৰ	বিশেষ প্ৰতিনিধি সভা (সংবিধান সংশোধন)
”	২৭	শনিবাৰ	
,,	২৮	দেওবাৰ	
আগষ্ট	৩	শনিবাৰ	যুৱ, শিশু, আই-মাতৃ আৰু নাট সমাৰোহ বঁটা সংগ্ৰহ
,,	৪	দেওবাৰ	বিশ্ব অভিলেখৰ জাগৰণ সভা
,,	১০	শনিবাৰ	শঙ্কৰী সঙ্গীত বিদ্যালয় পৰিদৰ্শন
,,	১১	দেওবাৰ	শঙ্কৰী সঙ্গীত বিদ্যালয় পৰিদৰ্শন
,,	১৭	শনিবাৰ	শঙ্কৰী সঙ্গীত বিদ্যালয় পৰিদৰ্শন (ধুবুৰী)
,,	১৮	দেওবাৰ	শঙ্কৰী সঙ্গীত বিদ্যালয় পৰিদৰ্শন (ধুবুৰী)
”	২৪-২৫	শনি-দেও	পাৰ্বতীপ্ৰসাদ, বিষ্ণুপ্ৰসাদ, জ্যোতিপ্ৰসাদৰ গীত-মাত প্ৰশিক্ষণ
,,	৩০	শনিবাৰ	শাখা সমিতিৰ সভা (নগাঁও)
ছেপ্তেম্বৰ	১৭-২৪	মঙ্গল-মঙ্গল	হস্তশিল্প আৰু কুটীৰ শিল্প কৰ্মশালা (তেজপুৰ)
,,	২৮	শনিবাৰ	নাম সমাৰোহ (কাছাৰ)
,,	২৯	দেওবাৰ	শঙ্কৰী সঙ্গীতৰ জিলা শাখা কৰ্মশালা
অক্টোবৰ	১-৩	শুক্ৰ-দেও	শিশু, আইমাতৃ আৰু যুৱ সমাৰোহ (বোকাখাট)
,,	৯	শনিবাৰ	শঙ্কৰী বিদ্যালয় পৰিদৰ্শন
,,	১০	দেওবাৰ	”
,,	১৬	শনিবাৰ	”
,,	১৭	দেওবাৰ	বঁটা সংগ্ৰহ
,,	২৪	দেওবাৰ	মূল কাৰ্যনিৰ্বাহক সভা (ষষ্ঠ বৈঠক)
নৱেম্বৰ	৩০	শনিবাৰ	আলোচনা-চক্ৰ
ডিচেম্বৰ	৮	দেওবাৰ	শাখা সমিতিৰ সভা
”	১৫-২২	দেও-দেও	শঙ্কৰী সঙ্গীতৰ কেন্দ্ৰীয় প্ৰশিক্ষণ সত্ৰ (দৰং)
জানুৱাৰী'১৪	১২	শনিবাৰ	শাখা সমিতিৰ সভা
,,	১৯	দেওবাৰ	মূল কাৰ্যনিৰ্বাহক সভা (সপ্তম বৈঠক)
ফেব্ৰুৱাৰী'১৪	৬-৯	বৃহ-দেও	৮৩সংখ্যক মূলসংঘৰ বাৰ্ষিক অধিৱেশন (তিনিচুকীয়া)

বিঃদ্ৰঃ - নিৰ্দ্ধাৰিত কাৰ্যসূচী ৰূপায়ন কৰা ক্ষেত্ৰত কিছু সালসলনি কৰিবলগীয়া হ'লে আগতীয়াকৈ যোগাযোগ কৰা হ'ব।

প্ৰেছ-বিজ্ঞপ্তি

মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ উদাৰ, গণতান্ত্ৰিক, বৈজ্ঞানিক, সাম্যবাদী, বিশ্বভাতৃত্ববোধ, নৈতিক, আধ্যাত্মিক দৰ্শন, আচৰণ তথা প্ৰৱৰ্তনৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি পৰিবৰ্তনশীল বিশ্বৰ প্ৰত্যাহ্বানসমূহৰ সন্মুখীন হ'ব পৰা সুফলসমূহৰ অংশীদাৰ হ'ব পৰা আৰু মানবীয় প্ৰমূল্যবোধৰ আধাৰত বিজ্ঞান মানসিকতাৰ এক নতুন প্ৰজন্মৰ সৃষ্টিৰ উদ্দেশ্য আগত ৰাখি অসমৰ বিভিন্ন জিলাত নাৰ্চাৰী শ্ৰেণীৰ পৰা দ্বাদশ শ্ৰেণীলৈকে গুৰুজনাৰ পবিত্ৰ স্মৃতিত শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ শিক্ষা শাখা সমিতিৰ জৰিয়তে ১৯৯৮ চনতে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ বিদ্যালয় নামেৰে কিছু ব্যতিক্ৰমধৰ্মী বিদ্যালয় স্থাপন কৰি চলাই আছে য'ত গতানুগতিক পাঠ্যক্ৰমৰ উপৰিও নৈতিক আৰু আধ্যাত্মিক শিক্ষা, সঙ্গীত শিক্ষা, বৃত্তিমুখী শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্য তথা শাৰীৰিক শিক্ষাবিষয়ক চাৰিটা সহযোগী বিষয়ৰ পাঠদান কৰা হয়।

বৰ্তমান সমগ্ৰ অসমত চলি থকা ৫৪খন শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ বিদ্যালয়ৰ পৰা ২০১৩ বৰ্ষত শিৱসাগৰ, চৰাইদেউ, নাজিৰা, নগাঁও, হোজাই, তেজপুৰ, গুৱাহাটী, নলবাৰী, বৰপেটা, ৰঙিয়া, গোলাঘাট আদি জিলা-মহকুমাৰ পৰা ১৩ খন বিদ্যালয়ৰ মুঠ ১৩১ জন পৰীক্ষাৰ্থীয়ে হাইস্কুল পৰীক্ষাত অৱতীৰ্ণ হৈছিল। তাৰে উত্তীৰ্ণ হোৱা ১১৯ জন পৰীক্ষাৰ্থীৰ ভিতৰত এজনে ডিষ্টিংচন ৭ জনে ষ্টাৰ মাৰ্ক, ৩০ জনে প্ৰথম বিভাগত, ৪১ জনে দ্বিতীয় বিভাগত আৰু ৪০ জনে তৃতীয় বিভাগত উত্তীৰ্ণ হৈ সুনাম কঢ়িয়াবলৈ সক্ষম হৈছে। উত্তীৰ্ণ হোৱা পৰীক্ষাৰ্থীৰ ভিতৰত অসমীয়াত ১৩ জনে, ৯ জনে ইংৰাজীত, ৩ জনে বিজ্ঞানত, ৩ জনে অংকত, ২ জনে সমাজ বিজ্ঞানত, ২ জনে ঐচ্ছিক অংকত, ৪ জনে ভূগোলত আৰু ৪ জনে হিন্দীত লেটাৰ মাৰ্ক পাবলৈ সক্ষম হৈছে। ১৩ খন বিদ্যালয়ৰ ভিতৰত ৮ খন বিদ্যালয়ৰ উত্তীৰ্ণৰ হাৰ ১০০ শতাংশ আৰু সামগ্ৰীকভাৱে উত্তীৰ্ণৰ হাৰ ৯০ শতাংশ।

আনহাতে মঙ্গলদৈত প্ৰতিষ্ঠা কৰা শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ কনিষ্ঠ মহাবিদ্যালয়ৰ পৰা পোনপ্ৰথমবাৰৰ বাবে ২০১৩ বৰ্ষৰ উচ্চতৰ মাধ্যমিক শিক্ষান্ত পৰীক্ষাত ১২ জন পৰীক্ষাৰ্থীৰ ১২ জনেই উত্তীৰ্ণ হৈছে। তাৰে ২ জনে ষ্টাৰ মাৰ্ক, ৩ জনে প্ৰথম বিভাগত আৰু ৭ জনে দ্বিতীয় বিভাগত উত্তীৰ্ণ হ'বলৈ সক্ষম হৈছে।

ইয়াৰোপৰি শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ শিক্ষা শাখা সমিতিৰ তত্ত্বাৱধানত বিগত ১০ বছৰ ধৰি প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত 'খেৰসুতি আই ছাত্ৰবৃত্তি' আৰু উচ্চ প্ৰাথমিক শাখাত 'পণ্ডিত মহেন্দ্ৰ কন্দলী ছাত্ৰ-বৃত্তি' নামেৰে মেধা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবে দুই ধৰণৰ ছাত্ৰ-বৃত্তি পৰীক্ষা অনুষ্ঠিত কৰি আহিছে। ২০১২ বৰ্ষত অনুষ্ঠিত বৃত্তি পৰীক্ষাত খেৰসুতি আই বৃত্তি পৰীক্ষাত অসমৰ বিভিন্ন জিলাৰ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ বিদ্যালয়ৰ ১৩ জন পৰীক্ষাৰ্থীৰ ভিতৰত ৩১ জনে আৰু পণ্ডিত মহেন্দ্ৰ কন্দলী ছাত্ৰ বৃত্তি পৰীক্ষাত ৪৪ জন পৰীক্ষাৰ্থীৰ ভিতৰত ১০ জনে বৃত্তি পাবলৈ সক্ষম হৈছে।

গুৰুজনাৰ আদৰ্শত প্ৰতিষ্ঠিত এই বিদ্যালয়সমূহৰ পৰা ভৱিষ্যতে প্ৰকৃতাৰ্থত শিক্ষা গ্ৰহণ কৰা অসমীয়া জাতীয় চৰিত্ৰৰে সমৃদ্ধ এচাম সুনাগৰিক লাভ কৰাৰ আশা কৰিব পৰা যায়। সমূহ কৃতি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকললৈ অভিনন্দন জনালোঁ।

উপেন চন্দ্ৰ নাথ, সম্পাদক, শিক্ষা শাখা সমিতি

আজিৰ দিনত শ্ৰীকৃষ্ণৰ লীলাভূমি

মানিক চন্দ্ৰ দত্ত
গুজৰাট

ভাৰতৰ সূৰ্য অস্ত যোৱা ৰাজ্য। য'ত সূৰ্যই হালধীয়া হেঙুল বোলাই বিদায় মাগে এটা দিনৰ অন্তত। পৌৰাণিক আৰু আধুনিক বুৰঞ্জীৰ পাত দখল কৰা সত্য শুদ্ধ অভিজ্ঞতাৰে ভাৰতৰ ৰাজনীতি, ধৰ্ম, সমাজনীতি উদ্যোগ আদিৰ উচ্চ জখলাত আহোৰণ কৰা গুজৰাট। প্ৰভু ভগৱন্তৰ লীলাভূমি, যাদৱসকলৰ বাসস্থান অৰ্থাৎ ৰাজকাৰেং, দাৰকা, ভেট দাৱকা, প্ৰভাষ তীৰ্থ চন্দ্ৰই স্থাপন কৰা জ্যোতি শিৱলিংগ সোমনাথ মহাদেৱ, ভগৱন্ত শ্ৰীকৃষ্ণ আৰু বলোৰাম দুয়ো বৈকুণ্ঠ প্ৰয়াণৰ ভূমিভাগ, তাৰ উপৰি পৱিত্ৰ তীৰ্থস্থান ঢাকুৰ, পাৱাগড়, আমবাজী, কটেশ্বৰ মহাদেৱ, নৰ্মদাৰ পাৰত অৱস্থিত দত্ৰাৰ্তে ভগৱানৰ মন্দিৰ, কুবেৰৰ মন্দিৰ ইত্যাদি ইত্যাদি। আধুনিক যুগত বিশ্বক চকু চমক লগোৱা মহামানৱ মাহাত্মা গান্ধী, লৌহমানৱ চৰ্দাৰ বল্লভ ভাই পেটেল, উদ্যোগপতি ধীৰুভাই আম্বানী, মুকেশ আম্বানী, অনিল আম্বানী, আদানী আদিৰ জন্মভূমি। বিক্ৰম চাৰাভাই বৈজ্ঞানিক, নৰচীম মেহেতা, স্বামী নাৰায়ণৰ ধৰ্মপুৰুষ। দেশ বিদেশত শত নাম অৰ্জন কৰা সকলৰ ভিতৰত বৰ্তমান কালত অসমী আইৰ সুসন্তান চন্দ্ৰায়নৰ বিখ্যাত বৈজ্ঞানীক ড° জীতেন্দ্ৰনাথ গোস্বামীও (জন্মসূত্ৰে যোৰহাট) এজন।

গুজৰাট গৰমৰ দিনত ৪৮° লৈকে পাৰ উঠা ৰাজ্য। মুঠৰ ওপৰত ২৫খন জিলা, ২২৩টা মহকুমা, ১৮৫৬৯খন গাঁও, প্ৰায় ৫.৫ কৌটি জনতা। শিক্ষিত হাৰ ৬২%। ২৫খন চৰকাৰী চিকিৎসা মহাবিদ্যালয়। ১৪৪খন অভিযান্ত্ৰিক মহাবিদ্যালয়, ২১৫০০খন হাইস্কুল। ৰাজ্যৰ পৰিসীমা ২ লাখ বৰ্গ কিল'মিটাৰ।

ভাষা ঃ ভাষা হৈছে গুজৰাটী, হিন্দী, সিন্ধি, মাৰাঠী। উদ্যোগ হিচাপে Testile, Cement, Chemical, Petroleum, Dairy Products, Suger, Oil seeds, Phamaceuticals, Salt, Electronies, Engineering etc.

শস্য ঃ কঁপাহ, তেলৰ গুটি, কুঁহিয়াৰ, ধঁপাত, ধান, মাকৈ, ঘেঁহু, জোৱাৰ, পশুধন (খতি) আদি।

আটাইতকৈ অধিক সাগৰৰ উপকূলৰে আৰৱা বিদেশী ৰাষ্ট্ৰ পাকিস্কানৰ লগত সীমান্তৱৰ্তী ৰাজ্য গুজৰাট ৪০টা বন্দৰে আবৃত্ত। এছিয়া মহাদেশৰ ভিতৰত বিখ্যাত সিংহৰ বাসস্থান (Gir) গীৰ বানাঞ্চল।

এয়া মোতামুটি গুজৰাটৰ দেখা অভিজ্ঞতাৰে গুজৰাটৰ চিনাকি। ইয়াৰ উপৰি কিছু অভিজ্ঞতাৰ সত্য আৰু প্ৰকৃত তথ্য পাঠকৰ আগত তুলি দিব বিচাৰো।

গুজৰাটীসকল সহজ-সৰল, মৃতব্যয়ী, সমাজপ্ৰেমী, পৰোপকাৰী ধাৰ্মিক, কৰ্মী, স্বাভীমানযুক্ত ৰাজনৈতিকভাৱে সচেতন। সৰু-বৰ অভিজ্ঞ, অনভিজ্ঞ, ধনী-দুখীয়া, ডাক্টৰ, বৈজ্ঞানিক, শিক্ষাবিদ, খেতিয়ক, উদ্যোগপতি, কৰ্মচাৰী, ৰাজনেতিকবিদ সকলো নিজৰ নিজৰ কৰ্মৰ প্ৰতি সচেতন। ধৰ্মৰ লগত কৰ্ম। কৰ্ম কৰি ধৰ্ম অৰ্জন কৰে। আজি ১৩ বছৰীয়া গুজৰাটৰ জীৱনত কোনো দিনেই ক'তো মন্দিৰ নিৰ্মাণ কৰিবৰ কাৰণে ন-দিনীয়া Longest world famous Dance , নৱৰাত্ৰিৰ নাচৰ অৰ্থে (Garva Dance) অথবা তেওঁলোকে উদ্‌যাপন কৰা উৎসৱৰ আলমলৈ কোনে দিনে ক'তো এনে পৰিস্থিতিৰ মুখামুখি হোৱা নাই— য'ত অৰ্থ-কড়িৰ বাবে কোনোবাজনে, কোনো সংগঠনেই আমনি কৰা নাই। নৱৰাত্ৰি চুকে-কোণে, গাঁৱে-নগৰে অনুষ্ঠিপিয়াকৈ বহলভাৱে অতি আধুনিকতাৰে য'ত বিদেশত থকা গুজৰাটিসকল এই নৱৰাত্ৰি উপভোগ, অংশগ্ৰহণ কৰি লাখ লাখ টকাৰ সাজ-পাৰ (ঘাগ্ৰা, চুনীয়া, চুৰী) পৰিধান কৰি আনন্দ লয়। হাজাৰ হাজাৰ ল'ৰা-বুঢ়া, ডেকা-গাভৰুৱে নাচি থাকে, তথাপিও ক'তো কিৰিলি-অশ্লীল শব্দ শুনা নাই। লাঠি, বন্দুক লোৱা পুলিচ-মিলিটেৰী এনে অনুষ্ঠান দেখাতো মনত নপৰে। লাঠি জোকাৰী, বন্দুক দেখুৱাই স্বাধীন দেশৰ নাগৰিকক শাসন কৰিব নালাগে— নিজেই নিজৰ শাসন অটুত ৰাখে। উৎসৱ হিচাপে প্ৰধানতঃ নৱৰাত্ৰি, দেৱালী, মকৰ সংক্ৰান্তি (উত্তৰণ) অৰ্থাৎ এই উৎসৱত না না ধৰণৰ চিলা আকাশত উৰাই আনন্দ লয়। এই পতং চড়োৱা দিৱসত প্ৰতিযোগিতাত অংশ ল'বলৈ বিদেশৰ পৰাও প্ৰতিযোগীসকল আহে। আৰু সেই দিনাই আমাৰ ব'হাগ বিহুত এশ এবিধ শাকৰ ভাজি খোৱাৰ যি নিয়ম এখেতসকলে এই পতং উৰুৱাৰ দিনা মকৰ সংক্ৰান্তিৰ) দিনা উন্দিয়া (Undia) খায়। এয়া এই নিয়মৰ অকণো হেৰফেৰ নকৰে।

দেৱালী উৎসৱ ১৫ দিনৰ বাবে উদ্‌যাপন কৰে। দেৱালী এওঁলোকৰ নতুন বছৰ, আমাৰ ব'হাগ মাহ। তাৰ পিছত হ'লী, জন্মাষ্টমী, শিৱৰাত্ৰি, মহাবীৰ জয়ন্তী, গণেশ চতুৰ্থী, ইদ আৰু অসমীয়াসকলে আৰু এটা উৎসৱ সংযোগ কৰিছোঁহঁক— সেয়া হ'ল সাংস্কৃতিক সমন্বয়ৰ অনুষ্ঠান মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ জন্ম উৎসৱ।

উৎসৱ বিলাকক বৰ মুকলি মূৰীয়াকৈ উপভোগ কৰে। কোনো ৰাগীয়াল দ্ৰব্য সেৱন কৰি আনন্দ-স্ফুৰ্টি কৰা উৎসৱ চকুত পৰা নাই। পূজা-সেৱা, দান-দক্ষিণা পৰোপকাৰিতাৰ হাতে হাতে পোৱা বহু প্ৰমাণ আছে। অন্যৰ দুখত দুখী এইসকল লোকে আনন্দ আৰু দুখত সমানে সমভাগী হৈ আমি প্ৰবাসী অসমীয়াসকলক বহুত সহায় কৰিছে। আমাৰ সমাজৰে কেবাগৰাকী ব্যক্তিৰ এই গুজৰাটৰ আহমেদাবাদতে শেষ নিশ্বাস ত্যাগ কৰিছিল। তেখেতসকলক যথা বিহিত ব্যৱস্থাৰে সৎকাৰৰ ব্যৱস্থা কৰাত সক্ৰিয় অংশ লৈ সহায়ৰ হাত আগবঢ়াইছিল। কৰ্মই ধৰ্ম। নিৰামীষহাৰী এইসকল লোকে মাহেকত কমেও ৫দিন না না তিথি-পাৰ্বন বুলি লঘোণে থাকে। এয়া এক ধৰ্মৰে অংশ। আম্বাজী মন্দিৰত অনুষ্ঠিত হোৱা শৰতৰ দৰ্শন অনুষ্ঠানত ভাগ ল'বলৈ, সমস্ত গুজৰাটৰ মন্দিৰলৈ যোৱা সকলো পথ পদতীৰ্থ যাত্ৰীয়ে ভিৰ কৰে। এই তীৰ্থ যাত্ৰীসকলকক সেৱাৰ অৰ্থে চিকিৎসা, যাতায়ত, থকা-খোৱাৰ বাবে পথৰ কাষত হাজাৰ হাজাৰ বেচৰকাৰী NGOৰ অনুষ্ঠানে এই সেৱা আগবঢ়ায়। ৰাইজৰ তীৰ্থযাত্ৰাৰ জনসমুদ্ৰত আমিও সেৱাৰ অৰ্থে দিন কটাইছোঁ। সাঁচকৈয়ে ভজন, কীৰ্তন কৰি বয়স আৰু ধনী-দুখীয়া ভেদাভেদ নাৰাখি

(১৫ পৃষ্ঠাত চাওক)

শিক্ষাৰ ধাৰণা আৰু শিশু শিক্ষা

সদানন্দ বৈশ্য

অজ্ঞান, অন্ধকাৰ দূৰ কৰি যাৰ জৰিয়তে জ্ঞানৰ পোহৰ বিকশিত হয়, সেয়ে হ'ল শিক্ষা। শিক্ষাৰ ইংৰাজী নাম হ'ল Education। Education শব্দটি লেটিন Educare শব্দৰ পৰা অহা। Educare শব্দটিৰ অৰ্থ হ'ল কৌশল আয়ত্ব কৰা। শিক্ষা শব্দৰ উৎপত্তিগত অৰ্থ হৈছে ব্যক্তিৰ অন্তৰ্নিহিত শক্তি। প্ৰতিভা আৰু সম্ভাৱনাৰপূৰ্ণ বিকাশ। ব্যক্তিত্বৰপূৰ্ণ বিকাশৰ প্ৰক্ৰিয়াই হ'ল শিক্ষা। অৰ্থাৎ শিক্ষা হ'ল এটা প্ৰক্ৰিয়া, যাৰ দ্বাৰা ব্যক্তিৰ অন্তৰৰ কলুষতা আঁতৰাই ভাল গুণবিলাকৰ পূৰ্ণ বিকাশ ঘটোৱাব পৰা যায়।

শিক্ষাবিদ হাৰ্বাটৰ মতে— "Education is the development of good moral character" শিক্ষাই ব্যক্তিৰ সুস্থ নৈতিক চৰিত্ৰ গঠন কৰে। দাৰ্শনিক ছক্ৰেটিছৰ মতে— "Education means bringing out of ideas of universal validity which are latent is the mind of everyone." শিক্ষাই প্ৰতিজন মানুহৰ মনত নিহিত হৈ থকা সাৰ্বজনীন যুক্তিযুক্ত ভাব ধাৰণাসমূহ বাহিৰত প্ৰকাশ কৰে। তেখেতে আকৌ কৈছে—The aim of Education is to dispel error and discover truth. শিক্ষাৰ উদ্দেশ্য হৈছে মানৱ মনৰ পৰা ভুল আঁতৰাই সত্য আৱিষ্কাৰ কৰা।

এজন আদৰ্শৱান পুৰুষ তথা সৰ্বশিক্ষাৰ অধিকাৰী পুৰুষ হ'ব লাগিলে তেওঁ শিশু অৱস্থাতে যদি উপযুক্ত আঁচনিৰে দিয়া নহয়, তেনেহ'লে তেনে শিশুৰ ভৱিষ্যত জীৱন অন্ধকাৰচ্ছন্ন হয়। শিশুক ডাঙৰ দীঘল কৰা যেনে কঠিন, সুশিক্ষিত কৰাটোও তেনে কঠিন। এইক্ষেত্ৰত মাতৃৰ ভূমিকা আটাইতকৈ বেছি। কাৰণ শিশু জন্ম হোৱাৰে পৰা মাকৰ লগতে থাকে। শিশুৰ জন্মৰ পৰা পাঁচ বছৰ বয়সলৈ শৈশৱকাল ধৰা হয়। এই শৈশৱ কালছোৱাত শিশুটিৰ খোৱা, পিন্ধা, ফুৰা-চকা, সিক্ষা আদি সকলোবোৰ কাম মাকৰ দ্বাৰা সমাধা হয়। সেইবাবে শিশুৰ সকলোবোৰ সুচাৰুৰূপে আৰু নিয়মিতভাৱে পৰিচালনা কৰাটো মাকৰ প্ৰধান দায়িত্ব তথা কৰ্তব্য। সিহঁতৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ যাতে কোনো ধৰণৰ খুতি-নাতি নাথাকে, তাৰ বাবে মাতৃগৰাকী বিশেষ তৎপৰ হ'ব লাগে।

জাতিৰ পিতা মহাত্মা গান্ধীয়ে শিক্ষাৰ সংজ্ঞা দিবলৈ গৈ কৈছে— "Education means alround development of aperson." অৰ্থাৎ শিক্ষা মানে হৈছে ব্যক্তিৰ সৰ্বতো বিকাশ সাধন। সৰ্বতো বিকাশ মানে হৈছে শাৰীৰিক, মানসিক আৰু আধ্যাত্মিক বিকাশ।

কেচুৱা অৱস্থাত শিশুৰ মন অতি শুদ্ধ আৰু পৱিত্ৰ হৈ থাকিলেও পৰিয়াল আৰু সমাজৰ বাতাৱৰণৰ মাজত পৰি তেওঁৰ মনো অপৱিত্ৰ আৰু অশুদ্ধ হ'ব পাৰে। শিশুসকল স্বভাৱতে অনুকৰণশীল। গতিকে পৰিয়াল বা সমাজৰ লোকৰ চাল-চলন, কাম-কাজ, আচাৰ ব্যৱহাৰ ৰীতি-নীতি আৰু সংস্কৃতি অনুকৰণ কৰে। গতিকে সমাজ তথা পৰিয়ালৰ লোকসকলৰ যথেষ্ট দায়িত্ব আৰু কৰ্তব্য আছে শিশুৰ শিক্ষাৰ বাবে।

শিক্ষকে শিশুক শিক্ষা প্ৰদান কৰাৰ আগতে শিশুৰ আচৰণ; আচাৰ-ব্যৱহাৰ আৰু মনৰ ভাৱ-অনুভূতি, আৱেগ আৰু আগ্ৰহ সম্পৰ্কে জনা উচিত। এইক্ষেত্ৰত শিক্ষকে মনোবিজ্ঞান খটুৱাব লাগে। মনৰ দ্বাৰাই আমাৰ আচাৰ-ব্যৱহাৰ, আচৰণ ৰীতি-নীতি পৰিচালিত হয়। এই মন জানিবলৈ কৰা চিন্তা-প্ৰসুত পৰ্যালোচনা বা বিজ্ঞানসন্মত অধ্যয়নক মনোবিজ্ঞান বোলা হয়। তেতিয়াহে শিক্ষকে কি পদ্ধতি, কি বিষয়, কি মানদণ্ডৰে শিক্ষাদান কৰিলে ফলপ্ৰসু হ'ব তাক নিৰ্ণয় কৰি ল'ব পাৰে। মনো বৈজ্ঞানিক মেকডুগালৰ মতে প্ৰত্যেক জীৱৰেই ১৩টা আৰু মানুহৰ ১৪টা সহজাত প্ৰবৃত্তি আছে। এই সহজাত প্ৰবৃত্তিৰ একোটাকৈ আৱেগ (Emotion) থাকে আৰু এই আৱেগবোৰেই আচৰণ আৰু ব্যৱহাৰৰ কামত প্ৰতিফলিত হোৱা দেখা যায়। শিশুৱে আকৌ আৰু অনুভূতি বিচৰা বস্তু দিব পাৰিলে মনত আনন্দ আৰু সুখ অনুভৱ কৰে। শিশুৰ কামৰ প্ৰতি আগ্ৰহ বাঢ়ে। শিশুৰ আচৰণ আৰু কামৰ যোগেদি তেওঁৰ মানসিক চিন্তাধাৰাৰ কথা জানিব পৰা যায়।

প্ৰত্যক পৰিয়ালতে সাধাৰণতে কাম-কাজ, আচাৰ-ব্যৱহাৰ, ৰীতি-নীতি, শিষ্টাচাৰ আদি নিজস্বভাৱে প্ৰকট হৈ উঠে। এই ভাৱেই পৰিয়ালৰ ব্যক্তিসকলৰ ভাব, আচৰণ, বিধি আৰু চৰিত্ৰ বিশেষ ধৰণেৰে গড় লৈ উঠে। তেওঁলোকৰ ভৱিষ্যত জীৱনৰ মূল সত্তা। ইয়াতে অঙ্কুৰিত হ'বলৈ ধৰে। অনুকৰণ কৰি চৰিত্ৰ আৰু ব্যক্তিত্ব গঢ় দিবলৈ যত্ন কৰে। সেইবাবে নিজৰ ঘৰখনেই শিশুৰ জ্ঞান আহৰণ আৰু শিক্ষাৰ প্ৰধান কেন্দ্ৰবিন্দু। শিশুৰ বাবে মাকেই হ'ল প্ৰথম শিক্ষা দায়িনী শিক্ষয়িত্ৰী। শিশুৱে মাকৰ গৰ্ভত স্থিতি লাভ কৰাৰ সময়ৰ পৰাই শিক্ষা আহৰণ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰে। মাকৰ জৰিয়তে শিশুৱে গৰ্ভকালতে ভাল, বেয়া শিক্ষা আহৰণ কৰে। আমি যদি ভাগৱত, পুৰাণ আদিৰ পাত লুটিয়াই চাওঁ তেনেহ'লে গম পাওঁ যে স্থান, কাল, পাত্ৰৰ নিয়ম সংযম লংঘন কৰি সন্ধ্যাকালে ৰমণ কৰাৰ কাৰণে কাশ্যপৰ ঔৰষত দিতিৰ গৰ্ভত হিৰণ্যকশিপু; হিৰণাক্ষ্যৰ দৰে অসুৰ পুত্ৰৰ জন্ম হ'ল। ইফালে মাক কয়াধু অসুৰ কুলৰ হোৱা সত্বেও গৰ্ভকালত নাৰদৰ মুখে হৰিভক্তিৰ কথা শ্ৰৱণ কৰাৰ কাৰণে প্ৰাদ মহাভক্তৰূপে পৰিগণিত হ'ল। এই কাৰণে মহত্তম পুৰুষৰ জন্ম দি মাতৃসৰে ৰত্নাগৰ্ভা নাম পায়।

সমাজত এটা শিশুক সু-নাগৰিক হিচাপে শৈক্ষিক কৰিবলগীয়া হ'লে শিশুজনক সামাজিক

(১৪ পৃষ্ঠাত চাওক)

গোহাৰি

প্ৰতি,

প্ৰধান শিক্ষক/শিক্ষয়িত্ৰী

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ বিদ্যালয়

বিষয় ঃ ষষ্ঠদশ শিক্ষক প্ৰশিক্ষণত শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰীৰ অংশগ্ৰহণ আৰু প্ৰয়োজনীয় নীতি নিৰ্দেশনা

শ্ৰদ্ধাভাজনেষু !

শ্ৰদ্ধা গ্ৰহণ কৰিব। ষষ্ঠদশ শিক্ষক প্ৰশিক্ষণ অহা ইংৰাজী ০৮-০৭-২০১৩ তাৰিখৰ পৰা ১৩-০৭-২০১৩ তাৰিখলৈ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ নগাঁও মূল কাৰ্যালয়ত আয়োজন কৰা হৈছে। উক্ত প্ৰশিক্ষণ শিবিৰলৈ আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ পৰা কলা বিষয়ত পাঠদান কৰা এগৰাকী আৰু বিজ্ঞান/অংক বিষয়ত পাঠদান কৰা এগৰাকী (সৰ্বমুঠ দুগৰাকী) শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰীক নিশ্চিতভাৱে পঠাবলৈ জনোৱা হ'ল। নতুন শিক্ষক নাথাকিলে আগতে উল্লেখ কৰা বিষয়ত পাঠদান কৰি থকা শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰীকে প্ৰশিক্ষণৰ বাবে পঠাবৰ বাবে জনোৱা হ'ল। শিক্ষক-প্ৰশিক্ষণৰ প্ৰয়োজনীয় নীতি-নিয়ম তলত উল্লেখ কৰা হ'ল-- ইতি।

প্ৰশিক্ষণৰ নীতি-নিয়মসমূহঃ

১। প্ৰশিক্ষণ একে সময়তে কলা আৰু বিজ্ঞান দুটা শাখাত অনুষ্ঠিত হ'ব।

২। প্ৰশিক্ষণলৈ আহোতে লগত পাঠ্যপুথি, বিচনা চাদৰ, আঠুৱা, গাৰু আৰু ব্যক্তিগতভাৱে ব্যৱহাৰ কৰা অতি প্ৰয়োজনীয় বস্তু/সামগ্ৰীসমূহ লগত আনিব। তুলি আনিব নালাগে।

৩। প্ৰশিক্ষণৰ সময়ত পুৰুষ আৰু মহিলা সকলো প্ৰশিক্ষকে অসমীয়া জাতীয় পোচাক পৰিধান কৰাটো বাধ্যতামূলক। অৱশ্যে ব্যায়াম/আসন আদি কৰাৰ সময়ত উক্ত বাধ্য বাধকতা নাথাকিব।

৪। প্ৰতিজন প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে ৩০০/- (তিনিশ) টকাকৈ প্ৰশিক্ষণ মাচুল প্ৰশিক্ষণ শিবিৰত পঞ্জীয়.ন কৰাৰ সময়ত নিশ্চিতভাৱে জমা দি ৰচিদ সংগ্ৰহ কৰিব লাগিব।

৫। প্ৰশিক্ষণলৈ পঠোৱা প্ৰশিক্ষকসকলৰ নাম-ঠিকনা আদি লিখিতভাৱে বিদ্যালয়ৰ প্ৰধানসকলে প্ৰেৰণ কৰিব।

৬। প্ৰশিক্ষণ শিবিৰত পঞ্জীয়ন হোৱাৰ পিচত কোনো প্ৰশিক্ষাৰ্থী বিনা অনুমতিত প্ৰশিক্ষণ শিবিৰৰ চৌহদ এৰি যাব নোৱাৰিব।

৭। বিদ্যালয় প্ৰধানসমূহক প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলৰ নাম ৩০-৬-২০১৩ তাৰিখে পোৱাকৈ তলৰ ঠিকনাত লিখিতভাৱে প্ৰেৰণ কৰিব লাগিব। প্ৰয়োজন সাপেক্ষে শিক্ষা শাখাৰ সম্পাদকক ফোন অথবা ই-মেইল যোগেও জনাব পাৰিব।

সেৱাৰে—

উপেন চন্দ্ৰ নাথ

সম্পাদক, শিক্ষা শাখা সমিতি, শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ

ফোন নং ঃ ৯৪৩৫৭-৩৭৭২৮, ৯৪৩৫২-২১২১৫

E-mail : upench.nath2010@gmail.com

প্ৰচাৰ শাখা সমিতিৰ

বাৰ্ষিক কৰ্ম-আঁচনি (২০১৩)

১. উত্তৰ-পূব ভাৰতৰ বিভিন্ন প্ৰান্তত মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱৰ ধৰ্মাদৰ্শ বহুলভাৱে প্ৰচাৰ কৰা।

২. উত্তৰ-পূব ভাৰতৰ বাহিৰৰ ভাৰতবৰ্ষ আৰু অন্যান্য দেশতো গুৰুজনাৰ ধৰ্মাদশ প্ৰচাৰ-প্ৰসাৰৰ ব্যৱস্থা কৰা।

৩. মুম্বাইত মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ ধৰ্মাদৰ্শ সম্পৰ্কে এখনি আলোচনা-চক্ৰ অনুষ্ঠিত কৰা।

৪. কামেং জিলাৰ টাৱাঙত অহা মে' মাহত ভিতৰত এখনি ধৰ্মালোচনা সভা অনুষ্ঠিত কৰা।

৫. নাগালেণ্ড জিলাৰ কুচিয়াবিলত ভাগৱত পাঠ-ব্যাখ্যা অনুষ্ঠানৰ জৰিয়তে প্ৰচাৰৰ ব্যৱস্থা কৰি স্থানীয় লোকৰ মাজত নতুন প্ৰাথমিক শাখা গঠন প্ৰক্ৰিয়াৰ পৰিৱেশ সৃষ্টি কৰা।

৬. অসমৰ সৰ্ববৃহৎ জনগোষ্ঠী মিচিং আৰু চাহ-জনগোষ্ঠী সমাজত প্ৰচাৰ সভা অনুষ্ঠিত কৰি সাংগঠনিক ভেটি টনকীয়াল কৰাৰ লগতে সঙ্ঘৰ পৰিসৰ বৃদ্ধি কৰা।

৭. উত্তৰ-পূব ভাৰতত বসতি কৰা বড়ো, ৰাভা, গাৰো, কাৰ্বি, ডিমাচা আদি জনগোষ্ঠীৰ সমাজতো গুৰুজনাৰ ধৰ্মাদৰ্শ প্ৰচাৰ-প্ৰসাৰত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰা।

৮. মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ আদৰ্শত প্ৰতিষ্ঠিত ভাৰতৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ বিভিন্ন স্থানত অৱস্থিত অসম সত্ৰ মহাসভা, একশৰণ ভাগৱতী সমাজ আদি সৰু-বৰ অনুষ্ঠানসমূহৰ লগত সমন্বয়ৰ এক যোগসূত্ৰ স্থাপন কৰি স্বকীয় নীকি-আদৰ্শ ৰক্ষাৰ মাজেৰে সমূহীয়াভাৱে উৎসৱ আদি পালন কৰা।

৯. মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ আৱিৰ্ভাৱ মহোৎসৱভাগি বজালী জিলাত অনুষ্ঠিত কৰা।

১০. ধৰ্মান্তকৰণ প্ৰভাৱিত এলেকাত প্ৰচাৰ সভা অনুষ্ঠিত কৰি ধৰ্মান্তকৰণৰ প্ৰতিৰোধী ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা।

১১. শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ দ্বাৰা সম্পাদিত বিভিন্ন কৰ্ম-আঁচনি, গুৰুজনা সৃষ্টি সাহিত্য, সংস্কৃতি, ধৰ্মাদৰ্শ, বাতৰি-কাকত, মণিকাঞ্চন, ৰেডিঅ', দূৰদৰ্শন, ইণ্টাৰনেট আৰু ৱেবচাইট যোগে প্ৰচাৰ কৰা।

১২. শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ লক্ষ্য, উদ্দেশ্য, কাৰ্যাৱলী আৰু মূল অধিৱেশনৰ বিষয়ে প্ৰচাৰ কৰিবলৈ গুৱাহাটী আৰু যোৰহাটত ২ (দুই)খন সাংবাদিক মেলৰ আয়োজন কৰা।

১৩. যোৱা বৰ্ষত অনুষ্ঠিত নকৰা জিলাসমূহত অগ্ৰাধিকাৰ ভিত্তিত মূল প্ৰচাৰ শাখা সমিতিৰ তত্বাৱধানত বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা অনুষ্ঠিত কৰা।

১৪. চলিত বৰ্ষত কমেও ৪খন প্ৰচাৰ শাখা সমিতিৰ বৈঠক অনুষ্ঠিত কৰা।

১৫. শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ ধৰ্মাদৰ্শৰ ব্যাপক প্ৰচাৰৰ ক্ষেত্ৰত এক নতুন মাত্ৰা প্ৰদান কৰা উদ্দেশ্যে বছৰৰ আৰম্ভণিতে মূলৰ দ্বাৰা নিৰ্বাচিত প্ৰচাৰ শাখা সমিতি সদস্য আৰু প্ৰচাৰকসকলক প্ৰশিক্ষিত কৰাৰ বাবে এখনি কৰ্মশালা অনুষ্ঠিত কৰা।

১৬. জিলা প্ৰচাৰ শাখাবিলাক অধিক গতিশীল কৰিবৰ বাবে জিলা প্ৰচাৰ শাখাৰ সভাপতি আৰু সম্পাদকসকলৰ কেন্দ্ৰীয়ভাৱে এখনি সাংগঠনিক সভা মাৰ্চ মাহৰ ভিতৰত অনুষ্ঠিত কৰা।

১৭. শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ বাৰ্ষিক কেলেণ্ডাৰ শুদ্ধ ৰূপত অসমীয়া ভাষাত প্ৰকাশ কৰা।

২১ জুলাইত বিশেষ প্ৰতিনিধি সভা

অহা ২১ জুলাই, ২০১৩ তাৰিখ দেওবাৰে দিনৰ ১১ বজাত শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ সংবিধান সংশোধন সম্পৰ্কে এখনি বিশেষ প্ৰতিনিধি সভাৰ আহ্বান কৰা হৈছে। গুৱাহাটীৰ ৰূপনগৰস্থিত শাখা কাৰ্যালয়ত অনুষ্ঠিত হ'বলগীয়া উক্ত সভাত শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ প্ৰতিখন প্ৰাথমিক শাখাৰ পৰা একোজনকৈ সন্মানীয় প্ৰতিনিধিক উপস্থিত থাকিবলৈ প্ৰধান সম্পাদক শ্ৰীযুত বাবুল বৰা বাপে আহ্বান জনাই সেৱা ধৰিছে।

বিঃদ্ৰঃ- উক্ত সভাৰ বাবে প্ৰতিখন জিলা শাখাৰ সম্পাদকৰ জৰিয়তে চিঠি প্ৰেৰণৰ ব্যৱস্থা কৰা হৈছে।◆

গোহাৰি

প্ৰতি,

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ জিলা শাখাসমূহৰ সভাপতি/ সম্পাদকসকল

প্ৰসঙ্গ ঃ শঙ্কৰী সঙ্গীতৰ কেন্দ্ৰীয় প্ৰশিক্ষণ সত্ৰ আৰু লোককৃষ্টি প্ৰশিক্ষণ সন্দৰ্ভত

শ্ৰদ্ধাভাজনেষু,

আমাৰ সেৱা গ্ৰহণ কৰিব। বিশেষ এই যে মূল সঙ্ঘৰ সংস্কৃতি শাখাৰ আঁচনি অনুসৰি অহা ২/৭/২০১৩ৰ পৰা ৯/৭/২০১৩ তাৰিখলৈ ধেমাজি জিলা শাখাৰ অন্তৰ্গত ঘিলামৰাত সপ্তাহ জোৰাকৈ গায়ন-বায়ন, নৰ্তন আৰু অঙ্কীয়া নাটৰ অভিনয় সম্পৰ্কত এভাগ শঙ্কৰী সঙ্গীতৰ কেন্দ্ৰীয় প্ৰশিক্ষণ সত্ৰৰ আয়োজন কৰা হৈছে। উক্ত প্ৰশিক্ষণ সত্ৰলৈ আপোনাসবৰ জিলা শাখাৰপৰা প্ৰায় ৮ গৰাকীকৈ ন-পুৰণি প্ৰশিক্ষাৰ্থী পঠাবলৈ এই পত্ৰৰ দ্বাৰা জ্ঞাত কৰিলোঁ।

শিশু-আইমাতৃ কল্যাণ সমিতি, কেন্দ্ৰীয় সেৱা বাহিনী আৰু সংস্কৃতি শাখাৰ উদ্যোগত অহা ১০/৭/২০১৩ৰ পৰা ১৬/৭/২০১৩ তাৰিখলৈ নাজিৰা জিলা শাখাত থিয়নাম, দিহানাম, ভোৰতাল, নাগৰা নাম, ওজাপালি আৰু বিয়ানামৰ কেন্দ্ৰীয় প্ৰশিক্ষণ সত্ৰৰ আয়োজন কৰা হৈছে। উক্ত প্ৰশিক্ষণ সত্ৰলৈ আপোনাসবৰ জিলা শাখাৰপৰা ৬ গৰাকী আই-মাতৃ আৰু ৩গৰাকী সেৱক-সেৱিকা পঠাবলৈ এই পত্ৰৰ দ্বাৰা আমন্ত্ৰণ জনালোঁ।

শেষত গুৰুজনাৰ মহান সংস্কৃতি আৰু হেৰাই যাবলৈ ধৰা লোককৃষ্টিৰ সংৰক্ষণ, সংবৰ্দ্ধন কৰাৰ ক্ষেত্ৰত আপোনাসবৰ জিলা শাখাৰ শিল্পীসকলৰ উপস্থিতিয়ে আমাক উৎসাহিত কৰিব বুলি আশা কৰি সেৱা ধৰিলোঁ। ইতি

সেৱাৰে—

পৰিত্ৰপ্ৰাণ বৰা

সম্পাদক, সংস্কৃতি শাখা সমিতি

নীতি-নিৰ্দেশাৱলী ঃ

১। ভৰ্ত্তি মাচুল জমা দিব লাগিব।

২। বহী, কলম, বিছনা, এটা গিলাচ, এখন কাঁহী, কিতাপ, বাদ্যযন্ত্ৰ আদি সামগ্ৰী লগত আনিব।

৩। সংশ্লিষ্ট জিলা শাখাৰ প্ৰমাণ-পত্ৰ লগত আনিব।

৪। প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলে নীতি-নিৰ্দেশাৱলী তথা অনুশাসন মানি চলিব লাগিব।

৫। প্ৰশিক্ষণৰ আৰম্ভণিৰ পৰা শেষলৈকে উপস্থিত থাকিব লাগিব।

পথ নিৰ্দেশনা ঃ

(ক) ধেমাজি (ঘিলামৰা) ঃ লখিমপুৰৰ পৰা ঢকুৱাখনা গাড়ীত গ'লে ঘিলামৰা পাব। গোগামুখৰ পৰা ঢকুৱাখনা গাড়ীত গ'লেও ঘিলামৰা পাব।

(খ) নাজিৰা ঃ শিৱসাগৰৰ পৰা নাজিৰালৈ যাব পাৰিব। নাজিৰাৰ এ.এছ.টি.চি সমীপত নাজিৰা জিলা শাখা কাৰ্যালয়ভাগি আছে। সেই কাৰ্যালয়তে প্ৰশিক্ষণ অনুষ্ঠিত হ'ব।

প্ৰচাৰ শাখাৰ দিনপঞ্জী

(২০১৩ বৰ্ষ)

মাহ	তাৰিখ	বাৰ	কৰ্ম-আঁচনিৰ বিৰৰণ
মাৰ্চ'১৩	৯	শনিবাৰ	বৈষ্ণৱ পণ্ডিত প্ৰয়াত সোণাৰাম চুতীয়া আতা স্মৰণ সভা আৰু নৱ-নিৰ্বাচিত সমিতিলৈ পুৰণা সমিতিৰ দ্বায়িত্ব ভাৰ অৰ্পণ। (মূল কাৰ্যালয়, নগাঁও)
”	১০	দেওবাৰ	মূল কাৰ্যনিৰ্বাহক সভা (দ্বিতীয় বৈঠক) (মূল কাৰ্যালয় নগাঁও)
”	১৭	শনিবাৰ	শাখা সমিতিসমূহৰ বৈঠক (মূল কাৰ্যালয়, নগাঁও)
”	৩০	শনিবাৰ	প্ৰচাৰ শাখা সমিতিৰ প্ৰথম বৈঠক আৰু প্ৰচাৰকসকলৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা (মূল কাৰ্যালয়, নগাঁও)
”	৩১	দেওবাৰ	প্ৰচাৰ শাখা সমিতিৰ সভাপতি-সম্পাদক সন্মিলন (মূল কাৰ্যালয়, নগাঁও)
এপ্ৰিল	৬	শনিবাৰ	স্বাস্থ্যকেন্দ্ৰৰ কাৰ্যালয় আৰু গ্ৰন্থ বিক্ৰী কেন্দ্ৰ মুকলি (যোৰহাট)
”	৭	দেওবাৰ	শৰণ-ভজন অনুষ্ঠান আৰু কেন্দ্ৰীয় শিশু, আই-মাতৃ আৰু যুৱ সমাৰোহৰ আদৰণী সমিতি গঠন। (বোকাখাত)
”	২০	শনিবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (সন্ধিয়া ৩.০০) (লখিমপুৰ, নাৰায়ণপুৰ)
এপ্ৰিল	২১	দেওবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (গহপুৰ)
”	২৭	শনিবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (মাজুলী)
মে'	৫	দেওবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (ধনশিৰি)
”	১০	শুক্ৰবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (জোনাই)
”	১১	শনিবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (ধেমাজি)
”	১২	দেওবাৰ	কেন্দ্ৰীয় ব'হাগী উৎসৱ (চৰাইদেউ)
”	১৮	দেওবাৰ	প্ৰচাৰ সভা (তিনিচুকীয়া)
”	১৯	দেওবাৰ	৮৩সংখ্যক মূল অধিৱেশনৰ আদৰণী সমিতি গঠন (তিনিচুকীয়া)
”	২৫	শনিবাৰ	মূল কাৰ্যনিৰ্বাহকৰ তৃতীয় বৈঠক (ৰঙাজান, লখিমপুৰ)
”	২৬	দেওবাৰ	কেন্দ্ৰীয়ভাৱে শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱৰ আৱিৰ্ভাৱ মহোৎসৱ (ৰঙাজান, লখিমপুৰ)
জুন	১	শনিবাৰ	প্ৰচাৰ সভা (বিশ্বনাথ চাৰিআলি)
”	২	দেওবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (বিশ্বনাথ চাৰিআলি)
”	৮	শনিবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (নগাঁও)
”	৯	দেওবাৰ	আৰ্থিক বিকাশ সমিতিৰ পঞ্চম বাৰ্ষিক সাধাৰণ সভা
”	১৫	শনিবাৰ	প্ৰচাৰ সভা (অৰুণাচল প্ৰদেশ)
”	১৬	দেওবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (অৰুণাচল প্ৰদেশ)
”	২২	শনিবাৰ	চতুৰ্থ মূল কাৰ্যনিৰ্বাহ
”	২৩	দেওবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (কলিয়াবৰ)
”	২৯	শনিবাৰ	প্ৰচাৰ সভা (হামৰেণ)
”	৩০	দেওবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (হামৰেণ)
জুলাই	২-৯	মঙ্গল-মঙ্গল	কেন্দ্ৰীয়ভাৱে শঙ্কৰী সঙ্গীত কৰ্মশালা (ধেমাজি)
”	৬,৭	শনি-ৰবি	জাগৰণ সভা (বোকাখাত)
”	১৩	শনিবাৰ	জাগৰণ সভা (ওদালগুৰি)
”	১৪	দেওবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (কামপুৰ)
”	২১	দেওবাৰ	প্ৰচাৰ শাখা সমিতিৰ দ্বিতীয় বৈঠক আৰু বিশেষ প্ৰতিনিধি সভা (সংবিধান সংশোধন) (মূল কাৰ্যালয়, নগাঁও)
”	২৭	শনিবাৰ	প্ৰচাৰ সভা (শদিয়া)
”	২৮	দেওবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (শদিয়া)
আগষ্ট	৩	শনিবাৰ	ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ত আলোচনা চক্ৰ (ডিব্ৰুগড়)
”	৪	দেওবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (গোৱালপাৰা)
”	১০	শনিবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (বঙাইগাঁও)
”	১১	দেওবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (বিজনি)
”	১৭	শনিবাৰ	প্ৰচাৰ সভা (হোজাই)
”	১৮	দেওবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (হোজাই)
”	২৪	শনিবাৰ	প্ৰচাৰ সভা (কাৰ্বিআংলং)
”	২৫	দেওবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (কাৰ্বিআংলং)
চেপ্তেম্বৰ	১	দেওবাৰ	মূল কাৰ্যনিৰ্বাহকৰ পঞ্চম বৈঠক
”	৫	বৃহস্পতি	কেন্দ্ৰীয়ভাৱে শিক্ষক দিৱস উদ্‌যাপন (গোলাঘাট)
”	৭	শনিবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (ৰঙিয়া)
”	৮	দেওবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (হাজো)
”	১৪	শনিবাৰ	ভাগৱত পাঠ-ব্যাখ্যা অনুষ্ঠান (কুছিয়াবিল, নাগালেণ্ড)
”	১৫	দেওবাৰ	ভাগৱত পাঠ-বাখ্যা অনুষ্ঠান (কুছিয়াবিল, নাগালেণ্ড)
”	২১	শনিবাৰ	প্ৰচাৰ সভা (মৰিগাঁও)
”	২২	দেওবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (মৰিগাঁও)
”	২৮	শনিবাৰ	কেন্দ্ৰীয়ভাৱে শিশু কল্যাণ দিৱস, তেজপুৰ মণ্ডল) (গহপুৰ)
অক্টোবৰ	২	বুধবাৰ	আই-মাতৃসকলৰ কেন্দ্ৰীয় শান্তি দিৱস
”	৫-৬	শনি-দেও	জাগৰণ সভা (বোকাখাত)
”	৮	মঙ্গলবাৰ	সেৱা-বাহিনীৰ প্ৰতিষ্ঠা দিৱস (দেৱীতোলা, ধুবুৰী)
”	১২	শনিবাৰ	প্ৰচাৰ সভা (বৰপেটা)
”	১৩	দেওবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (বৰপেটা)
”	১৪-১৫	সোম,মঙ্গল	কেন্দ্ৰীয়ভাৱে গুৰু আৱিৰ্ভাৱ মহোৎসৱ (বজালি)
”	১৯	শনিবাৰ	জাগৰণ সভা (বোকাখাত)
”	২০	দেওবাৰ	সাহিত্য শাখা আৰু কেন্দ্ৰীয় সেৱাবাহিনীৰ উদ্যোগত লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাদেৱৰ ডেৰশ বছৰীয়া জন্ম জয়ন্তী উপলক্ষে বক্তৃতা অনুষ্ঠান (গুৱাহাটী জিলা পুথিভঁৰাল)
”	২৬	শনিবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (কোচবিহাৰ)
”	২৭	দেওবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (ধুবুৰী)
নবেম্বৰ	১-৩	শুক্ৰ-দেও	কেন্দ্ৰীয় শিশু, আই-মাতৃ আৰু যুৱ সমাৰোহ (বোকাখাত)
”	১৬	শনিবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (কোকৰাঝাৰ)
”	১৭	দেওবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (বাক্সা)
”	২৪	দেওবাৰ	মূল কাৰ্যনিৰ্বাহকৰ ষষ্ঠ বৈঠক আৰু প্ৰচাৰ শাখাৰ তৃতীয় বৈঠক (মূল কাৰ্যালয়, নগাঁও)
ডিচেম্বৰ	১	দেওবাৰ	বক্তা, সাংবাদিক আৰু বিবাহ পৰিচালকৰ প্ৰশিক্ষণ কৰ্মশালা। (কাছাৰ)
”	২৫	বুধবাৰ	জিলা সভাপতি-সম্পাদক সন্মিলন
জানু.'১৪	১৯	দেওবাৰ	মূল কাৰ্যনিৰ্বাহকৰা সপ্তম বৈঠক আৰু প্ৰচাৰ শাখা সমিতিৰ চতুৰ্থ বৈঠক
ফেব্ৰু.'১৪	৬-৯	বৃহ-দেও	৮৩সংখ্যক মূলসঙঘৰ বাৰ্ষিক অধিৱেশন (তিনিচুকীয়া)

প্ৰচাৰকসকলৰ এলেকা নিৰ্দ্ধাৰণ

৩০মাৰ্চ ২০১৩ তাৰিখৰ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ প্ৰচাৰ সমিতিৰ বৈকেঠৰ সিদ্ধান্ত মৰ্মে জিলা ভিত্তিত নিম্নোল্লিখিত প্ৰচাৰক আৰু শাখাৰ সদস্য-সদস্যাসকলক অনুষ্ঠানৰ প্ৰচাৰ আৰু সংগঠনৰ কাম কৰিবৰ বাবে দায়িত্ব ন্যস্ত কৰা হ'ল।

শ্ৰীবিৰেন নিৰ্মলীয়া ঃ শদিয়া, তিনিচুকীয়া, ডিব্ৰুগড়, চৰাইদেউ জিলা শাখা।

শ্ৰীপ্ৰাণ কুৰ্মী ঃ তিতাবৰ, যোৰহাট, গোলাঘাট জিলা শাখা।

শ্ৰীপ্ৰেম গোৱালা ঃ শিৱসাগৰ, বোকাখাত, ধনশিৰি।

শ্ৰীপ্ৰদীপ কুৰ্মী ঃ কলিয়াবৰ, মৰিগাঁও, কামপুৰ, নাজিৰা জিলা শাখা।

শ্ৰীশিৱপ্ৰসাদ বৰা ঃ হোজাই, হামৰেণ, নগাঁও জিলা শাখা।

শ্ৰীদুলাল বৰুৱা ঃ তেজপুৰ, বিশ্বনাথ চাৰিআলি, দৰং, কামেং, ওদালগুৰি জিলা শাখা।

শ্ৰীপ্ৰমোদ শইকীয়া ঃ লখিমপুৰ, গহপুৰ, অৰুণাচল।

শ্ৰীজ'ন কুম্বাং ঃ জোনাই, ঢকুৱাখনা, মাজুলী, ধেমাজি জিলা শাখা।

শ্ৰীৰুণুমী দত্ত ডেকা ঃ গুৱাহাটী মহানগৰ, হাজো, ৰঙিয়া, নলবাৰী জিলা শাখা।

শ্ৰীমণিৰাম দাস ঃ দক্ষিণ-পশ্চিম কামৰূপ, বৰপেটা, বজালী, বাক্সা, মেঘালয়, কাছাৰ জিলা শাখা।

শ্ৰীঅমূল্য ৰাজবংশী ঃ বঙাইগাঁও, গোৱালপাৰা, কোচবিহাৰ, ধুবুৰী, কোকৰাঝাৰ, বিজনী, কাৰ্বিআংলং, নাগালেণ্ড।

বহিঃ প্ৰচাৰক শ্ৰীপ্ৰভাত চন্দ্ৰ দাস, শ্ৰীমনোজ দাস আৰু শ্ৰীমানিক চন্দ্ৰ দত্ত বাপসমস্তই উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চল বাদদি ভাৰতবৰ্ষৰ আৰু পৃথিৱীৰ সকলো দেশতে মূল কাৰ্যনিৰ্বাহক সমিতিৰ অনুমোদন সাপেক্ষে প্ৰচাৰ আৰু সংগঠনৰ কাম কৰিব পাৰিব।

বিঃদ্ৰঃ - প্ৰচাৰ শাখা সমিতিৰ সভাপতি- শ্ৰীচন্দ্ৰ হাজৰিকা, আৰু সম্পাদক শ্ৰীযোগেশ লয়িং বাপদ্বয়ে সকলো জিলা, ৰাজ্য আৰু বহিঃদেশতো প্ৰচাৰ সংগঠনৰ কাম কৰিব পাৰিব আৰু প্ৰয়োজন হ'লে মূলৰ বিষয়ববীয়াক আমন্ত্ৰণ কৰিব পাৰিব। আন্তঃ প্ৰচাৰকসকলে নিৰ্দিষ্ট জিলাৰ উপৰি উত্তৰ-পূব ভাৰতৰ সকলো ঠাইতে প্ৰচাৰ কৰিব পাৰিব।

কেন্দ্ৰীয়ভাৱে মহাপুৰুষ মাধৱদেৱৰ ৫২৫ সংখ্যক আৱিৰ্ভাৱ মহোৎসৱ উদ্‌যাপন আৰু মূল কাৰ্যনিৰ্বাহক সভা

লখিমপুৰ ঃ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ বাৰ্ষিক কৰ্ম-আঁচনি অনুসৰি মহাপুৰুষ শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱৰ ৫২৫সংখ্যক আৱিৰ্ভাৱ মহোৎসৱভাগি কেন্দ্ৰীয়ভাৱে ২৫ আৰু ২৬ মে' ২০১৩ তাৰিখে লখিমপুৰ জিলা শাখাৰ আতিথ্যত মহাপুৰুষজনাৰ জন্মস্থান উজীৰ টোল, ৰঙাজানত দুদিনীয়াকৈ উদ্‌যাপন কৰা হয়। ২৫মে' তাৰিখে ৰাতিপুৱা ৫.০০ বজাত পৰিৱেশ নিকাকৰণৰ দ্বাৰা কাৰ্যসূচীৰ শুভাৰম্ভ কৰা হয়। ৬.০০ বজাত নাম-প্ৰসঙ্গ সমাপনৰ পাছতে ৭.০০ বজাৰ পৰা প্ৰসঙ্গীয়া নাম সমাৰোহ আৰম্ভ হয়। লখিমপুৰ জিলা শাখাৰ বিভিন্ন আঞ্চলিক শাখাৰ বাপ-আইসকলৰ লগতে কাষৰীয়া জিলাসমূহৰ পৰা অহা ভকত-বান্ধৱসকলেও এই নাম-সমাৰোহত অংশগ্ৰহণ কৰে। সন্ধিয়া ৭.৩০ বজাৰ পৰা জন্মস্থানত থকা স্থায়ী মঞ্চত ৰঙাজান প্ৰাথমিক শাখাৰ সহযোগত লখিমপুৰ জিলা শাখাৰ সংস্কৃতি শাখাই অঙ্কীয়া ভাওনা 'ৰাম-বিজয়' প্ৰদৰ্শন কৰে। ২৬ মে' তাৰিখে পুৱা ৯.০০ বজাত শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ উপ-পদাধিকাৰ শ্ৰীযুত ভবেন্দ্ৰনাথ ডেকা বাপে পতাকা উত্তোলন কৰে। পতাকা উত্তোলন কাৰ্যসূচীত স্থানীয় বিধায়ক তথা গৃহবিভাগৰ সংসদীয় সচিব মাননীয় শ্ৰীযুত ভুপেন কুমাৰ বৰাদেৱো উপস্থিত থাকে। শ্ৰীবৰাদেৱে পতাকা উত্তোলনস্থলীতে সমজুৱাসকলক উদ্দেশ্যি চমু ভাষণ ৰাখে আৰু মহাপুৰুষজনাৰ জন্মস্থান উজীৰৰ টোল, ৰঙাজানৰ উন্নয়নৰ বাবে বিধায়ক পুঁজিৰ পৰা দহ লাখ টকা এই বৰ্ষৰ আগষ্ট মাহৰ ভিতৰত জন্মস্থান পৰিচালনা সমিতিক অৰ্পণ কৰিব বুলি ৰাজহুৱাভাৱে ঘোষণা কৰে। ইয়াৰ পিছতে ১০.০০ বজাত জন্মস্থানত থকা নামঘৰৰ বাটচ'ৰাত (মূল প্ৰৱেশ দ্বাৰ) ভোগপুৰ নিবাসী শ্ৰীযুত মনি বৰা আৰু তেখেতৰ পৰিয়ালবৰ্গই তেখেতসকলৰ প্ৰয়াত পিতৃ-মাতৃৰ স্মৃতিত সম্পূৰ্ণ খৰচ দান হিচাপে আগবঢ়োৱা দুটা সিংহৰ প্ৰতিমূৰ্তি সঙ্ঘৰ উপ-পদাধিকাৰ শ্ৰীযুত ভবেন্দ্ৰনাথ ডেকা বাপ আৰু স্থানীয় বিধায়ক শ্ৰীযুত ভুপেন কুমাৰ বৰাদেৱে উন্মোচন কৰি চমু ভাষণ ৰাখে। দিনৰ ১১.০০ বজাত উপ-পদাধিকাৰ শ্ৰীযুত ভবেন্দ্ৰনাথ ডেকাবাপৰ সভাপতিত্বত মুকলি সভা আৰম্ভ হয়। মুকলি সভা উদ্বোধন কৰি শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ প্ৰধান সম্পাদক শ্ৰীযুত বাবুল বৰা বাপে ভাষণ প্ৰসঙ্গত জগতগুৰু শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ আৰু তাৰাৰ প্ৰপন্ন শিষ্য মহাপুৰুষ শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱক সমাজৰ এটা চামে ভুলভাৱে ব্যাখ্যা কৰাৰ বাবে আক্ষেপ প্ৰকাশ কৰে। তেখেতে জাতি-ধৰ্ম-ভাষা নিৰ্বিশেষে অসমৰ সকলো শ্ৰেণীৰ লোককে মহাপুৰুষ দুজনাৰ সৃষ্টি আৰু কৰ্মৰাজিক অসম, ভাৰত তথা সমগ্ৰ বিশ্বতে নিঃস্বাৰ্থভাৱে প্ৰচাৰ, প্ৰসাৰত গুৰুত্ব দিবলৈ উদ্দাত্তভাৱে আহ্বান জনায়। বিশিষ্ট অতিথি হিচাপে উপস্থিত থাকি লখিমপুৰ জিলা শাখাৰ সভাপতি শ্ৰীযুত ঘনকান্ত দত্ত বাপ, জিলা পৰিষদৰ সদস্য শ্ৰীযুত গগণ বৰাদেৱ আৰু বৰবালি গাঁও পঞ্চায়তৰ সভানেত্ৰী শ্ৰীযুতা বিজয়া দেৱী বৰা মহোদয়াইয়ো চমু ভাষণ ৰাখে। মুকলি সভাৰ নিৰ্দিষ্ট বক্তাৰ আসনৰ পৰা নগাঁৱৰ আনন্দৰাম ঢেকীয়াল ফুকন মহাবিদ্যালয়ৰ সহযোগী অধ্যাপক ড° মিলন নেওগবাপে মহাপুৰুষ মাধৱদেৱৰ জীৱন দৰ্শনৰ ওপৰত বিশেষভাৱে আলোকপাত কৰি এক তত্বগধুৰ ভাষণ প্ৰদান কৰে।

মহাপুৰুষ শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱৰ জন্মস্থান উজীৰ টোল, ৰঙাজানস্থিত নামঘৰত ২৫/৫/২০১৩ তাৰিখে সন্ধিয়া ৬.০০ বজাৰ পৰা শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ উপ-পদাধিকাৰ শ্ৰীযুত ভবেন্দ্ৰনাথ ডেকা বাপৰ সভাপতিত্বত মূল কাৰ্যনিৰ্বাহকৰ তৃতীয় বৈঠক অনুষ্ঠিত হৈ যায়। সভাৰ আৰম্ভণিতে সঙ্ঘৰ প্ৰাক্তন প্ৰধান সম্পাদক প্ৰয়াত গোবিন্দ চন্দ্ৰ শইকীয়া বাপৰ বিদেহী আত্মাৰ সদ্‌গতিৰ বাবে এটি ঘোষাৰে ভগৱানৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা জনোৱা হয় আৰু শোক সন্তপ্ত পৰিয়ালবৰ্গলৈ এটি শোক প্ৰস্তাৱৰ লগতে এখন শ্ৰদ্ধাঞ্জলি পত্ৰ প্ৰেৰণৰ বাবে সিদ্ধান্ত কৰে। এই সভাত সঙ্ঘৰ উন্নয়নমূলক কাম-কাজসমূহ ক্ষিপ্ৰতাৰে আগুৱাই নিয়াৰ বিষদভাৱে আলোচনা কৰা হয়।◆

প্ৰতিবেদক ঃ শ্ৰীকুশল ঠাকুৰীয়া

ভাগৱত পাঠ

গোলাঘাট ঃ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ গোলাঘাট জিলাৰ মধ্য আঞ্চলিক শাখাৰ সহযোগত খনিকৰ শ্ৰীগুৰু আৰু কল্পতৰু প্ৰাথমিক শাখাৰ আতিথ্যত ১৭, ১৮ ব'হাগ, ইং ১, ২ মে', ২০১৩ তাৰিখে খনিকৰ গাঁৱৰ ৪০০শ বছৰ গৰকা পুৰণি নামঘৰত দুদিনীয়া কাৰ্যসূচীৰে মহাভাগৱত কল্পতৰু শাস্ত্ৰ পাঠভিত্তিক ব্যাখ্যা অনুষ্ঠান অনুষ্ঠিত কৰা হয়।

উল্লেখ্য যে জিলা প্ৰচাৰ শাখাৰ কৰ্ম-আঁচনি ৰূপায়ণ অনুসৰি জিলাখনৰ এই পুৰণি নামঘৰটিৰ পৰা নতুন বছৰৰ শুভেচ্ছা জনাই বিভিন্ন স্থানত আজি তাৰিখৰ পৰা পাঠভিত্তিক ব্যাখ্যা চলি থাকিব।

পুৱা ৮ বজাত গোলাঘাট জিলা শাখাৰ সভাপতি শ্ৰীথানেশ্বৰ হাজৰিকাবাপে ধৰ্মধ্বজা উত্তোলন কৰে, পুৱা ৯ বজাত নাম-প্ৰসঙ্গ আৰু গুৰুজনাৰ সৃষ্ট খোল-তাল-দবা-শঙ্খ, আইসকলৰ উৰুলী ধ্বনি, যুৱক-যুৱতীসকলৰ হৰিনামে মুখৰিত পৰিৱেশত ভাগৱত পৰিভ্ৰমণ কৰি ভাগৱত কল্পতৰু শাস্ত্ৰভাগি প্ৰতিষ্ঠা কৰা হয়। পুৱা ১০ বজাত জিলা শাখাৰ সম্পাদক শ্ৰীঅনিল বৰুৱাই পৰিচয় আৰু সম্বৰ্দ্ধনাৰে সভাখনি উদ্বোধন কৰি জিলা শাখাৰ উপ-সভাপতি দৈয়াঙৰ শ্ৰীকাশীনাথ বৰা বাপে ভাগৱত পাঠৰ উদ্দেশ্য আৰু ভাগৱতৰ মহত্বৰে এক হৃদয় স্পৰ্শী ভাষণ প্ৰদান কৰে। জিলা শাখাৰ সংস্কৃতি শাখাৰ সম্পাদক শ্ৰীদুলুপ্ৰসাদ নাথবাপে ভাগৱত পাঠৰ শুভাৰম্ভ কৰে। ব্যাখ্যাকাৰ হিচাপে শিৱসাগৰ জিলা শাখাৰ মূল সঙ্ঘৰ শৰণ সদস্য শ্ৰীৰমা সাধনিদাৰ আৰু নাৰায়ণপুৰৰ শ্ৰীচন্দন কোঁৱৰ বাপদ্বয়ে ভাগৱতৰ নিমি-নৱসিদ্ধ সংবাদৰ ৯টা প্ৰশ্নৰ প্ৰশ্নোত্তৰ হৃদয়স্পৰ্শী বহল ব্যাখ্যাৰে ভকতসকলৰ মন আপ্লুত কৰে।

অৱিৰতভাৱে হোৱা পাঠত সৰ্বশ্ৰী হিমেশ্বৰ ভৰালী, ভাৰত বৰা, ৰবিন ৰাজখোৱা, মুকুন্দমাধৱ দত্ত, অজিত বৰুৱা, অনিল বৰুৱা, নকুল বৰা, অমুল্য দত্ত, গোপাল বৰা প্ৰমুখ্যে জিলাখনৰ বিভিন্ন স্থানৰ পৰা অহা কেইবাজনেও পাঠৰ মূল আসনত অংশগ্ৰহণ কৰে।

উক্ত অনুষ্ঠানত মূলসঙ্ঘৰ সেৱাবাহিনীৰ উপ-মুখ্য অধিনায়ক শ্ৰীবিপ্লৱজ্যোতি বৰা, জিলাধিনায়ক শ্ৰীমিণ্টু বৰদলৈ প্ৰমুখ্যে জিলা শাখাৰ সেৱক-সেৱিকাসকলে অংশগ্ৰহণ কৰে।◆

নৱনিৰ্মিত নামঘৰত গুৰু আসন প্ৰতিষ্ঠা

ৰঙিয়া ঃ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ ৰঙিয়া জিলা শাখাৰ অন্তৰ্গত বাসুদেৱ আঞ্চলিক শাখাৰ সহযোগত (২ ব'হাগ) ১৬ এপ্ৰিল, ২০১৩ তাৰিখে মথুৰাদাস বুঢ়া আতা প্ৰাথমিক শাখাৰ বৰপুল্লা গাঁৱৰ নাৰায়ণ কলিতাবাপৰ গৃহত নৱনিৰ্মিত নামঘৰত গুৰু আসন প্ৰতিষ্ঠা কৰে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ প্ৰাক্তন পদাধিকাৰ কৰুণাকান্ত কলিতা বাপে। লগত মূলৰ প্ৰচাৰক শ্ৰীমণিৰাম দাসবাপে জনাও উপস্থিত থাকে।◆

১৪ জুলাইত মূল কাৰ্যনিৰ্বাহক সভা

অহা ১৪ জুলাই, ২০১৩ তাৰিখ দেওবাৰে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ ২৯১৩-১৪ বৰ্ষৰ চতুৰ্থখনি কাৰ্যনিৰ্বাহক সভাৰ আহ্বান কৰা হৈছে। নগাঁৱৰ কলংপাৰস্থিত মূল কাৰ্যালয়ত অনুষ্ঠিত হ'বলগীয়া উক্ত সভাত সকলো বিষয়ববীয়া আৰু মূল কাৰ্যনিৰ্বাহকৰ সন্মানীয় সদস্য-সদস্যাক উপস্থিত থাকিবলৈ প্ৰধান সম্পাদক শ্ৰীযুত বাবুল বৰা বাপে আহ্বান জনাই সেৱা ধৰিছে।◆

প্ৰধান সম্পাদক শ্ৰদ্ধাৰ শ্ৰীযুত বাবুল বৰাবাপজনালৈ আন্তৰিক অভিনন্দন

জয় জয়তে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ প্ৰধান সম্পাদকৰ দায়িত্ব ভাৰ গ্ৰহণ কৰা শ্ৰদ্ধাৰ বাবুল বৰাবাপজনালৈ মোৰ আন্তৰিক সেৱামূলক অভিনন্দন জ্ঞাপন কৰিছোঁ। বাপজনাৰ লগত মোৰ ব্যক্তিগত পৰিচয় হোৱাৰ সুযোগ মিলা নাই যদিও ১৯৯৭ চনত জন্মগ্ৰহণ কৰা কেন্দ্ৰীয় সেৱাবাহিনীৰ সৰ্বাধিনায়কৰ দায়িত্ব ভাৰ লোৱাৰ পাছত কেইবাখনো সভাত তেখেতৰ বৌদ্ধিক চিন্তাধাৰাৰ আধাৰত প্ৰদান কৰা মানবীয় প্ৰমূল্যবোধেৰে সৃষ্টিশীল সমাজ গঠনৰ লক্ষ্যৰ সাৱলীল ভাষণে মোৰ মন আকৰ্ষণ কৰিছিল। শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ মাহেকীয়া বাৰ্তালোচনী মণিকাঞ্চনৰ অষ্টাদশ বছৰৰ মাৰ্চ, ২০১৩ৰ সংখ্যাত প্ৰকাশ পোৱা নতুন প্ৰধান সম্পাদকৰ 'চমু পৰিচয়' শিতানত তেখেতৰ ব্যক্তিগত, শৈক্ষিক প্ৰতিভাৰ লগতে সামাজিক জীৱনৰ কৰ্ম-দক্ষতা, কৰ্মস্পৃহা আৰু মনোবল আৰু বহুমুখী প্ৰতিভাৰ উদাহৰণ দেখি মই পূৰ্বতেই অনুমান কৰা শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ যে এজন সমল ব্যক্তি এই ধাৰণা মোৰ দৃঢ় হ'ল। সেয়েহে এই আপাহতে একান্ত ব্যক্তিগত কৃতজ্ঞতাৰ তাগিদাত দুআষাৰ লিখিলোঁ।

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ মৰিগাঁও জিলা শাখাৰ ধৰ্মীয় আকাশৰ উজ্জ্বল নক্ষত্ৰ শ্ৰীযুত বাবুল বৰা বৰ্তমান ৪৩ বছৰীয়া এজন কৰ্মদক্ষ ব্যক্তি। পোহৰ বিচাৰি যাওঁ, আন্ধাৰৰ কাল যৱনিকা ভেদি, সিপাৰে কি আছে চাওঁ— মনোবলেৰে হাজাৰ উদ্যম বুকুত বান্ধি বিফলতাক সফলতা মানি জগত গুৰুজনাৰ একশৰণ নামধৰ্মৰ আধাৰত মানৱ সেৱাৰ অৰ্থে হাতত তুলি লৈছে হৰি সাধনাৰ অব্যৰ্থ নিচান। বৰ্তমান ৮৩ বছৰত ভৰি দিয়া শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ বিশ্ব অভিমুখী ধৰ্মীয় অনুষ্ঠানভাগ এক বিশ্ব মহাসভালৈ ৰূপান্তৰ হৈছে। অসম তথা উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ অৱহেলিত নিস্পেষিত বিভিন্ন জাতি-গোষ্ঠীসমূহে গুৰুজনাৰ ধৰ্মৰ সুবাস পাই কৃতজ্ঞতাৰে এই মহাসভাত যোগদান কৰাৰ ফলত ইয়াৰ পৰিসৰে নিয়ন্ত্ৰণৰ সীমা অতিক্ৰম কৰাৰ উপক্ৰম হৈছে। ১৯৭৩ চনত নগাঁৱত বহা বাৰ্ষিক অধিৱেশনত সাহিত্য সন্মিলনত সভাপতিৰ আসনৰ পৰা খ্যাতনামা সাহিত্যিক বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্যই উদাত্ত কণ্ঠে ঘোষণা কৰিছিল— আজিৰ এই বিৰাট জনতাৰ সমাৱেশে প্ৰমাণ কৰিছে— শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ এটি অনুষ্ঠান নহয়, ই এখন বিশ্ববিদ্যালয়। সন্মানীয় সাহিত্যিকজনাৰ কথা বৰ্তমান বাস্তৱত ৰূপায়িত হ'ল। এনে এক সৰ্ববৃহৎ ধৰ্মীয় অনুষ্ঠানৰ সম্পাদকৰ নিচিনা অতি দায়িত্বপূৰ্ণ আৰু মৰ্যদাসম্পন্ন পদবীত যোৱা ৮২সংখ্যক বাৰ্ষিক অধিৱেশনৰ কাৰ্যনিৰ্বাহক সভাই শ্ৰীবাবুল বৰাবাপ জনাক স্থলাভিষিক্ত কৰি সময়োচিত নিৰ্ণায়ক ভূমিকাত অসমৰ ভকতবৃন্দৰ লগতে আমিও আনন্দিত হৈছোঁ। এই সংক্ৰান্তত সম্পাদক বাপজনাক কোনো উপদেশ বা পৰামৰ্শ দিয়াৰ ধৃষ্টতা আমাৰ নাই। মণিকাঞ্চনৰ মাৰ্চ, ২০১৩ৰ সংখ্যাত প্ৰকাশ পোৱা 'প্ৰধান সম্পাদকৰ একাঁজলি আন্তৰিক সেৱা'ত উল্লেখ কৰা শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ ৫২৫খন প্ৰাথমিক শাখাৰ ভকত বাপ-আইসমূহৰ লগতে আমাৰো শুভ কামনা জ্ঞাপন কৰিলোঁ।◆

***শ্ৰীপ্ৰফুল্ল চেতিয়া**, ধেমাজি*

শ্ৰীকৃষ্ণৰ জন্ম ৰহস্য

(৬ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

মৈসানি ব্ৰহ্মায়ে নিজ দুহিতাক
ক্ৰীড়া কৰিবাক চান্ত।
দেখি ছয়োজন ব্ৰহ্মাক নিন্দিয়া
উপহাস্য কৰিলন্ত।।

— কীৰ্ত্তন

তেতিয়া ব্ৰহ্মাই ছয়োকে শাপ দিলে—
অসুৰ যোনিক যাহা বুলি ব্ৰহ্মা
শাপ দিলা কোপ মনে।
হিৰণ্যকশিপুৰ দৈত্যৰ তনয়
ভৈলা আসি ছয়োজনে।।
পাছে দৈৱকীৰ গৰ্ভতে ছয়োক
উপজায়া যোগমায়া।
ধৰি কংসৰায় সবাকো বধিলা
অধৰ্ম্ম একো নচায়া।।"

— কীৰ্ত্তন, ১৬৩৩

এই মৰাপুত্ৰ কেইজন সুতলপুৰত বলিৰ ৰাজ্যত আছিল আৰু দৈৱকীৰ অনুৰোধত কৃষ্ণ বলাৰামে তাৰ পৰা আনি দৈৱকীক দিলে। দৈৱকীয়ে মৰাপুত্ৰসৰক পাই—

"পুত্ৰ স্নেহে স্ৰবে দুয়ো স্তন।
কৰন্ত পুত্ৰৰ মুখ চুম্বন।।
আনন্দে দৈৱকী যেন নাচন্ত।
ইগুটি থৈয়া আৰ গুটি লন্ত।।"

— কীৰ্ত্তন, ১৬৪০

পুত্ৰসকলে মাকৰ কোলাত উঠি শ্ৰীকৃষ্ণই পিয়া স্তনৰ 'পীত' অৰ্থাৎ অৱশেষ চুহিবলৈ ধৰিলে।

"একে দৈৱকীৰ স্তন বিশেষ।
কৃষ্ণৰ আৰোপিত অৱশেষ।।
সন্তোষে তাক পিলা ছয়োজনে।
কৃষ্ণৰ আৰো অঙ্গ পৰশনে।।"

— কীৰ্ত্তন, ১৬৪১

শ্ৰীকৃষ্ণৰ অৱশেষ অৰ্থাৎ পীত খাই স্বৰ্গলৈ গ'ল যদিও পীত খোৱা বাবে আকৌ হীন কুলত আহি জন্মগ্ৰহণ কৰিলে কামৰূপত।

"মোৰ পীত অৱশেষ স্তনক যে খাইলা।
সেহিসে কাৰণে জানা ইথানক আইলা।।
হীন কুলে জন্ম আসি ছয়োয়ে ধৰিলা।
অসম ৰাজ্যত নৰভক্ত হুয়া ৰৈলা।।"

— অমূল্যৰত্ন

এই ছয়জন কোন বাৰু?

"হেৰম্বল নৃপতি যে জানা একজন।
ভক্তে কহে তুমি হৰিচন্দ্ৰ একজন।।
পৰমানন্দ মিৰি কুলে জন্মিলিন্ত।
জয়ৰাম নামে ভোট কুলত ভৈলন্ত।।
চান্দখাই নামে এক যৱন জানিবা।
আৰো একোজন গাৰো গোবিন্দ শুনিবা।।"

— অমূল্য ৰত্ন

যেতিয়া দৈৱকীৰ পুত্ৰসৰক অসুৰ কংসই নিধন কৰিলে তেতিয়া অতীষ্ঠ হৈ উঠিল ভগৱান। অসত্য জোকাৰণিত কঁপি উঠিল সত্যৰ মচনদ। মহামায়াক আদেশ কৰিলে নাৰায়ণে—

"মহামায়া গোকুলক যাহা।
দৈৱকীৰ গৰ্ভ হৰি ৰোহিণীত থৈয়ো নিয়া
যশোদাত তুমি উপজাহা।।
আমিয়ো সাক্ষাতে গৈয়া দৈৱকীত উপজীবো
বসুদেৱে থৈৱন্ত পলুৱাই।
দুৰ্গাভদ্ৰা কালী আদি হৈবেক তোমাৰ নাম
থাকিবি লোকৰ পূজা খাই।।"

— দশম

সন্দেহৰ সৃষ্টি হ'ল লোক সমাজত। তাৰ্কিকে বিচাৰি পালে তৰ্কৰ আঁত। এৰা, স্বয়ং নাৰায়ণে মহামায়াক লোকৰ পূজা খাবলৈ নিৰ্দেশ দিয়া নাই জানো?

কিন্তু গুৰুজনাৰ কালজয়ী কলমত প্ৰস্ফুটিত হৈ উঠিছিল এই বাক্যৰ অন্তৰালত নিহিত হৈ থকা বিভু প্ৰভুৰ গুপুত ৰহস্য। পৰমব্ৰহ্ম কৃষ্ণই বিভিন্ন ৰূপেৰে মহামায়াক পৃথিৱীলৈ পঠিয়াইছিল অজ্ঞানীৰ বাবেহে জ্ঞানীৰ বাবে নহয়।

"ৰাখিলন্ত কৰ্ম্মকাণ্ড অজ্ঞানীৰ পদে।
কৰ্ম্মীক নেৰিবে ঘোৰ পৰম আপদে।।
উপজি মৰিবে কত ভুঞ্জিয়া নিকাৰ।
কোটি কোটি কল্পে নাহি কৰ্ম্মীৰ নিস্তাৰ।।"

— ভাগৱত

চৰকাৰে পুলিচ বিভাগটো অসৎ অসুৰৰ বাবে ৰখাৰ দৰে ভগৱানেও অজ্ঞানীৰ কাৰণে অৰ্থাৎ তেওঁক নজনাসকলৰ কাৰণে কৰ্মকাণ্ডৰ অধিকৰ্তা দেৱ-দেৱীবোৰৰ সৃষ্টি কৰিছে।

"সৈতে বোলো উদ্ধৱ বান্ধৱ মোৰ সম।
মোক যিয়ে নজনায় তাৰেসে আন কৰ্ম্ম।।"

— ভাগৱত

প্ৰভুৰ আজ্ঞা মানি মহামায়াই দৈৱকীৰ সপ্তম গৰ্ভহৰণ কৰি ৰোহিণীৰ গৰ্ভত স্থিতি কৰিলে। লোকে ভাবিলে—

"দৈৱকীৰ গৰ্ভ ভৈলা স্ৰাৱ।"

অনন্তৰে ভকতৰ ভয়হাৰী ভগৱান দৈৱকীৰ উদৰত অৱতীৰ্ণ হ'ল দুষ্টক নাশ কৰি সন্তক পৰিত্ৰাণ কৰিবলৈ।

"শৰীৰৰ জ্যোতি সূতি গৃহ প্ৰকাশন্ত।
অদ্ভুত বালক বসুদেৱে দেখিলন্ত।।"

কংসৰ কাৰাগাৰত দৈৱকী দেৱীয়ে প্ৰথম দৰ্শন কৰিলে বিশ্বনিয়ন্তা মহাপুৰুষক।

"মহাপুৰুষৰ চিহ্ন দেখি মহাসতী।
পৰিস্তুতি কৰন্ত বিস্ময় হুয়া অতি।।"

— ভাগৱত

মাতৃয়ে জানো পুত্ৰক স্তুতি কৰে। দৈৱকী দেৱীয়ে চিনি পাইছিল সেইজনা মহাপুৰুষক।

নিৰাকাৰৰ সাকাৰ ৰূপ। বিশাল আকাশ সদৃশ। আকাশ নীলা। নীলা আকাশৰ ৰূপেই শ্ৰীকৃষ্ণ শ্যাম। চাৰিদিশ চতুৰ্ভুজ। এওঁৱেই পুৰুষোত্তমা ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ মূল উৎস কৃষ্ণ।❑❑

শঙ্কৰ তাকেৰি অংশ

(৬ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

খৰতৰ বৰ হত দশ বদন।
খগচৰ, নগধৰ যশধৰ শয়ন।।
জগদঘ মপহৰ ভৱভয় তৰণ।"

সেইদিনাৰ পৰা তাৱাঁৰ গুৰু কন্দলীয়ে 'দেৱ' উপাধিৰে ভূষিত কৰিলে, শঙ্কৰৰ ঠাইত শঙ্কৰদেৱ হ'ল আৰু শঙ্কৰত ঈশ্বৰ অৱতাৰ ৰূপে গ্ৰহণ কৰিলে। ছাত্ৰসকলক মাতি আনি ক'লে—

"শুনা ছাত্ৰসৱ আৰে মোহোৰ বচন।
আজিহন্তে শঙ্কৰক মাতে যিবাজন।।
দেৱতা শঙ্কৰ বুলিকহা সৰ্ব্বজনে।
আসিল ঈশ্বৰ প্ৰভু আমাৰ ভুৱনে।।"

—গুৰু চৰিত, দৈত্যাৰি

যোল্ল বছৰ বয়সলৈকে ঐশ্বৰিক মহিমাযুক্ত শৈশৱ, ছাত্ৰাৱস্থা অতিক্ৰমি যৌৱনৰ দুৱাৰদলিত থিয় হ'ল। চিন্তা হ'ল সেই সময়ৰ প্ৰচলিত অশুদ্ধ ধৰ্ম ব্যৱস্থাৰ কথা, মানৱৰ অজ্ঞানতাৰ কথা, ধৰ্মীয় অন্ধকাৰত ডুব যাব খোজা অসমৰ মানৱক সংস্কাৰৰ পথ দেখুৱাৰ কথা। আৰম্ভ কৰিলে সমাজ গঢ়াৰ লক্ষ্যৰে জীৱনযুদ্ধৰ পাতনি। হৰিভক্তিৰ মহিমা প্ৰজাসকলৰ মাজত প্ৰচাৰ কৰিলে। হৰিক পুজিলেই সকলো পূজা হয়, হৰিক একান্তভাৱে স্মৰণ কৰিলে সুখ-শান্তি প্ৰাপ্তি হয়। দুখ-দুৰ্গতি দূৰ হয়, পাপ-তাপ নাশ হয়, একান্ত হৰিভক্তিয়ে মানুহক বৈকুণ্ঠত স্থান দিয়ে। এনে ভাব মানুহৰ মনত সুমুৱাই দি যুক্তিৰে বুজাই দিলে। তাৱাঁৰ শিক্ষাত সন্তুষ্ট হৈ এদিন বুঢ়াখাঁকে আদি কৰি ভূঞা, নৰোত্তম, কৰ্ণপুৰ, চতুৰ্ভুজ আদি বিপ্ৰপণ্ডিতসকলে শঙ্কৰক ক'লে—তোমাৰ মুখে শুনিছো মানুহে হৰিক স্মৰণ কৰিলে বৈকুণ্ঠলৈ যায়। সেই বৈকুণ্ঠস্থান অনুগ্ৰহ কৰি আমাক দেখুৱাই আমাৰ বাঞ্ছা পূৰণ কৰা।

শঙ্কৰদেৱৰ ভক্তসকলৰ অনুৰোধ ৰক্ষা কৰিবৰ উদ্দেশ্যে কপিলী নদীৰ পাৰৰ নিবাসী কুমাৰৰ হতুৱাই খোল তৈয়াৰ কৰিলে, সাত বৈকুণ্ঠৰ পট নিজহাতে অঙ্কন কৰিলে, চিহ্নযাত্ৰা ভাওনাৰ এখনি নাট ৰচনা কৰিলে— নাটত ধেমালিৰ ঘোষা ৰচিলে, শ্লোক ৰচিলে, সূত্ৰ ভটিমা গীত ৰচনা কৰিলে, পটখনত কল্পতৰু উপৱন, সৰোবৰচয়, লক্ষ্মী, সৰস্বতী, চৌধ্য পাৰিষদ সবাকে পটত নিজ নিজ স্থানত দিলে। পটআঁকাৰ পিছত গায়ন, বায়ন বৰ-ধেমালি কৰিলে। শঙ্কৰদেৱে ন-টা খোললৈ একেলগে বজালে। সূত্ৰধাৰহৈ ভাওনা সূত্ৰ মাতিলে। সাত বৈকুণ্ঠৰ একবৈকুণ্ঠৰ ঈশ্বৰৰূপত প্ৰৱেশ কৰিলে, ভাওনাৰ সকলো অংশতে শঙ্কৰক দেখি দৰ্শকসকল আচৰিত হ'ল। ভাওনাৰ অন্তত তাৱাঁৰ গুৰু মহেন্দ্ৰ কন্দলিৰ ওচৰলৈ গৈ সেৱা কৰিব খোজাত কন্দলিয়ে ক'লে—

"প্ৰণামিবে চাহে গুৰু কন্দলি দেখিয়া।
কি কৰাহা বুলি তাঙ্ক আস্বাসিলা।।
তোমাকেসে নমস্কাৰ কৰিবে লাগয়।
তুমিসি ঈশ্বৰ মই জানিলো নিশ্চয়।।"

— দৈত্যাৰি

এই বুলি মহেন্দ্ৰ কন্দলিয়ে ঈশ্বৰহেন জ্ঞান কৰি গুৰু স্বীকাৰ কৰিলে আৰু ভাওনা ঘৰত উপস্থিত সকলো ব্ৰাহ্মণক ক'লে—

"উৰ্দ্ধবাহু কৰি মই কৰো অঙ্গীকাৰ।
শঙ্কৰত পৰ গুৰু নাহিকে আমাৰ।।"

এইবুলি মহেন্দ্ৰ কন্দলিয়ে কোৱাত ৰামৰাম আদি সকলো শ্ৰেষ্ঠ দ্বিজে শঙ্কৰদেৱক নম্ৰভাৱে ক'লে—

"পাছে তাৱাসৱে শঙ্কৰক বুলিলন্ত।
সাক্ষাতে জানিলো আমি তুমি ভগৱন্ত।।"

— দৈত্যাৰি

এই বুলি কবিৰত্ন, বিদ্যাৰত্ন, ৰাম সৰস্বতী আদি কৰি বিপ্ৰসকলে শঙ্কৰদেৱৰ মহিমাত আশ্চৰ্য্য বোধ কৰি তাৱাঁত শৰণ লৈছে আৰু কৃষ্ণহেন ঈশ্বৰ পুৰুষ বুলি স্বীকাৰ কৰিছে।

ভগৱন্তৰ অংশস্বৰূপ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ যে এজন অৱতাৰী পুৰুষ আছিল সেই কথা বিভিন্ন শাস্ত্ৰৰ মত চৰিতকাৰ ৰামানন্দৰ অভিমত—

"আনোবাৰ আনদেশে নানা অৱতাৰ ধৰা
পৃথিৱীৰ হৰিবাৰ ভাৰ।
কামৰূপ ম্লেচ্ছ দেশে শঙ্কৰ স্বৰূপে কৃষ্ণ
আসিলন্ত আপুনি ইবাৰ।।"

"পঞ্চৰাত্ৰ তন্ত্ৰত' নাৰদে ব্যক্ত কৰিছে যে যেতিয়া ধৰ্মত ব্যভিচাৰে চূড়ান্ত ৰূপ ল'ব তেতিয়া শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ ৰূপে ঈশ্বৰ পুৰুষৰ পূৰ্বদিশত অৱতাৰ হ'ব আৰু সমগ্ৰ দেশতে সনাতন ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰি মানুহক কুসংস্কাৰৰ পৰাই আঁতৰাই আনিব। সংসাৰ বন্ধনৰ পৰা মুক্ত কৰিব আৰু কলিযুগত হ'বলগা সকলো পাপ দূৰহৈ লোকে পৰমপদ লাভ কৰি জীৱন ধন্য কৰিব।

পদ্মপুৰাণৰ স্বৰ্গখণ্ডত ভগৱান নাৰায়ণে নিজমুখে প্ৰজাপতি ব্ৰহ্মাৰ আগত ব্যক্ত কৰি কৈছে—"মই সন্তৰূপে শূদ্ৰ কুলত জন্ম লভিম'। তেতিয়াই ব্ৰহ্মাই আচৰিত হৈ সন্তৰূপে হ'ব খোজা পূৰ্ণ অৱতাৰ ক'ত কেনেকৈ হ'ব বিনম্ৰভাৱে সুধিলে, ভগৱন্তই ক'লে—

"মাধৱ বদতি শুনা সৃষ্টিকৰ।
ইটো অৱতাৰ কথা শুনা বিধিবৰ।।
ছদ্মৰূপ ধৰি শূদ্ৰ কুলে হৈবো জাত।
লৈবোহো শঙ্কৰ নাম জগত প্ৰখ্যাত।।
দ্ৰোণেসে কুসুম্বৰ ধীৰা সত্যসন্ধা হয়।
তাহান ঘৰত মই জন্মিবো নিশ্চয়।।"

কুৰুক্ষেত্ৰ কাব্যভাগিত উল্লিখিত ভগৱন্তই শঙ্কৰৰূপে জন্ম লাভ কৰা অন্য এক কাহিনী দাঙি ধৰিলো— ভগৱান কৃষ্ণই পালক পিতৃ-মাতৃক সান্ত্বনা দি কৈছে— "ভৱিষ্যতে কামৰূপ ৰাজ্যত বটদ্ৰৱা নামে ঠাইত পালক পিতাক নন্দ গৈ শূদ্ৰকুলত কুসুম্বৰ ৰূপে জন্মিব আৰু পালক মাতৃ যশোদা গৈ সত্যসন্ধা হ'ব আৰু মই তেওঁলোকৰ ঔৰষত শঙ্কৰৰূপে প্ৰখ্যাতহৈ অৱতাৰ ল'ম। অৱতাৰ গ্ৰহণ কৰি মই মোৰ নিজ শুদ্ধধৰ্ম লোক-সমাজত প্ৰচাৰ কৰিম। মোৰ নিজৰ যশ-যুণ বিৱৰি নানা গীত, পদ, মাত ৰচনা কৰি জনগণৰ মন হৰিভক্তি ধৰ্মৰ প্ৰতি আকৃষ্ট কৰিম।"

হৰগৌৰী সংবাদত শিৱই পাৰ্বতীক কৈছে— "শুনা পাৰ্বতীক কৈছে— "শুনা পাৰ্বতী কলিকালত দৈৱকীপুত্ৰ শ্ৰীকৃষ্ণই শঙ্কৰৰূপে শূদ্ৰকুলত অৱতাৰ ধাৰণ কৰি হৰি নামধৰ্ম প্ৰচাৰৰ দ্বাৰা লোকক উদ্ধাৰ কৰিব আৰু ৰোহিনী শূত্ৰ বলোভদ্ৰাই মাধৱৰূপে আৰ্বিভাব হ'ব, মাধৱে প্ৰথমতে আগমশাস্ত্ৰ মতে চলি পাছত শঙ্কৰদেৱক লগ পাব। দুয়ো মিলি নামধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰি সমস্তলোকক উদ্ধাৰ কৰি নিজ নিজ জীৱন ধন্য কৰিব।" বিভিন্ন শাস্ত্ৰকাৰ, চৰিতকাৰসকলে এইধৰণে শঙ্কৰক ঈশ্বৰ অৱতাৰী পুৰুষ হিচাপে লোকসমাজত প্ৰচাৰ কৰি থৈ গৈছে।

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ সময়ত সাৰ্বভৌম ভট্টাচাৰ্য নামৰ মহাপণ্ডিত এজন বিপ্ৰ আছিল। এইজনা মহাপণ্ডিত বিপ্ৰই শঙ্কৰৰ আগত ..... তিষ্ঠিব নোৱাৰি শঙ্কৰক গুৰু মানিলে আৰু শঙ্কৰ যে স্বয়ং ভগৱান কৃষ্ণ তাক মানিলৈ খেদ কৰি ক'লে—

"পূৰ্বদিশে নিজশক্তি হৰি অৱতাৰ।
নিজ যশ ধৰ্ম্ম কীৰ্ত্তি ভকতি প্ৰচাৰ।।
নাম শঙ্কৰ কায়স্থ কুলে জাত।
ব্ৰহ্মা হৰ আদি দেৱ জন্মিৱে তথাত।।
তোমাৰো দাসৰো দাস মুখে তযু নাম।
এহিমানে মাগো প্ৰভু চৰণত কাম।।"

— গুৰু চৰিত, ৰামচৰণ

শাস্ত্ৰকাৰসকলৰ এনে যুক্তিযুক্ততাই কলিৰ ভক্তসকলক জনাই দিলে যে শঙ্কৰদেৱ ভগৱন্ত কৃষ্ণৰ অৱতাৰ স্বৰূপ আৰু চৰিতকাৰসকলৰ চৰিতপুথিৰ লিখনীয়ে প্ৰবলভাৱে বিশ্বাসৰ সোঁত বোৱাই দিলে জনগণৰ মনত চৰিতকাৰসকলে লিপিবদ্ধ কৰি হোৱা গুৰুজনাৰ জীৱনীৰ প্ৰতিটো দফাতে পোৱা যায় শ্ৰীকৃষ্ণৰ ঈশ্বৰত্ব মহিমাৰ এক অপৰ্ব সাদৃশ্য। চৰিতপুথিসমূহ অধ্যয়ন কৰিলে পঢ়ুৱৈসকলৰ এনে বিশ্বাসৰ ভাব-ধাৰণাই

(১৫ পৃষ্ঠাত চাওক)

কবিতা

মহান মাধৱদেৱ

ভগৱান চন্দ্ৰ দত্ত

পঁজাঘৰ পোহৰাই
আইৰ কোলাত শুই
মেলিছিলা প্ৰথম নয়ন
মনোৰমা আয়ে সেয়ে
সন্তানৰ মুখ চাই
পাহৰিলে দুখৰ জীৱন।
নিৰ্ভয় আশ্ৰয় পাই
পিতৃত্বৰে গোবিন্দই
ওপৰলৈ কৰি হাতযোৰ
জনালে প্ৰণাম এটি
প্ৰকাশিলে হৰি প্ৰীতি
কৃপা তব জগত ঈশ্বৰ।
মাতৃৰ হিয়াৰ উমে
চেনেহ পৰশ ঢালি
তুলি তালি কৰিলে ডাঙৰ
জনমৰ প্ৰভাতত
মুখ চাই পিতৃ-মাতৃ
পাহৰিলে সকলো ভাগৰ।
শুভ লগ্ন পুণ্য তিথি
দৈৱজ্ঞক আনে মাতি
জাতকৰ্ম কৰে সমাপন
দৈৱজ্ঞৰ শুভ কাম
ৰাখিলে মাধৱ নাম
বিষ্ণু অংশে জন্মিছে সন্তান।
এই সন্তানৰ কৰ্মে
বহুলোক উদ্ধৰিব
গণি-পিতি দিলে সমিধান
হৰি শিঙা বৰা তুমি
জানিবা নিশ্চয় শিশু
উজলাব তোমাৰো জীৱন।
দৈৱজ্ঞই সিদিনাই
জন্ম-পত্ৰ লিখি দিলে
বহু শাস্ত্ৰ লিখিব পুত্ৰই
মানৱ সেৱাৰ ব্ৰতে
জীৱনক সাফলিব
মোৰ গণনাৰ ভুল নাই।
পিতৃ-মাতৃ সুখী হ'ল
বৰাৰো যে ভাগ্যোদয়
উজলিল উজীৰৰ ঢৌল।
পাণ্ডিত্যৰ গৌৰৱেৰে
শঙ্কৰক গুৰু লভি
বুজি পালে জীৱনৰ মোল।
গুৰু-শিষ্য এক আত্মা
পোহৰালা ধৰাতল
ধৰ্ম দিলা যত অজ্ঞজন
মনক পৱিত্ৰ কৰি
ভকতিৰে কৃষ্ণ ভাবি
লয় সৱে কৃষ্ণত শৰণ।
শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ গুৰু
ভকতৰ কল্পতৰু
লিখি গ'লা তুমি শাস্ত্ৰকাৰে
গুৰুক আশ্ৰয় কৰি
ভকতিক কৰা সাৰ
গুৰু নাই শঙ্কৰত পৰে।
আজীৱন গুৰুসেৱা
তোমাৰ ভক্তিৰ ধাৰা
তুমি হ'লা গুৰু সমসৰ।
মহান মাধৱদেৱ
ইতিহাসে সোঁৱৰাব
সেৱা এটি চৰণে তোমাৰ।◆

অনুৰণন

শূলধৰ হাজৰিকা

ক'ৰপৰা আহি বতাহছাটিয়ে
কাণে কাণে কৈ গ'ল
সাজু হ'বৰ হ'ল নহয়— অধিৱেশনলৈ
এক প্ৰকাৰ সম্বিত ফিৰাই পোৱাৰ দৰে লাগিল
কেলেণ্ডাৰৰ পাত লুটিয়াই চালো
হয়— বেছি দিন নায়েই।
ওচৰৰ কেশদাইটিকে কথাটো সুধিলো
"বোলো দাইটি, অধিৱেশনলৈ যোৱা হ'বনে নাই"
যাম বুলি এক প্ৰকাৰ খাটাং কৰিয়েই দিলে
আৰু লগতে বাছৰ চিট্ এটা ৰাখিবলৈ
আগধন আগবঢ়াই দিলে,
সম্পাদক বাপজনাই অন্য দুজনমান বাপৰ মতে মিলি
বাছৰ ব্যৱস্থা কৰিলে
যাবলৈ মানুহৰ উথপ্-থপ্ লাগিল
নিৰ্দিষ্ট দিন সমাগত
প্ৰাথমিকখনৰ নামটো ডাঙৰ ডাঙৰকৈ লিখি
বাছখনৰ সমুখত আঁৰি দিলোঁ।
এটা শব্দ কৰি বাছখন যাবলৈ উদ্যত হ'ল
সমস্বৰে জয়ধ্বনি দিলে
"জয়— শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ জয়"
"জয়— সৰ্বানন্দ প্ৰাথমিক শাখাৰ জয়"
দিহানামৰ ঢৌ গোটেই বাছখনতে
বিয়পি গ'ল
আনন্দত আত্মহাৰা হৈ গ'ল
এটা কোণত বহি অপলক দৃষ্টিৰে চাই ৰ'লো
কিবা এটা অবুজ শিহৰণত
চকুহাল মোৰ সেমেকি উঠিল।।◆

সুহৃদ

ভবেন দুৱৰী

সুন্দৰ মনমোহা ব্যক্তিত্ব
দেখাত বেচ ভাল লগা
পিন্ধনত পৰিপাটি
কথা-বতৰা সংযত
চিন্তাধাৰা উন্নত
লেখা-মেলাবোৰো ভাল
সেইবাবেই স্বাভাৱিক আকৰ্ষণ
সেৱা-কাৰ্যত সহায়ৰ হাত
আগবঢ়োৱাৰ বাবে
কৃতজ্ঞতাৰ পাত্ৰ হ'ল
তাৰ পাছত
আদৰ্শৰ কিছু মিল থকা বাবে
বন্ধুত্ব গঢ়ি উঠিল
তাৰ পাছত
ভাবৰো মিল থকা বাবে চাগে
সুহৃদলৈ ৰূপান্তৰ হ'ল।◆

আনন্দ-লহৰী

নিতালী গগৈ

তুমি পৰম ব্ৰহ্ম
তুমি অচিন্ত্য
তুমিয়েই চিদানন্দ...
তোমাৰ স্মৰণেৰে
আৰম্ভ কৰো প্ৰতিটো দিন
তোমাৰ নামেৰে জুলাওঁ বন্তিগছি
মোৰ গোসাঁই ঘৰত
প্ৰতিটো পুৱা-গধূলি
তোমাৰ স'তে একাত্ম হৈ
পাহৰি পেলাওঁ জীৱনৰ সংগ্ৰামবোৰ
কিংকিনী পিন্ধা যন্ত্ৰণাবোৰ
ডাৱৰে আবৰা জীৱনৰ বাৰিষাবোৰ...
তুমিয়েই দিয়া সহায়ৰ হাত আগবঢ়াই
মোৰ নিচলা ক্ষণবোৰত
তোমাৰ সোঁৱৰণে
বিশ্বাসৰ ভেটি দৃঢ় কৰি
মোৰ হৃদয়লে আনে
আনন্দৰ লহৰ।◆

এবাৰ ভাবি চা

নলিনী ঠাকুৰীয়া

গজেন্দ্ৰ উপাখ্যানৰ
গজৰাজে কয়—
তেওঁৰ সম শক্তিমন্ত
কোনলোক আছে?
একেপাকে বহুগছ
উভাৰিব পাৰে।
গছ ভাঙি গজৰাজে
ফুৰে পৰ্বতত
তৃষ্ণাতুৰ হৈ হস্তীসহ
জলক্ৰীড়া কৰে।
হস্তীসহ সৰোবৰত
মহাসুখ লভে
গ্ৰাহ যে আছে পানীত
জনাই নাছিলে।
ক্ৰোধান্বিত হৈ গ্ৰাহে
গজৰ ভৰিত ধৰিলে কামুৰি
হাজাৰ বছৰ দুয়ো
কৰি থাকিল টনাটনি।
উদ্ধাৰিব নোৱাৰিলে
নিজ শক্তি পুত্ৰ ভাৰ্যাই
মৃত্যু নিকটতে ভাবি
হৰিক প্ৰণিপাত জনায়।
পাৰিষদী তনু লভে
গ্ৰাহ গজৰাজে।
কোন সেই গ্ৰাহ গজৰাজ
চিনি জানো পালে?
নৰৰূপী গজৰাজ
কালৰূপী গ্ৰাহ
সংসাৰৰূপী সৰোবৰত
নমাৰ আগে
এবাৰ ভাবি চা।

শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱৰ স্মৃতিচাৰণ

(১ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

পৰিণাম স্বৰূপে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে প্ৰৱৰ্তন কৰা "এক শৰণ হৰিনাম ধৰ্ম"ই পূৰ্ণগতি লাভ কৰি, পৌৰাণিক অসমবাসীৰ সমাজিক, আধ্যাত্মিক, নৈতিক, চাৰিত্ৰিক আদি সকলো দিশতে উত্তৰণ ঘটাই বৃহৎ অসমীয়া জাতি গঠন প্ৰক্ৰিয়াক সঠিক ৰূপত সজাই পৰাই তুলিলে। চমুকৈ ক'বলৈ হ'লে এই শ্লোকফাঁকিয়েই শঙ্কৰ-মাধৱৰ মাজত মিলন ঘটাই বৃহৎ অসমীয়া জাতি গঠন প্ৰক্ৰিয়াক এক ৰূপ দি গ'ল। শ্ৰীমদ্ভাগৱত পুৰাণৰ মাহাত্ম্যৰ এইয়ে প্ৰধান বৈশিষ্ট্য। ইয়াৰ পৰা নিগৰিত হৈ ওলোৱা এফাকি শ্লোকে লাখ লাখ মানুহৰ জীৱনধাৰাৰ আমূল পৰিবৰ্তন ঘটাই উত্তৰণৰ দিশলৈ আগুৱাই নিব পাৰে। সেয়ে এইখনি মহাপুৰাণ অৱতাৰী পুৰুষ শ্ৰীকৃষ্ণৰ বাঙ্ময় ৰূপ। অৱতাৰবাদৰ মুখ্য উদ্দেশ্যই হৈছে মৰ্ত্যবাসীক আধ্যাত্মিক শিক্ষাদান কৰি নৈতিক চৰিত্ৰৰ উত্তৰণ ঘটোৱা। শ্ৰীকৃষ্ণৰ বাঙ্ময় ৰূপ হিচাপে শ্ৰীমদ্ভাগৱত পুৰাণো সেই একে উদ্দেশ্য ৰক্ষাৰ বাবেই সৃষ্টি। সেয়ে শ্ৰীমদ্ভাগৱত পুৰাণৰ এই "তৰুমূল" শ্লোক ফাঁকিয়ে আগম-পণ্ডিত মাধৱদেৱৰ অন্তৰ স্পৰ্শ কৰি যাবলৈ সক্ষম হ'ল আৰু মাধৱদেৱে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱক গুৰু মানি শ্ৰীচৰণত সেৱা জনালে। মাধৱদেৱে আহিয়েই গুৰুজনাক এবাৰ সেৱা ধৰিছিল। এতিয়া পুনৰ সেৱা ধৰাত শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে মাধৱদেৱ যাবলৈ ওলোৱা বুলিয়েই ভাবিলে। কিন্তু সোধ-পোছ কৰি যেতিয়া জানিব পাৰিলে যে মাধৱদেৱে যাবলৈ ওলাই এই সেৱা ভাগি ধৰা নাই, সেৱা ধৰিছে গুৰু মানিহে। এই বিষয়ে মাধৱদেৱৰ মন্তব্য গুৰুচৰিত কথা পুথিৰ পৰাই শুনো আহক— "বোলে আগে জি কৰিলো ঃ বৰভূঞা বিসই মানি ঃ এতি(য়া) জি কৰিছো অভই পাদ-পঙ্গজত বিক্ৰই জীৱ কৰি গুৰু মানি।।" (গুৰুচৰিত কথা ঃ সম্পাদনা - ডঃ মহেশ্বৰ নেওগ, ছেদ -১৩৭ পৃ. ৫৮)। মাধৱদেৱে সঁচা অৰ্থত শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱক গুৰু মানি, নিজকে কায়-মন-বাক্যে গুৰুৰ শ্ৰীচৰণত বিক্ৰি কৰি দিলে। কীৰ্ত্তন-ভাগৱত মতে ভক্তি ন-প্ৰকাৰ— শ্ৰৱণ, কীৰ্তন, স্মৰণ, অৰ্চন, পদসেৱন, দাস্য, সখিত্ব, বন্দন আৰু দেহঅৰ্পণ (ভাগৱত ঃ প্ৰাদ চৰিত, পদ ঃ ৩৮৯—৩৯০ পৃ. ৫৩১)। মাধৱদেৱে গুৰুৰ শ্ৰীচৰণত এই সকলো প্ৰকাৰ ভক্তিকেই অৰ্পণ কৰিছিল। মাধৱদেৱ নিজে আছিল গুৰুভক্তিৰ এক অপূৰ্ব নিদৰ্শন। তাৰাই নিজে কাজে-কৰ্মও গুৰুক ঈশ্বৰ মনা দি মানিছিল— ঈশ্বৰ দেখাদি দেখিছিল। মাধৱদেৱৰ গুৰুৰ প্ৰতি যি ভক্তি আছিল তেনে ভক্তিৰ উদাহৰণ জগতত বিৰল। সাহিত্য অকাডেমী পুৰস্কাৰ বিজয়ী শ্ৰীৰীতা চৌধুৰী আইগৰাকীয়ে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙঘৰ ৮১সংখ্যক বকো অধিৱেশনত দিয়া ভাষণত সঠিক ভাবেই শঙ্কৰদেৱ আৰু মাধৱদেৱক গ্ৰীক্ দাৰ্শনিক এৰিষ্ট'টল আৰু প্লেটোৰ লগত ৰিজাইছিল। কাৰণ গুৰু-শীৰ্ষ এৰিষ্ট'টল আৰু প্লেটোৰ দৰেই শঙ্কৰদেৱ আৰু মাধৱদেৱৰ যুটীয়া প্ৰচেষ্টাত মহাপুৰুষীয়া ধৰ্মৰ "ভক্তিবাদী অদ্বৈতবাদ" দৰ্শনে অসমীয়া সমাজত প্ৰচুৰ প্ৰভাৱ পেলাইছিল আৰু এই দৰ্শনৰ আধাৰতেই বৃহত্তৰ অসমীয়া জাতি গঠন প্ৰক্ৰিয়া আৰম্ভ হৈছিল। এই দৰ্শনেই বৰ্তমান সময়তো অসমীয়া সমাজৰ চালিকা শক্তি।

উল্লেখযোগ্য যে ঐতিহ্যমণ্ডিত বৰপেটাৰ মাজমজিয়াত থকা বৰপেটা সত্ৰৰ কীৰ্তন ঘৰভাগি মাধৱদেৱৰ দ্বাৰা ইং ১৫৮৩ খৃষ্টাব্দত স্থাপিত। সেইদিনা গুৰু ভকত সকলোৰে উপস্থিতি—

"হে কৃষ্ণ দীন দায়াশীল দীন দায়াশীল
দায়া নাছাৰিবা মোক।
অজ্ঞান তিমিৰ নাশিয়া বিজ্ঞান
প্ৰদীপ প্ৰভু দিয়োক।।"

— নাম-ঘোষা, ৭৭০

স্বৰচিত এই ঘোষাটিৰে মঙ্গলাচৰণ কৰি হৰিগৃহত নিজ হাতে এগছি বন্তি প্ৰজ্বলিত কৰি কীৰ্তন ঘৰত প্ৰবেশ কৰিছিল। ১৫৯৫ খৃষ্টাব্দত আৰু ১৮২৫ খৃষ্টাব্দত বৰপেটাৰ কীৰ্ত্তন ঘৰ জুয়ে পুৰি সম্পূৰ্ণৰূপে ভষ্মীভূত কৰাৰ সময়তো এই বন্তি গছি অক্ষয় ভাবে প্ৰজ্বলিত হৈ আছিল। উল্লেখযোগ্য যে বৰপেটাৰ কমলা গায়নে শঙ্কৰদেৱে ৰচনা কৰা বাৰকুৰি বৰগীত আওৰাবলৈ নি থওঁতে ১৮৮৫ খৃষ্টাব্দত হোৱা অগ্নিকাণ্ডত জুয়ে পুৰি চাই কৰাত গুৰুৰ আদেশ মৰ্ম্মে মাধৱদেৱে বৰগীত সমূহ পুনৰ প্ৰস্তুত কৰি উলিয়াইছিল। এই সময়তো বন্তি গছিৰ হৰণ-ভগন হোৱা নাছিল। মাধৱদেৱে নিজহাতে ১৫৮৩ খৃষ্টাব্দতে প্ৰজ্বলিত কৰাৰ পিছত এই বন্তি গছি আজিৰ দিন পৰ্যন্ত অক্ষয়ভাবে প্ৰজ্বলিত হৈয়ে আছে। বৰ্তমান এই বন্তিগছি অনিৰ্বাপিত আৰু সুৰক্ষিত ভাবে ভাঁজঘৰৰ মণিকুটত শোভাবৰ্ধন কৰি, ভক্ত সমাজক সৰ্বক্ষণ ভক্তিধৰ্মৰ পোহৰেৰে উজ্বলাই ৰাখিছে।

এইজনা মহাপুৰুষৰ বৰ্ত্তমানৰ লক্ষীমপুৰ জিলাৰ নাৰায়ণপুৰ মৌজাৰ ৰঙাজান (পুৰণা বৰবালি) গাওঁৰ ওচৰত গোবিন্দগিৰিয়ে আহোম ৰাজ বিষয়া হৰশিঙ্গা বৰা উজীৰৰ আশ্ৰয়ত থকা অৱস্থাত, গোবিন্দ গিৰিৰ ঔৰসত আৰু মনোৰমা আইৰ গৰ্ভত ১৪১১ শকৰ জেঠ মাহৰ কৃষ্ণা প্ৰতিপদ তিথিত জন্ম গ্ৰহণ কৰিছিল বুলি বহুতো গবেষণা আৰু আলোচনা-বিলোচনাৰ অন্তত ১৯৫৭ চনতে সৰ্বসন্মতি ক্ৰমে ঠাৱৰ কৰা হৈছে। (নামধৰ্ম ঃ ৩৮তম বছৰ দ্বিতীয় প্ৰকাশ ইং ১৯৮৯ চন, সম্পাদকীয়)। তৎসত্ত্বেও বৰ্তমান এই ৰঙাজান গাওঁ আৰু কাষৰীয়া কাচিকটা গাওঁৰ মাজত শ্ৰীশ্ৰীকমলাবাৰী সত্ৰৰ দ্বাৰা এখন ঠাই আৰু স্থানীয় ৰাইজৰ দ্বাৰা ইয়াৰ ওচৰৰে অইন এখন ঠাইত মহাপুৰুষ জনাৰ জন্ম হোৱা বুলি দাবী কৰি দুয়োপক্ষই নিজাববীয়াকৈ একোখনকৈ সত্ৰ স্থাপন কৰি প্ৰতিযোগিতাত নাম পৰিছে (পবিত্ৰ অসম, সম্পাদক ডঃ মহেশ্বৰ নেওগ, পৃ-৬৯)। মহাপুৰুষজনাৰ জন্মঠাই সম্পৰ্কে এনে সামান্য মতভেদ থাকিলেও অন্যকোনো ক্ষেত্ৰতে চৰিত পুথিবিলাকৰ মাজত কোনো মতভেদ নাই। সেয়ে আমি উদ্ধৃতি সমূহ ডঃ মহেশ্বৰ নেওগে সম্পাদনা কৰা "গুৰুচৰিত কথা" নামৰ পুথিৰ পৰা দাঙি ধৰিছো। শ্ৰীশ্ৰী মাধৱদেৱৰ গুৰুভক্তিৰ সম্পূৰ্ণ নিদৰ্শন দাঙি ধৰিবলৈ হলে এখন মহাভাৰতেই হব। সেয়ে আমি এৰাব নোৱাৰা কিছু নিদৰ্শনহে ইয়াত দাঙি ধৰিম।

এদিনৰ কথা। শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ তেতিয়া পাটবাউসীত আৰু মাধৱদেৱ, নাৰায়ণ ঠাকুৰ আতা, শ্ৰীৰাম আতা আদি শিষ্যসকল থাকে গণককুচিত। সকলো শিষ্যই পুৱা-গধূলি গুৰুগৃহলৈ আহ-যাহ কৰে। এদিন শঙ্কৰদেৱে মাধৱদেৱ, নাৰায়নদাস আতা, জয়ন্তীৰ মধাই আতা আদি ভক্তবৃন্দক লগত লৈ পাটবাউসীৰ পৰা নাওত উঠি বুঢ়ালুইতৰে উজাই আহোতে পালেংদি ঘাটত এগৰাকী তিৰোতা অৰ্দ্ধ-উলংঙ্গহৈ (ওপৰচোৱা সম্পূৰ্ণ নগ্ন কৰি) কাপোৰ ধুই আছিল। নাও ঘাটেদি পাৰ হৈ গল। লুইতৰ বালিচৰত এটা চণ্ডালৰ পুত্ৰই গৰু চাৰি থাকোতে "বান্ধৱ কৃষ্ণ" বুলিলে। গুৰুজনাই এই ঠায়ে নামধৰ্ম বস্তু প্ৰকাশৰ বাবে উপযুক্ত হব ভাবি নাও কাষ চপাই পাৰত লগালে আৰু মাধৱদেৱ আদি শিষ্য সকলক পালেংদিঘাটত যি দেখিলে তাক লৈ একোটিকৈ কবিতা ৰচনা কৰিবলৈ আদেশ দিলে। গুৰুবাক্য শিৰোধাৰ্য্য কৰি মাধৱদেৱ, নাৰায়ন দাস আতা আৰু জয়ন্তীৰ মধায়ে প্ৰত্যেকে একোটাকৈ গুৰু-প্ৰশস্তি লিখিলে। মাধৱদেৱৰ লিখনিত গুৰু শঙ্কৰদেৱক ভগৱান অৱতাৰ ৰূপে প্ৰক্ষেপ কৰিলে। তাৰাই লিখিলে -

"জয় গুৰু শঙ্কৰ জগত প্ৰখ্যাত স্বৰ্ঙ্গ মত্ত্য পাতাল অনন্ত অচ্যুত বৈকুণ্ঠে সমে ভেদি পৃথিবী চন্দ্ৰ সূৰ্য্য থাকে মানে বহিব।" (কোনো কোনো চৰিত্ৰ পুথিত বহিবৰ ঠাইত ৰহিব দিয়া আছে)

পিচত গুৰুজনাই ইয়াত অলপ আঁৰ-বেৰ দিবলৈ কোৱাত নতুনকৈ সংযোজন কৰা হল -

"শঙ্কৰ তাকেৰি অংশ" (গুৰুচৰিত কথা ছেদ ১৯৩ পৃ-৮৩, কথা গুৰুচৰিত পৃ. ৭৬ আৰু পূৰ্ণাঙ্গ কথা গুৰুচৰিত পৃ. ২৩৫)

এইখিনিতে আৰু এটা কথা উল্লেখকৰা ভাল হ'ব যে ডঃ মহেশ্বৰ নেওগৰ মতে মাধৱদেৱৰ ৰচিত এই গুৰু-প্ৰশস্তিটো হ'ব লাগে এনেদৰে—

"জয় গুৰু শঙ্কৰ সৰ্বা গুণাকৰ ঃ জাকেৰি নাহিকে উপাম"

(পিচত সংযোজন)- "ত্ৰিভুৱন বন্দন ঃ দৈৱকী নন্দন ঃ শঙ্কৰ তাকেৰি অংশ" (শ্ৰীশ্ৰী মাধৱদেৱ পৃঃ-৪০)

আকৌ শ্ৰীযুত জীৱকান্ত নাথৰ মতে হব লাগে এনেদৰে -

"জয় গুৰু শঙ্কৰ ঃ সৰ্বগুণাকৰ ঃ যাকেৰি নাহিকে উপাম"

(পিচত সংযোজন) - "জগজন তাৰণ ঃ দেৱ-নাৰায়ণ ঃ শঙ্কৰ তাকেৰি অংশ"

— মহাপুৰুষ মাধৱদেৱ অধ্যয়ন, পৃ. - ১৫, ১৬

মাধৱদেৱৰ গুৰুৰ প্ৰতি এনে মনোভাৱ পুনৰ ব্যক্ত কৰিছে নামঘোষাৰ মাধ্যমত। নামঘোষাত কৈছে—

"তুমি হৰি কৃপাময় বাহিৰত গুৰুৰূপে
অনুগ্ৰহ কৰি আছা মোক।"

— নাম-ঘোষা, ৬৩

মাধৱদেৱে গুৰু শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱক সদায় ভগৱন্তৰ ৰূপ হিচাপেই মানি আহিছে। এই শিক্ষাও গুৰুৱেই দিয়া। গুৰুজনাই ভাগৱতৰ নিমি-নৱসিদ্ধ সংবাদত কৈছে—

"বিশিষ্ট গুৰুক অকপটে সেৱা কৰি
মানিবেক এন্তে আত্মা এন্তে মহাহৰি।।"

— ভাগৱত, ১১শ স্কন্ধ, ১৪০, পৃ. ১৩৩৫

মাধৱদেৱৰ হৃদয়ত গুৰুজনাৰ বাবে ইমান উচ্চ স্থান আছিল যে গুৰুজনাই গা-ধোৱা পানী টুপিও অন্যলোকে গছকি-ফেনেকি যোৱাতো সহ্য কৰিব নোৱাৰিছিল। শঙ্কৰদেৱ ধুবাহাঁটত থকাকালিন গুৰুজনাই স্নান কৰা ঘৰটোৰ পানী যোৱাৰ সু-ব্যৱস্থা নথকাৰ বাবে পানী যেনি তেনি বৈ গৈছিল। সেয়ে হাটৰুৱা-বাটৰুৱাই সেই পানী খছি ইফাল সিফাল কৰিবলগীয়া হৈছিল। এইকথা সহ্য কৰিব নোৱাৰি মাধৱদেৱে স্নান ঘৰৰ কাষতে এটা বিৰাট গাঁত খান্দি গুৰুজনাই গাধোৱা পানী সেই গাঁতত পৰাৰ সু-ব্যৱস্থা লগাই দিছিল, যাতে গুৰুজনাই স্নান কৰা পানীত কোনেও ভৰি লগাব নোৱাৰে (গুৰুচৰিত কথা, ছেদ - ১৫৭, পৃ. ৬৫)।

মাধৱদেৱে গুৰুজনাক ইমানেই ভক্তি কৰিছিল যে তাৰাৰ পদধূলা পুৱা-গধূলি নিজ শিৰত তিলক হিচাপে ধাৰণ কৰিছিল। এই পদধূলাক তিলক ৰূপে ধাৰণ কৰা আৰু কলথৰুৱাৰ কথ প্ৰচলন হোৱা দুইটা ঘটনাই সম-সাময়িক আৰু ইটোৰ লগত সিটো জড়িত। গুৰুজনা পাটবাউসীত থকাকালিন চালপিৰাত বহিহে আটায়ে কাব্য চৰ্চা কৰিছিল। গুৰুৰ লগত সকলো সমানে বহাটো মাধৱদেৱে সহ্য কৰিব পৰা নাছিল। সেয়ে এদিন মাধৱদেৱে কলথৰুৱাৰে এখন কথ প্ৰস্তুত কৰি গুৰুজনা বহি কীৰ্ত্তন-ভাগৱত চৰ্চা কৰাত সুবিধা কৰি দিছিল। আগতে এনে কথৰ প্ৰচলন নাছিল। মাধৱদেৱে প্ৰথমে ইয়াক প্ৰচলন কৰে আৰু কথ (কল + থৰুৱা) নামটোও মাধৱদেৱে দিয়া (গুৰুচৰিত কথা, ছেদ ২৫৪ পৃ. ১১১)।

ইয়াৰ পিচত শ্ৰীৰাম আতা সদায় গুৰুগৃহলৈ আহিয়েই এই কথ পাৰি গুৰুজনাক বহিবলৈ দিয়ে। কথ পাৰোতে এখন কম্বলো ওপৰত পাৰি দিয়ে। গুৰুজনাই আসন ত্যাগ কৰাৰ পিছত শ্ৰীৰাম আতাই কম্বলখন জাৰি-জোকাৰি তাত পৰি থকা ধূলি-কণাবোৰ গোটাই টোপোলা বান্ধি গণককুচিৰ নিজবহালৈ লৈ যায়। দিন বাগৰে। এনেদৰে প্ৰায় এবছৰ সম্পূৰ্ণ হ'ল। এদিন কথাটো মাধৱদেৱৰ দৃষ্টিগোচৰ হ'ল। মাধৱদেৱে শ্ৰীৰাম আতাৰ পৰা সবিশেষ জানি নিজৰ অজ্ঞতাৰ বাবে খেদ প্ৰকাশ কৰি নিজেও গুৰুৰ পদধূলাৰে

(১৭ পৃষ্ঠাত চাওক)

শিক্ষাৰ ধাৰণা আৰু শিশু শিক্ষা

(৮ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

শিক্ষাৰ উপৰি বৌদ্ধিক, নৈতিক আৰু আধ্যাত্মিক শিক্ষাৰ বুনিয়াদ গঢ়ি দিব লাগিব। শিশুসকলক সকলো গুণেৰে সমৃদ্ধ কৰা সমাজৰ লোকৰ দায়িত্ব আছে। সমাজে সৎভাৱে সুস্থ বাতাবৰণ গঢ়ি সৎব্যক্তি উলিয়াব লাগিব। তেনেলোকেহে আদৰ্শবান সমাজ গঠন কৰিব পাৰিব। ভাগৱতত আছে—

"সাধু সঙ্গ অনুসৰা শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন কৰা
পৰিহৰা পাষণ্ড আচাৰ।।"

গতিকে পৰিয়ালৰ লগতে সামাজিক পৰিৱেশ সদায় সৎ আৰু সুন্দৰ হ'ব লাগিব।

শিক্ষকৰ চাল-চলন আচাৰ-ব্যৱহাৰ আদৰ্শ আদি শিশুসকলে গৰ্ভতে অনুকৰণ কৰে। এই ক্ষেত্ৰত শিক্ষকসকল সদায় সতৰ্ক হ'ব লাগে। নিষ্ঠাবান, আদৰ্শবান, এজন শিক্ষকে এজন শিশুক নিশ্চয় নৈতিক, আধ্যাত্মিক বৌদ্ধিক আৰু সামাজিক শিক্ষা প্ৰদান কৰিব পাৰিব। শিক্ষকৰ ব্যক্তিত্বৰ শিশুৰ ব্যক্তিত্ব গঢ় দিয়াত যথেষ্ট ইন্ধন যোগায়।

শিশুক স্বাধীনভাৱে আৰু মুক্ত পৰিৱেশত কাম কৰা আৰু খেল-ধেমালি কৰাৰ ব্যৱস্থা কৰি দিব লাগিব। যিহেতু শিশুই নিজে হাতে-কাম কৰাৰ প্ৰৱণতা অতি বেছি। ব্যৱহাৰিক কামৰ জৰিয়তে শিক্ষা দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে। কাৰণ ব্যৱহাৰিক শিক্ষাই মগজুত অতি সোনকালেই সাঁচ বহুৱাই। এনেদৰে আহৰণ কৰা শিক্ষাই প্ৰকৃত শিক্ষা। ❑❑

শঙ্কৰ তাকেৰি অংশ

(১২ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

মনত খুন্দিয়াই যাব মাধৱদেৱে গুৰু ভটিমাত কোৱা এই উক্তি ফাকিৰ সত্যতা— "যাকেৰি নাহিকে উপাম"।

ভগৱন্ত কৃষ্ণৰ শিশুলীলা আৰু শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ শিশুলীলাৰ মাজত সাদৃশ্য থকা, চৰিতকাৰ, শাস্ত্ৰকাসকলে প্ৰকাশ কৰি যোৱা দুটিমান কাহিনী প্ৰবন্ধটিত উল্লেখ কৰিলো। ৰামচৰণ ঠাকুৰৰ গুৰু চৰিত মতে এদিন শঙ্কৰক কেচুৱাতে মাকে খাটত শুৱাই ধাইমাক কৰি আছিল, হঠাৎ শিশু শঙ্কৰৰ ভৰিৰ স্পৰ্শত গাৰু-তুলিৰে সৈত্যে খাট বাগৰি পৰিল—

"ভৰি আছাৰিয়া দেখো শঙ্কৰে কান্দিল।
চৰণ লাগিয়া খাট উভৰি পৰিল।।
সত্যসন্ধা চন্দৰী মাধৰী আছে চাই।
কিনো কথা দেখিলোহো বোলে মোৰ আই।।"

এই ঘটনাক শিশু কৃষ্ণই লাঠি মাৰি শকত উভতাই পেলোৱাৰ লগত সাদৃশ্য দেখা যায়, শঙ্কৰৰ জন্মৰ একাদশ দিনা শঙ্কৰৰ পিতৃ-মাতৃ দুয়োকে সপোনত এগৰাকী দেৱীয়ে দৰ্শন দি কৈছিল—

"দেখা দিয়া দেৱী দুইকো বুলিলন্ত বাণী।
তোমাৰ গৃহক আসি আছে চক্ৰপাণি।।
আসিলন্ত আপুনি দেৱৰ আদি দেৱ।
আন্তবিনে অপৰ নাহিকে আন কেৱ।।"

— গুৰুচৰিত, ৰামচৰণ ঠাকুৰ

শঙ্কৰৰ জন্মৰ পাছতেই কুসুম্বৰ ভ্ৰাতৃই সন্ধৰা দৌলক মাতি আনি গণনা কৰালে। গণনা কৰি ক'লে যে দীপ-দীপান্তৰে শিশুটিৰ কীৰ্তি ৰৈ বৈ যাব। বেদ-বেদান্ত, ভাগৱত, পুৰাণ সমস্ত শাস্ত্ৰত পণ্ডিত হ'ব—

"মহাগুণে গুণৱন্ত যেন যদুপতি/ ইহান প্ৰসাদে পাইবা ভুকুতি মুকুতি/ ..... এতেকে জানিবা এন্তে পৰম পুৰুষ/ জানিবাহা এহেন্তেসে জগতৰ ঈশ।।"— গুৰুচৰিত

ৰামচৰণ ঠাকুৰৰ গুৰু চৰিতত আছে এদিন শঙ্কৰৰ ধাইমাক চন্দৰীয়ে দেখিবলৈ পালে শিশু শঙ্কৰক শুৱাই থোৱা কোঠাত এক মণিকৰ পোহৰে অন্ধকাৰ ভেদ কৰি সূৰ্য সমপোহৰ দি আছে। দেখা পালে বালক শঙ্কৰে ভগৱন্ত স্বৰূপ চতুৰ্ভূজ ধাৰণ কৰি আছে দেখিয়েই চন্দৰী মূৰ্চা গ'ল। জ্ঞান পাই সত্যসন্ধা আইক এই মায়াময় কথা বিৱৰি ক'লে আৰু এদিন শিশু শঙ্কৰক ভিতৰৰ শয্যাত শুৱাই থওঁতে চকৰীফেটি সাপ এটাই ফণা তুলি মূৰৰ ওপৰ ছত্ৰ ধৰি আছিল—

"মহাদিব্য আসনে শঙ্কৰে শুতি আছে।
শুক্ৰবৰ্ণ সৰ্প এক কুসুম্বে দেশে পাছে।।
সহস্ৰক শিৰে সমে আছে ছত্ৰ ধৰি।
পাৰিষদ গণসৰে আছয় আৱৰি।।"

বুঢ়ীমাকে লৰি গৈ শিশুটি সাৱটি ধৰাত সাপটো গুচি গ'ল। —গুৰু চৰিত (ৰামানন্দ ঠাকুৰ)

এই ঘটনাক কৃষ্ণখ বসুদেৱে পলুৱাই নিওতে অনন্তাই ফণাৰে ছাতি ধৰাৰ লগত তুলনা কৰা হয়।

এনেকৈয়ে শঙ্কৰৰ বাল্যলীলাত শ্ৰীকৃষ্ণৰ বাল্যলীলাৰ ছাঁ চৰিত পুথিবিলাকত প্ৰকাশ পাইছে। বিশেষকৈ ৰামচৰণদেৱে লিখা চৰিতপুথিত বহুতো শঙ্কৰৰ বাল্যলীলাক শ্ৰীকৃষ্ণৰ বাল্যলীলাৰ লগত প্ৰকট ৰূপত প্ৰকাশ কৰিছে। তাৰোপৰি শঙ্কৰদেৱৰ চতুৰ্ভূজ মূৰ্তি বহুতো লোকে দৰ্শন কৰাৰ কাহিনী লিপিবদ্ধ আছে চৰিত পুথিসমূহত চান্দসাই নামে এজন মুছলমান দৰ্জিয়ে শঙ্কৰদেৱক চাৰিখন হাত দি এটা চোলা সী দিছিল। চাৰিখন হাত দি চোলা কিয় সী দিলে তাৰ কাৰণ সোধাত দৰ্জিয়ে কৈছিল— "মই প্ৰথম দৰ্শনতে শঙ্কৰৰ চতুৰ্ভূজ মহান শক্তি দৰ্শন লাভ কৰিছিলো। সেই মহান শক্তি দেখিয়েই মুছলমান দৰ্জিজনে চোলাত চাৰিহাত দি চিলাইছিল। লগে লগে শঙ্কৰক গুৰু মানি ভক্তি আৰু সেৱা কৰিবলৈ লৈছিল।

ক্ৰমাগতভাৱে শঙ্কৰ ডাঙৰ হৈ আহিল। শ্ৰীকৃষ্ণই লগৰীয়াৰ লগত নানা খেলা-ধুলা, গোৱালিনীৰ ঘৰত দধি চুৰ কৰি ধেমালি কৰাৰ দৰে শঙ্কৰেও লগৰ লগৰীয়াৰ লগত খেলা-ধুলা কৰি, লুকাভাকু খেলি, ভণ্টা খেলি বাৰ বছৰলৈকে সময় পাৰ কৰিছিল। খেলা-ধুৰাৰ মাজতে দেখুৱাইছিল অলৌকিক কাৰ্য। লগৰ লগৰীয়াক স্তম্ভিত কৰিছিল। এদিন ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পাৰত খেলি থাকোতে পানীৰ মাজত এটি শিহু বুৰ মাৰি উজাই যোৱা শঙ্কৰে দেখা পাই ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ নদীৰ পানীত বুৰ মাৰি শিশুটো ধৰি আনি পুনৰ মেলি দিলে। আকৌ নদীৰ পানীৰ মাজত বুৰমাৰি বহুত সময় ধৰি পানীৰ তলত থকা দেখি লগৰীয়াবোৰে কান্দিবলৈ ধৰিলে, পাছত পানীৰ পৰা ওলাই বন্ধুবৰ্গক সান্ত্বনা দিয়ে।

ৰামচৰণ ঠাকুৰৰ চৰিত পুথিত আৰু এটি শিশু শঙ্কৰৰ ঐশ্বৰীক মহিমাৰ কথা উল্লেখ আছে। এদিন গুৰুগৃহত একাদশী তিথিত সকলো ছাত্ৰই পাঠ শেষ কৰি ঘৰাঘৰি গৈছিল। কিন্তু শঙ্কৰে পঢ়াশালিতে শুই থাকিল, তেওঁৰ শৰীৰত ৰ'দ পৰাত এটা সৰ্পই ফণাৰে ছাঁ দি আছিল। এনেতে মহেন্দ্ৰ কন্দলি আহি ওলালত সাপটো গুচি গ'ল, সেইদিনাৰ পৰা কন্দলিয়ে ছাত্ৰসৱক আজ্ঞা দিলে যে শঙ্কৰদেৱৰ হতুৱাই তেওঁলোকে পঢ়াশালি নমচায়। ৰাঘৱাচাৰ্যৰ পণ্ডিত পঢ়াশালীলৈ আহোতে ছাত্ৰবিলাকে কন্দলিৰ এই কথা গোচৰ দিলে আৰু শূদ্ৰিৰ ল'ৰাক এনেকৈ ওপৰলৈ তোলাৰ বাবে কন্দলিক দোষাৰোপ কৰিলে। কিন্তু ৰাতি আচাৰ্যই সপোনত দণ্ড পালে, পিছদিনা শঙ্কৰৰ ওচৰত ক্ষমা ভিক্ষা কৰিলে। কুৰি বছৰ বয়সত এটা উদণ্ড যাঁড়গৰুৰ দুই শিঙত ধৰি মাটিত পেলাই মৰাৰ নিচিনা কৰি এৰি দিছিল। ৰামচৰণ ঠাকুৰে লিখিছে। শঙ্কৰদেৱে যাঁড়টো এনে দুৰ্গতি কৰি এৰি যোৱা দেখি ব্ৰাহ্মণ, শূদ্ৰ সকলোৱে ক'লে যে শঙ্কৰ— সঁচাকৈয়ে সাধাৰণ মানুহ নহয়—

"শুনি সৰ্ব্বলোকে আনন্দৰ পাৰ নাই।
জানিলো মনুষ্য নোহে শঙ্কৰ গোসাঁই।।"

শেষত গুৰুজনাৰ বৈকুণ্ঠ প্ৰয়াণৰ সময়ৰ এটি স্মৰণীয় কথা, যেতিয়া শঙ্কৰগুৰু বেহাৰত শেষস্থান নিৰ্ণয় কৰি বহিছিল সেই সময়ত ৰজা নৰনাৰায়ণে তাৰাক গুৰু মানিবলৈ ইচ্ছা কৰিছিল, বেহাৰত থাকোতে গুৰুজনাই নৰনাৰায়ণ ৰজাৰ ওচৰলৈ গৈ প্ৰায়েই কৃষ্ণ কথা আলোচনা কৰে, ৰজাৰ দিনে দিনে গুৰুজনাৰ ওপৰত শ্ৰদ্ধা ভক্তি বাঢ়ি আহিবলৈ ধৰে। কৃষ্ণ কথাৰ প্ৰতিও বিশ্বাস দৃঢ় হোৱাৰ উপক্ৰম হয়। এদিন ঈশ্বৰৰ কথা আলোচনা কৰি থাকোতে ৰজাই ঈশ্বৰৰ ৰূপ মস্তকৰ পৰা পদলৈকে বৰ্ণনা কৰিবলৈ ক'লে। ঈশ্বৰ কৃষ্ণৰ ৰূপ বৰ্ণনা কৰি থাকোতে হঠাৎ ৰজাই গুৰুজনাক থিয় হ'বলৈ ক'লে। থিয় হ'লত ৰজাই শঙ্কৰদেৱৰ ৰূপ ভালকৈ নিৰীক্ষণ কৰি ক'লে— "মই আপোনাৰ গাতেই সেইজন ঈশ্বৰৰ ৰূপ দেখা পাইছোঁ। সেয়েহে আপুনি ঈশ্বৰ স্বৰূপ, মোক শৰণ দি উদ্ধাৰ কৰক।"

এনে বহুতো গুৰুজনাৰ ঈশ্বৰ স্বৰূপ বৰ্ণনা শাস্ত্ৰকাৰ চৰিতকাৰ, সাহিত্যিকৰ লিখনি বিস্তৃত হৈ আছে। লিখনি বাহুল্য হোৱাৰ ভয়ত উল্লেখৰ পৰা আঁতৰত থাকিলো। ইমানেই ৰাইজৰ আগত নিবেদন কৰি সামৰিবলৈ ইচ্ছা কৰিলো। সহস্ৰকোটি বছৰৰ আগতেই বৰ্তমান ধৰ্মৰ নামত হ'বলগা অত্যাচাৰ, অনাচাৰ, ব্যভিচাৰৰ বতৰা লিপিবদ্ধ কৰি তাক কেনেকৈ কোনে প্ৰতিকাৰ কৰিব তাকো বেদ-বেদান্ত, গীতা, ভাগৱত, শ্ৰুতি, স্মৃতি আদি শাস্ত্ৰসমূহত শাস্ত্ৰকাৰসকলে লিখি থৈ গৈছে, তথাপিও অসমীয়া সমাজৰ বহুতো ব্যক্তিয়ে তাৰাৰ পাণ্ডিত্যক স্বীকাৰ কৰিবলৈ অনিচ্ছুক হোৱা দেখা গৈছে আনহাতে প্ৰাচীন কালত অনাৰ্য জাতিয়ে পালন কৰি অহা বিভৎস ৰাক্ষস পন্থাক ৰক্ষণাবেক্ষণ দিয়াৰ চেষ্টা চলোৱাটো পৰিলক্ষিত হয়।

এইজনা শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে ঐশ্বৰিক শক্তিসম্পন্ন মহাপুৰুষ হিচাপে জগতবাসীৰ মাজত খ্যাতি আৰ্জন কৰিলে, দেখুৱাই গ'ল একশৰণ নামধৰ্মৰ তাত্বিক মহিমা ভগৱন্ত কৃষ্ণৰ নাম শ্ৰৱণ-কীৰ্তনৰ অমৃতময় ভক্তিৰ সন্ধান আৰু দি গ'ল শোক, দুখ, পাপ, তাপ, ক্লেশৰ পৰা মুক্তি পথৰ সহজ-সৰল উপায়। ধৰ্ম, ভাষা, কৃষ্টি-সংস্কৃতি, চিত্ৰকলা, ভাওনা, অভিনয়ক লোকসমাজৰ মাজত প্ৰচাৰ কৰি অসমীয়া জাতিক স্বকীয় জাতি হিচাপে জগতত পৰিচয় কৰাই দিলে। হৰিভক্তি আৰু হৰিনাম শ্ৰৱণ-কীৰ্তনৰ মাজত সাম্যবাদ, অহিংসাবাদ, মানৱতাবাদৰ মূল্যবোধৰ জ্ঞান প্ৰতিষ্ঠা কৰিলে। ভক্তৰ মাজতে ভগৱন্তক পোৱাৰ জ্ঞান দিলে। তান্ত্ৰিক যুগৰ পূজা-পাতল বলি-বিধান আদিক বেদৰ অবিহিত, মূল্যহীন, অসাৰ্থক বুলি জগতবাসীক জনালে এইদৰেই মানৱতাবাদী, সত্য সনাতন নৱবৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ সুদৃঢ় ভেটি গঢ়ি এক সোণালী যুগ ৰচনা কৰিলে। তাৰাই দি যোৱা অমৃতময় বাণীৰ মাধুৰীৰস প্ৰতিজন অসমীয়াৰ অন্তৰাত্মাই স্বীকাৰ কৰিলে সমস্ত জগতে পাব হিংসা, অন্যায় বিবৰ্জিত এখন সমাজ তথা এখন মহান দেশ, গুৰুজনাৰ আশীষ বিচাৰি তাৰাৰ চৰণ কমলত প্ৰণিপাত জনালো—

"জয় গুৰু শঙ্কৰ সৰ্ব্ব গুণাকৰ
যাকেৰি নাহিকে উপাম।
তোহাৰি চৰণকু ৰেণু শতকোটি
বাৰেক কৰোহো প্ৰণাম।।"❑❑

শ্ৰীকৃষ্ণৰ লীলাভূমি

(৮ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

একে পথৰ পথিক হৈ যাত্ৰাৰ ঢৌত মিলি যোৱাতো বৰ আনন্দ লাগে।

শিক্ষা-দীক্ষা ক্ষেত্ৰত কোনোগুণে পিছপৰা নহয়। নাচাৰ, চন্দ্ৰযানৰ বৈজ্ঞানিক, অভিজ্ঞ ডাক্টৰ, প্ৰশাসনিক বিষয়া, কাৰিকৰী অভিযন্তা ভৰপূৰ। বৰ্তমান ৬০০ বছৰীয়া ভাস্কৰ্যৰ কৃতীচিহ্ন বিলাকৰ বিষয়ে খবৰ কাগজত ডাঙৰ ডাঙৰ হৰফৰে প্ৰকাশ হৈ আছে। কাগজ-পত্ৰিবিলাকতো ভাল ভাল খবৰবিলাক প্ৰথম পাততে দিয়ে। ককা-নাতি, পো-বোৱাৰী, বাই-ভনী, ককাই-ভাইয়ে একেলগে ছবি চাই পঢ়িব নোৱাৰা খবৰবিলাক ভিতৰৰ পাতত দিয়ে। অশান্তি, আলৈ আহুকাল, মাৰপিট, চুৰি-ডকাইটি ইত্যাদি বিলাক নোহোৱাকৈ নাথাকে। গুজৰাটীয়ে বুদ্ধি প্ৰয়োগ কৰি কামবিলাক আদায় কৰে। শান্তিবাণী, কমলৰ অন্তৰে জয়ৰ ধ্বজা উৰুৱাই।

খেতিবাতি কৰিবৰ কাৰণে চৰকাৰে যেনেদৰে সুবিধা দিয়ে জনসাধাৰণে তাতোতকৈ বেছি আদায় কৰি লয়। একেবাৰে চুকৰ গাঁওখনলৈকে পকাৰাস্তা, পানীৰ ব্যৱস্থা, খেতিৰ বাবে পানী বেলেগ, গৰু-ম'হৰ কাৰণে ঘাঁহৰ খেতি কৰে। ধান খেতি, সৰিহয়ৰ খেতি, ঘেহুঁ, জোৱাৰ, ফুল, তুলসী খেতি সকলো ব্যৱসায়মুখী। না না ধৰণৰ মা-মচলাৰ খেতি, কল, আম, আঙুৰ, আপেল আদি পোৱা যায়।

গৰু, ম'হ, ছাগলী, উটৰ গাখীৰ প্ৰধান যোগ্য। আনন্দৰ গাখীৰ উদ্যোগ এছিয়া মহাদেশৰ ভিতৰত বিখ্যাত। গাখীৰ টেংকাৰ আছে, এখন ৰে'ল চলে অকল মাত্ৰ গাখীৰৰ টেঙ্ক লৈ।

আচাৰ ব্যৱহাৰৰ ক্ষেত্ৰত বৰ মায়িক, ৰাতি-দিন সমানে চলাচল কৰিব পাৰি। City not sleep। আন্ধাৰ দেখা নাপায়। বিজুলী বাতিৰ অভাৱ নহয়। এনে ব্যৱস্থা থকাৰ বাবে এটা প্ৰতিষ্ঠানত দুটা, তিনিটা অনুষ্ঠান চলায়। প্ৰায়বিলাক স্কুল ৰাতিপুৱা হয়, আবেলি তাত আকৌ কোনো কলেজ, নহয় অন্য এখন বিদ্যালয় চলায়। প্ৰতিষ্ঠানটোৰ আচবাব আৰু গোটেই Establishmentটো সদ্ব্যৱহাৰ কৰে।

চৰকাৰ ফালৰ পৰাও অৰ্থ উপাৰ্জনৰ পথখিনি সৎ ব্যৱহাৰ কৰে। বন বিভাগ 'গীৰ ফৰেষ্ট'ত বিভিন্ন ধৰণৰ চৰকাৰী অতিথিশালা সাজি সৰু সৰু গাড়ীৰ ব্যৱস্থাৰে গীৰ বনাঞ্চালত সিংহ দেখুৱাৰ নামত নিতৌ হাজাৰ হাজাৰ টকা অৰ্জন কৰিছে লগতে বহু শ্ৰমিক বিষয়াৰ নিযুক্তি হৈছে। বিদেশী মুদ্ৰাও অৰ্জন কৰিছে।

মঠ-মন্দিৰবিলাকতো Trustৰ অন্তৰ্ভুক্তি কৰি অৰ্থ-কড়িৰ সংব্যৱহাৰ কৰিছে আৰু বহুলোকক অন্ন-বস্ত্ৰৰ সুবিধা দিছে। বিখ্যাত সোমনাথ মন্দিৰত এনে ব্যৱস্থা সোমনাথ ট্ৰাষ্ট (Sumnath Trust)।

গুজৰাটৰ বিখ্যাত তীৰ্থস্থান দ্বাৰকা মন্দিৰতো এনে মন্দিৰ ট্ৰাষ্টৰ নামত বেঙ্কত কোটি কোটি টকা জমা আছে। ২০১০ বৰ্ষত ৪৪৮ কোটি টকাৰ জমা হৈছে। এনেদৰে বেঙ্কত বহু হাজাৰ কোটি টকা জমা আছে, তাৰ আয়ৰৰ কিছুঅংশৰে পণ্ডিতসকলৰ ল'ৰা-ছোৱালীৰ শিক্ষা-দীক্ষাত খৰচ কৰে। আহমেদাবাদত ডাঙৰ ডাঙৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাসস্থান সাজি অতি কম অহিৰণাতে নগৰত থাকি শিক্ষা আহৰণৰ ব্যৱস্থা কৰিছে। পণ্ডিতসকলৰ ল'ৰা-ছোৱালীবিলাক ৯০ শতাংশই শিক্ষিত। বিয়া-বাৰু ক্ষেত্ৰটো এইট্ৰাষ্টে সহায় কৰে। সন্তান নথকাসকলৰ কাৰণে এই ট্ৰাষ্টেই অভিভাৱক।

আহমেদাবাদৰ পৰিবৰ্তে গুজৰাটৰ ৰাজধানী গান্ধীনগৰ। পূৰ্ণ পৰিকল্পিত নগৰ, সেউজীয়া গছেৰে ভৰা নিমজ পথবিলাক। এই গান্ধীনগৰৰ মাজমজিয়াত অৱস্থিত ভাৰতৰ দ্বিতীয়টো তাজমহল সদৃশ অক্ষয়ধাম। ইয়াতো ধৰ্মৰ লগতে ধন। মন্দিৰৰ পৰিচালনা সমিতিয়ে মুখত সনা ক্ৰিমৰ পৰা আৰম্ভ কৰি আয়ুৰ্বেদীক দৰৱ পৰ্যন্ত উৎপাদন কৰি ব্যৱসায় যোগেদি শ্ৰমৰ মূল্য নিধাৰণ কৰি অৰ্থনৈতিক অৱস্থা টনকীয়াল কৰিছে।

একে স্বাধীন ভাৰতৰ ৰাজ্য অসম আৰু গুজৰাট— দুখন হাত। দুইখন হাত মিলি বহু কিবাকিবি কৰিব পাৰোহঁক। যদিহে আমাৰ অসমত বন্ধ সংস্কৃতি অন্ত পেলাই কৰ্ম সংস্কৃতিত মনযোগ দিয়ে। আজিলৈকে গুজৰাটৰ ১৩ বছৰীয়া অভিজ্ঞতাত এদিনো বন্ধ পোৱা নাই।❑❑

সনাতন ধৰ্ম, বৈষ্ণৱ পৰম্পৰা

(২ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

তত্ত্ব। এই ধৰ্মই গীতা আৰু ভাগৱতৰ মাধ্যমেৰে প্ৰস্থানত্ৰয়ী তথা বৈদিক সনাতন ধৰ্মৰ মূলতত্ত্বকেই ব্যক্ত কৰিছে। মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে এই ধৰ্মকেই উপদেশ দি গৈছে।

নাৰদেও ভাগৱতৰ আৰম্ভণিতে প্ৰথম কাম্য কৰ্মবোৰ এৰুৱাবলৈ কৈ পিছত ব্যাসক এনেকৈ উপদেশ দিছে—

"আৰে অনাদৰি জ্ঞান স্বধৰ্ম্ম নিঃশেষ।
কেৱল দিয়োক ভকতিৰ উপদেশ।।"

— ভাগৱত, প্ৰথম স্কন্ধ

জ্ঞান পন্থ আৰু বৰ্ণ আৰু আশ্ৰম আদিৰ বাবে শাস্ত্ৰাদিত উপদিষ্ট সকলো প্ৰকাৰ নিত্য-নৈমিত্তিক স্বধৰ্মও ত্যাগ কৰাই কেৱল ভকতিৰ উপদেশ দিয়েই এই শাস্ত্ৰসমূহে বক্তব্য সামৰিছে। এই শাস্ত্ৰত কোনো আপ্ত উদ্দেশ্য নাই। মুকলিকৈ সকলো লোকেই এই ধৰ্মত শৰণ গ্ৰহণ কৰিব পাৰে।

"অধম জাতিতো যদি জন্ম ভৈল তাৰ।"

— ভাগৱত

এই বিষয়ে মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে মাধৱপুৰুষৰ আগত তাৰাসৰৰ প্ৰথম মিলনৰ সময়ত হোৱা তৰ্কত সিদ্ধান্ত দিছিল—

"শঙ্কৰে বোলন্ত ধৰিব পাৰিলে বিষয়ীৰো আছে গতি।
একান্ত শৰণ সমস্তৰে ধৰ্ম্ম কহিছন্ত যদুপতি।।"

— শ্ৰীগুৰুচৰিত, দ্বিজ ৰামানন্দ

বহুতৰ সন্দেহ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে বেদক অমান্য কৰি এক নতুন ধৰ্মৰ সৃষ্টি কৰিলে। গতিকে একেবাৰে নতুন নাভুত-নাশ্ৰুত ধৰ্ম এটাক লৈ হুলস্থূল কৰাৰ প্ৰয়োজন নাই। কোনো কোনোৰ মতে পৰম্পৰা এৰি শঙ্কৰদেৱে ভাৰতীয় ধৰ্মীয় চেতনাক অপমান কৰিছে। আচলতে, এইবোৰ আমাৰ অজ্ঞতা অথবা মূঢ়তা। কিয়নো মহাপুৰুষজনাই বেদৰ পন্থ এৰি অন্য ধৰ্ম নতুনকৈ সৃষ্টি কৰা নাই। শঙ্কৰদেৱে বেদৰ প্ৰকৃত পন্থাহে আৱিষ্কাৰ কৰিলে। কাৰণ বেদৰ প্ৰকৃত পথ ভকতি পথ বুলি ভাগৱতেই সিদ্ধান্ত দিছে। সেই সিদ্ধান্তকে ভক্তি-ৰত্নাকৰ গ্ৰন্থৰ আধাৰত ৰামচৰণ ঠাকুৰে লিখিছে—

"পূৰ্ব্বত ব্ৰহ্মায় সমস্ত বেদক
একচিত্তে নিতিবাৰ।
বিচাৰিয়া একে হৰি ভকতি
কৰিলন্ত মাত্ৰ সাৰ।।"

জ্ঞানৰ পথত সহায় নাই, কৰ্মৰ পথ বিঘ্নিযুক্ত। ভক্তি পথত ঈশ্বৰ ৰক্ষক। শুকদেৱৰ বাণী—

"জ্ঞানৰ পথত নাহিকে সহায়
কৰ্ম্মত বিঘিনি ভয়।
ভকতি পথত ঈশ্বৰ ৰক্ষক
জানিবা ৰাজা নিশ্চয়।।"

— ভাগৱত, ৬ষ্ঠ স্কন্ধ

ইতিমধ্যে এটা কথা স্পষ্ট হৈ পৰিছে, বৈষ্ণৱ পৰম্পৰাৰ (বিশেষকৈ অসমৰ) মূল কাণ্ডাৰী মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে বেদসম্ভূত পৰম পুৰুষ ঈশ্বৰ কৃষ্ণকে একমাত্ৰ আৰু অনন্য দেৱতা হিচাপে শৰণাগত হ'বলৈ আহ্বান জনাইছে। এই শৰণ কি আৰু কিয় প্ৰয়োজন?

সাধাৰণ অৰ্থত শৰণ মানে আশ্ৰয়। নিজ শক্তিৰে কোনো দুখ-যন্ত্ৰণা, বিপদ-আপদৰপৰা উদ্ধাৰ পাবলৈ সামৰ্থ নহ'লে আনৰ ওচৰত আশ্ৰয় ল'বলগা হয়। মানুহ বা জীৱ মাত্ৰেই যিহেতু ঈশ্বৰৰ সৃষ্টি, সেয়ে সাংসাৰিক দুখ-ক্লেশৰপৰা উদ্ধাৰ কেৱল ভগৱন্ত প্ৰভুয়েহে কৰিব পাৰে। মানুহৰ দুখ-ক্লেশ প্ৰধানকৈ তিনি তাপৰ অন্তৰ্ভুক্ত। এই তিনি তাপ হৈছে— আধ্যাত্মিক, আধিভৌতিক আৰু আধিদৈৱিক।

আধ্যাত্মিক তাপ শৰীৰ আৰু মনৰপৰা সৃষ্টি হয়। বিভিন্ন প্ৰাণী (ভূত) আদিৰপৰা আধিভৌতিক আৰু ঠাণ্ডা, গৰম, পানী, বিজুলী আদিৰপৰা যি তাপ উৎপন্ন হয়, তাকে আধিদৈৱিক তাপ বোলা হয়। গতিকে সমস্ত দুখৰপৰা নিবৃত্তি লাভ কৰিবলৈ সৰ্বশক্তিসম্পন্ন পৰম কৃপালু পৰমপুৰুষ ভগৱান কৃষ্ণদেৱত শৰণ লোৱাৰ আৱশ্যক।

ভগৱন্তত শৰণ লোৱা লোকসকল পঞ্চঋণৰ পৰাও মুক্ত হয়। সেইবোৰ হ'ল— (ক) দেৱঋণ, (খ) পিতৃঋণ, (গ) ঋষিঋণ, (ঘ) নৃঋণ আৰু (ঙ) ভূতঋণ। অন্য এটা কথা, শৰণ লোৱাজন যমৰ অধীনৰপৰা ভগৱান কৃষ্ণৰ অধীনলৈ আহে। শৰণ তিনি প্ৰকাৰ—

(ক) প্ৰথম ঃ ধৰ্ম, তীৰ্থ, দেৱ, পাপ, দুখ, ভয় আদি ৰক্ষাৰ বিশ্বাস সেইবোৰৰ পৰা আনি কৃষ্ণত শপাই প্ৰথম শৰণ।

(খ) মধ্যম ঃ পুত্ৰ, ভাৰ্যা, মিত্ৰ, ধন, গৃহ, গৰু আদিত কৰা মোৰ ভাৱ সেইবোৰক নকৰি কৃষ্ণত কৰিলে মধ্যম শৰণ।

(গ) শ্ৰেষ্ঠ ঃ দেহ, আত্মা, দ্ৰব্যাদি সমস্ত বিষয়বস্তু কৃষ্ণ ভগৱানৰ পাদপদ্মত অৰ্পণ কৰি নিশ্চিন্ত হ'লে তাকে শ্ৰেষ্ঠ শৰণ বোলে।❑

একশৰণৰ গূঢ় তত্ত্ব

(২ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

সমস্ত ভূতৰ তুমি প্ৰাণ বল
জগতকে আছা ধৰি।।"১৪৩৬

— স্যমন্তক হৰণ

(৪) কৃষ্ণ ভক্ত দামোদৰৰ পৰম জ্ঞানৰ আৰু পৰম পদৰ আভাস দিয়া হৈছে এনেদৰে—

"অজিত বিষ্ণুক ভকতেসে জিনৈ
জানি দ্বিজ দামোদৰ।
একচিত্ত মনে কৃষ্ণৰ চৰণে
ভৈলন্ত ধ্যান তৎপৰ।।
দৃঢ় ভক্তি কৰি ছিণ্ডি মোহজৰী
কৰ্ম্ম বন্ধে ভৈল হীন।
পায়া মহোদয় দেখি ব্ৰহ্মময়
বিষ্ণুতে গৈলন্ত লীন।।"১৬১১

— দামোদৰ বিপ্ৰোপাখ্যান

(৫) 'বেদস্তুতি'তো ব্ৰহ্ম, জগত আৰু জীৱৰ সম্পৰ্ক একশৰণ গূঢ়তত্ত্বৰ মাজত সমুজ্জ্বল হৈছে—

"তুমি সত্যব্ৰহ্ম তোহ্মাত প্ৰকাশে
জগত ইটো অসন্ত।
জগততে সদা তুমিও প্ৰকাশা
অন্তৰ্য্যামী ভগৱন্ত।।
এতেকেসে জ্ঞানী গণে অৱশেষি
জগতকে বোলে হৰি।
আৰে জগজীৱ তোহ্মাৰ চৰণে
ভজো হৃদয়ত ধৰি।।"১৬৬২

(৬) শ্ৰীকৃষ্ণই বৈকুণ্ঠ প্ৰয়াণৰ আগমুহূৰ্তত পৰম ভক্ত উদ্ধৱক দিয়া পৰম জ্ঞানৰ মাজতে মহাপুৰুষীয়া ধৰ্মৰ গূঢ় তত্ত্ব নিহিত হৈ আছে। প্ৰকৃত বৈষ্ণৱ হ'ব পাৰিলে, 'একান্ত ভকত' হ'ব পাৰিলে, এই পৰম জ্ঞানৰ চৰম উপলব্ধি জীৱন কালতে সম্ভৱ হ'ব পাৰে—

"শুনিয়ো উদ্ধৱ আৰো ৰহস্য ভকতি।
কৰিবা অভ্যাস তুমি স্থিৰ কৰি মতি।।
সমস্তে ভূততে ব্যাপি আছো মই হৰি।
সবাকো মানিবা তুমি বিষ্ণুবুদ্ধি কৰি।।১৮২০
ব্ৰাহ্মণৰ চাণ্ডালৰ নিবিচাৰি কুল।
দাতাত চোৰত যাৰ দৃষ্টি একতুল।।
নীচত সাধুত যাৰ ভৈল একজ্ঞান।
তাহাকেসে পণ্ডিত বুলিয় সৰ্ব্বজন।।১৮২১
বিশেষত মনুষ্যগণত যিটো নৰে।
বিষ্ণু বুদ্ধিভাৱে সৰ্ব্বদায়ে মান্য কৰে।।
ঈৰিষা অসূয়া তিৰস্কাৰ অহঙ্কাৰ।
সবে নষ্ট হোৱৈ তেৱে তাৰক্ষণে তাৰ।।১৮২২
কুকুৰ শৃগাল গৰ্দ্দভৰো আত্মাৰাম।
জানিয়া সবাকো পৰি কৰিবা প্ৰণাম।।১৮২৩
সমস্তে ভূততে বিষ্ণুবুদ্ধি নোহে যাৱে।
কায় বাক্য মনে অভ্যাসিবা এহিভাৱে।।
বিষ্ণুময় দেখৈ যিটো সমস্তে জগত।
জীৱন্তে মুকুত হোৱৈ অচিৰ কালত।।১৮২৪
সকল প্ৰাণীক দেখিবেক আত্মাসম।
উপায় মধ্যত ইটো আতি মুখ্যতম।।
মোৰ ইটো ধৰ্ম্মৰ অল্পৰো নাহি হানি।
যিহেতু সাক্ষাতে মই কৈলো তত্ত্ববাণী।।"১৮২৫

— শ্ৰীকৃষ্ণৰ বৈকুণ্ঠ প্ৰয়াণ

ইয়াতকৈ অধিক গ্ৰহণীয় জীৱজগত ঈশ্বৰ সম্পৰ্কীয় তত্ত্ববাণী বিশ্বমানৱৰ দৰ্শনত আছে বুলি আমি নাভাবো। 'বিশেষত মনুষ্যগণক' বিষ্ণু বুদ্ধিৰে মান্য কৰা; 'সমস্তে জগত'ক বিষ্ণুময় দেখা; 'সকলে প্ৰাণী'ক আত্মা সম দেখা— আদি সাধনাই মানৱক 'জীৱন্ত মুকুতি' প্ৰদান কৰে। এনে উত্তম সাধনাৰ সিদ্ধি লাভ হ'লে ভক্তৰ ভগৱানপ্ৰাপ্তি ঘটে। একশৰণৰ এনে ব্ৰহ্মজ্ঞানৰ তুলনাত বহু শৰণৰ দেৱ-দেৱীৰ পূজা, বলি-বিধানৰ মাজত থকা জীৱ-হিংসা আদি কাৰ্য যে কিমান নিকৃষ্ট সহজে অনুমান কৰিব পাৰি। আধুনিক কালৰ এজনা কবিৰ মুকলি চিন্তাৰ এফাকি উদ্ধৃতি প্ৰাসঙ্গিকভাৱে উল্লেখ কৰিব পাৰি—

"মানৱেই দেৱ মানৱেই সেৱ
মানৱেই পৰাৎপৰ।
কৰা কৰা পূজা পাদ্য অৰ্ঘ্য লৈ
জয় জয় মানৱ দেৱ।।"

— চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালা ঃ 'মানৱ বন্দনা'

মহাপুৰুষ মাধৱদেৱৰ 'নাম-ঘোষা' একশৰণ ভাগৱতী পন্থৰ এখনি তত্ত্ব গধুৰ পৱিত্ৰ গ্ৰন্থ। এইখনি গ্ৰন্থৰ অবিহনে আমাৰ নাম-প্ৰসঙ্গ অসম্পূৰ্ণ হৈ ৰয়। এনে তত্ত্বগধুৰ বৈষ্ণৱ গ্ৰন্থ সমগ্ৰ ভাৰতীয় বৈষ্ণৱ সমাজতে নিশ্চয় বিৰল। মহৰ্ষি বিনোৱা ভাৱে অসমলৈ আহি 'নাম-ঘোষা' গ্ৰন্থ পঢ়ি স্তম্ভিত হৈছিল আৰু এই গ্ৰন্থখনিৰ ওপৰত তেওঁৰ বিশেষ শাস্ত্ৰীয় ব্যাখ্যাও দিছিল। 'নাম-ঘোষা'ৰ কেইফাকিমান উদ্ধৃত কৰি আমি একশৰণৰ স্বৰূপ নিৰ্ণয় কৰিব পাৰোঁ—

(১) হৰি থাকে ক'ত? এই প্ৰশ্নৰ উত্তৰ হ'ল—

"একান্ত ভকত সৱে নিৰ্গুণ কৃষ্ণৰ গুণ
গাৱে সদা বসিয়া যথাত।
বৈকুণ্ঠক পৰিহৰি যোগীৰো হৃদয় এৰি
থাকা হৰি সাক্ষাতে তথাত।।"৪

(২) হৰিৰ স্বৰূপ কি আৰু তেওঁৰ পূজা কেনে? এই প্ৰশ্নৰ উত্তৰ হ'ল—

"অব্যক্ত ঈশ্বৰ হৰি কিমতে পূজিবা তাঙ্ক
ব্যাপকত কিবা বিসৰ্জ্জন।
এতাৱন্ত মূৰ্ত্তি শূন্য কেনমতে চিন্তিবাহা
ৰাম বুলি শুদ্ধ কৰা মন।।
যিটো জনে কৃষ্ণকথা বিচাৰে সময়ে মনে
ধৈৰ্য্য ধৰি ক্ষণেক থাকয়।
যত তীৰ্থ স্নান দান দেৱ পিতৃ যজ্ঞ যাগ
যোগাদিৰো ফলক পাৱয়।।"৯

(৩) জীৱনত মানৱৰ পৰম পদ লাভ হ'ব কেনেকৈ? এই প্ৰশ্নৰ উত্তৰত—

"দুৰ্ল্লভ মনুষ্য তনু লভিয়া পশুৰ যোগ্য
বিষয়ৰ আশা পৰিহৰ।
সন্তৰ সঙ্গত বসি সুখে হৰি গুণ গায়া
সন্তোষে অমৃত পান কৰা।।২৭
হৰিনাম কীৰ্ত্তনত নাহি কাল দেশ পাত্ৰ
নিয়ম সংযম একো বিধি।
হৰিত শৰণ লৈয়া কেৱলে হৰিৰ নাম
কীৰ্ত্তন কৰন্তে হোৱে সিদ্ধি।।"২৮

(৪) হৰিগুণৰ সাৰ ক'ত? কেনেকৈ এই সাৰ লাভ কৰিব পাৰি? এই প্ৰশ্নৰ উত্তৰ—

"শুনা সভাসদচয় নেৰিবা শাস্ত্ৰৰ নয়
হৰিগুণ ভাগৱত সাৰ।
সাধু-সঙ্গ অনুসৰা শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন কৰা
পৰিহৰা পাষণ্ড আচাৰ।।"৩৪

(৫) কৃষ্ণক কেনেকৈ লগ পাব পাৰি? ইয়াৰ উত্তৰ—

"পৰম ঈশ্বৰ দেৱ কৃষ্ণক নপায় লাগ
তপ জপ যাগ যোগ দানে।
একান্ত ভক্তৰ পদ ৰেণু শুদ্ধ চিত্তে মাথে
অভিষেক নকৰয় মানে।।"৩৮

(৬) কৃষ্ণই অৰ্জ্জুনক পৰমাৰ্থৰ তত্ত্ব শুনালে কি? ইয়াৰ উত্তৰ—

"মাধৱে কহন্ত অৰ্জ্জুনক/ শুনা ইটো পৰামৰ্থ তত্ত্ব/ ভকতেসে মোৰ মহিমা জানে নিঃশেষ। তত্ত্বৰূপে সখি জানি মোক/ তৰিয়া দুৰ্ঘোৰ দুঃখ শোক/ অন্তকালে গৈয়া আমাত হোৱে প্ৰৱেশ।।"৬১৮

"এই কেইফাকি উদ্ধৃতিয়ে সদৰী কৰিছে— একান্ত ভকতৰ সঙ্গ লাভ হ'লে কেনেকৈ হৰি-কীৰ্ত্তনৰ মাজেদি যে ভগৱান বিৰাজমান এই তত্ত্ব পুনঃ পুনঃ দোহৰা হৈছে। পাশ্চাত্য সভ্যতা আজি একশৰণৰ মাজেদি দ্ৰুতগতিত আগবাঢ়িছে।

মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱৰ বাণীয়ে সমগ্ৰ মানৱ সমাজক শুদ্ধ পথৰ সন্ধান দি থৈছে। পৃথিৱীত আজি বৰ্ণ-বৈষম্য, জাতি-বৈষম্য, ভাষা-বৈষম্য, ধৰ্ম-বৈষম্যৰ কোলাহলৰ মাজত এই বাণীয়ে মানৱক ৰক্ষা কৰিব পাৰে। কুকুৰ শৃগালত 'আত্মাৰাম' দেখা পৰমাৰ্থই মানৱক ৰক্ষা নকৰিলে অন্য কোনো ৰক্ষাৰ উপায় নাই। কৃষ্ণদেৱত একশৰণৰ মাজেদিহে এই আত্মাৰাম সম্ভৱ হ'ব পাৰে। সেয়েহে মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱৰ 'কীৰ্ত্তন', 'দশম'; মহাপুৰুষ মাধৱদেৱৰ 'নাম-ঘোষা' আৰু 'ভক্তি-ৰত্নাৱলী' আদি গ্ৰন্থৰ পৰম তত্ত্বসমূহ মৰ্মে মৰ্মে উপলব্ধি কৰাৰ সময় আহি পৰিছে। এই উপলব্ধিৰ দ্বাৰা পৱিত্ৰ জীৱন-দৰ্শন লাভ আৰু পৱিত্ৰ জীৱন-যাপন সম্ভৱ হৈ উঠিব। মায়ামুক্ত চৈতন্য কৃষ্ণ-চিন্তা মানৱ মুক্তিৰ একমাত্ৰ উপায়। ইয়াৰ অবিহনে মানৱ জীৱনৰ সাৰ্থকতা নাই—

"মানৱী জনম পাই হৰি নভজিলা।
অৱশ্যে হৈবাহা ভাই তৃণ তৰু শিলা।।"৪৯১

— নাম-ঘোষা ■■

শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱৰ স্মৃতিচাৰণ

(১৪ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

পুৱা-গধূলি শিৰত তিলক লোৱাৰ নিয়ম কৰি, এক ধৰ্ম্মীয় পৰম্পৰা হিচাপে প্ৰৱৰ্ত্তন কৰিলে আৰু লগতে এটি ঘোষা কৰিলে—

"পৰম ঈশ্বৰ দেৱ কৃষ্ণক নপাৱে লাগ
তপ জপ যাগ-যোগ দানে।
একান্ত ভক্তৰ পদ ৰেণু শুদ্ধচিত্তে মাথে
অভিষেক নকৰয় মানে।।"

—ঘোষা, ৩৮ আৰু গুৰুচৰিত কথা ২৫৫ পৃ. ১১২

নামধৰ্ম্মত জ্ঞান মাৰ্গতকৈ ভক্তি মাৰ্গৰ প্ৰাধান্য বেছি। শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে প্ৰৱৰ্ত্তন কৰা এই একশৰণ নামধৰ্ম্মৰ মূল দৰ্শনেই ভক্তিবাদৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত। এই কথা আমি আগতে কেবাটাও প্ৰবন্ধত তথ্য ভিত্তিত প্ৰকাশ কৰি আহিছো আৰু এই দৰ্শনক "ভক্তিবাদী অদ্বৈতবাদ" বুলি নামকৰণ কৰাৰ প্ৰস্তাৱ আগবঢ়াই আহিছো (মণিকাঞ্চন পঞ্চদশ বছৰ তৃতীয় সংখ্যা মাৰ্চ ২০১০)। মাধৱদেৱ আছিল এই ভক্তিবাদৰ মুখ্য প্ৰৱক্তা। মাধৱদেৱে দাস্য ভক্তিত গভীৰ ভাবে বিশ্বাস ৰাখিছিল আৰু নিজকে গুৰুজনাৰ দাস মানি সেইদৰেই কৰ্ম কৰি গৈছিল। তাৰাই ভক্তি-ৰত্নাৱলী পুথিত কৈছে—

"দাস্য ভাৱ ভক্তি আক বুলিয় নিশ্চয়।
কায় বাক্য মনে য'ত কৰ্ম্ম সমৰ্পয়।।"

—ভক্তি ৰত্নাৱলী, ১১২০ পৃ. ২৩৬

মাধৱদেৱে কামে-কাজে নিজৰ এই বক্তব্য সৰ্বদা মানি চলিছিল। এদিনৰ কথা গুৰুজনা তেতিয়া পাটবাউসীত আৰু মাধৱদেৱ গণককুচিত। এদিন ভাদমহীয়া আবেলি ডাৱৰীয়া বতৰত গুৰুজনাই বিয়লি স্নান কৰি সমজুৱাকৈ কলে যে "আজি বতৰটো এনেদৰে গোমা হৈ থাকিলে কালিলৈ পুৱা অঙ্গ-বস্ত্ৰৰ নাটনি পৰিব।" কথাষাৰে মাধৱদেৱৰ অন্তৰ চুই গ'ল কিন্তু মুখেৰে একো নামাতিলে। বেলি পৰাৰ পিছত সন্ধ্যা প্ৰসঙ্গ আদি সামৰি সকলো ঘৰাঘৰি গ'ল। মাধৱদেৱও গণককুচি পালেহি। অন্যদিনাৰ দৰে ৰাতিৰ অন্ন ভাগি গ্ৰহণ কৰি সকলোৱে শেতেলি ল'লে। মাধৱদেৱ শুবলৈ নগ'ল। সকলো শুই নিঃপাল দিলত মাধৱদেৱ হাত-সাৰে, ভৰি-সাৰে বাহিৰলৈ ওলাল আৰু তাঁতী দিবাকৰ মৰলৰ গৃহলৈ বুলি খোজ বুলালে। দিবাকৰ মৰলৰ ঘৰ আছিল তাঁতীকুচিত। বাহিৰত ডবা পিটা বৰষুণ, হাবিতলীয়া বাট, এবুকু পানী, গোটেই বোকাপানীৰে ভৰপুৰ, তাতে জোক-মহ-দাঁহৰ উপদ্ৰৱ। সৰ্বশৰীৰ ম'হ-জোকে কামুৰি মাধৱদেৱৰ দেহ বখলা-বখল কৰিছে। হাবি-জঙ্গল মহটিয়াই যাওঁতে এৰালি-শিঙৰি পাতে কাটি শৰীৰ ক্ষত-বিক্ষত কৰিছে। মাধৱদেৱৰ সেইবোৰলৈ ভ্ৰূক্ষেপ নাই। লক্ষ্য কেৱল দিবাকৰ মৰলৰ ঘৰ। উদ্দেশ্য গুৰুৱে পুৱা গা-ধুই সলাবৰ বাবে নতুন ভূনি, পচৰা আদি অঙ্গবস্ত্ৰ সংগ্ৰহ কৰাটো। এইদৰে বোকাপানী খচি তেজেৰে লুতুৰি পুতুৰি হৈ তিনিপহৰ ৰাতি যেতিয়া মাধৱদেৱ গৈ দিবাকৰ মৰলৰ গৃহ পালেগৈ তেতিয়া মাধৱদেৱৰ তেনেই চিনিব নোৱাৰা অৱস্থা। তেহে দিবাকৰ মৰলে মাধৱদেৱক ধোৱাই-পখলাই সেক্-পোতক দি নতুন অঙ্গ-বস্ত্ৰ পৰিধান কৰাই, গুৰুজনাৰ বাবেও নতুন অঙ্গ-বস্ত্ৰাদি নাওত তুলি পাটবাউসীত থৈ গ'ল। তেতিয়া বেলি ওলাল। মাধৱদেৱ যেতিয়া গুৰুগৃহ পালেহি, তেতিয়া গুৰুজনাই স্নান কৰি আছিল। দেখি মাধৱদেৱৰ মনত অপাৰ আনন্দ-শ্ৰম সাৰ্থক হ'ল। গুৰুজনাই স্নান কৰি শেষ কৰাৰ লগে লগে মাধৱদেৱে এখন শৰাইত নতুন ভূৰি, পচৰা আদি তুলি সভক্তিৰে আগবঢ়াই দিলে। দেখি গুৰু অবাক। সোধপোছ কৰি বতাহ-বৰষুণকো নেওঁচি, হাবিতলীয়া ৰাস্তাৰে সকলো বিপদ আপদ মূৰপাতি লৈ ৰাতিয়েই মৰলৰ ঘৰৰ পৰা অঙ্গবস্ত্ৰ আনিবলৈ যোৱাৰ বাবে গুৰুজনাই মাধৱদেৱক মৃদু ভৰ্ৎসনা কৰিলে। কিন্তু মাধৱদেৱে অতি বিনয়েৰে "এইটো দাসৰ কৰ্তব্য" বুলি কথাষাৰ সামৰি পেলালে। (গুৰুচৰিত কথা, ছেদ - ২৬৯, পৃ. ১২১)

মাধৱদেৱে সদায় নিজকে গুৰুজনাৰ চৰণৰ দাস বুলি ভাবিছিল। সেয়ে তেৰাই গুৰুজনাৰ কাপোৰ-কানি আদি ধুই পৰিষ্কাৰ কৰি দিবলৈকো কুণ্ঠাবোধ নকৰিছিল। এনেদৰে এবাৰ গুৰুজনাৰ কাপোৰ-কানিবোৰ বেছ মলিয়ন হ'ল। দাস-দাসীবোৰে সেইবোৰ ভালদৰে ধোৱা মেলা নকৰে। সেয়ে মাধৱদেৱ এদিন ব্ৰহ্মপুত্ৰাতে গুৰুগৃহলৈ আহি মলিয়ন কাপোৰবোৰ খাৰ পানীত সিজাই ধনুখন্দা বিললৈ নি পৰিষ্কাৰ কৰি ধুইমেলি আনিছিল বুলি গুৰুচৰিত পুথি সমূহত পোৱা যায় (গুৰুচৰিত কথা, ছেদ - ৩৬৫ পৃ. ১৭০)।

গুৰুজনাৰ গৃহত যেতিয়াই কিবা এটা বস্তুৰ অভাৱ দেখে, তেতিয়াই মাধৱদেৱে তাক ততালিকে পুৰণ কৰি থয়। গুৰুজনাৰ পথাৰৰ পৰা সৰিয়হ তোলা, ধান দোৱা আদি কামবোৰ মাধৱদেৱে নিজৰ কতৰ্ব্যৰ ভিতৰুৱা বস্তু বুলি জ্ঞান কৰিছিল। এবাৰ একে লেথাৰিয়ে বহুদিন জাগল হৈ থকাত (বৰষুণ দি থকাত) গুৰুগৃহত চাউলৰ নাটনি হ'ল। গুৰুজনাই কথাষাৰ মাধৱদেৱৰ কাণ চোৱালে। পিছদিনা পুৱাতে মাধৱদেৱ গুৰুগৃহলৈ আহি ভঁৰালৰ পৰা ধান উলিয়াই, সিজাই, শুকুৱাই, খুন্দি চাউল উলিয়াই বৰডুলিত ভৰাই দি গ'ল। আন এদিন আকৌ এনেদৰেই খৰিৰ নাটনি হোৱাত হালোৱা সকলক লৈ জাবনিৰ পৰা খৰি লুৰি আনি ফালি-মেলি শুকুৱাই বেলেগ ঘৰ সাঁজি চাং বনাই তুলি এনে জাগলৰ দিনত ব্যৱহাৰৰ বাবে গোটাই দিলে। (গুৰুচৰিত কথা ছেদ ক্ৰমে ১৫২, ১৫৪, ১৫৫, ১৫৬ পৃ. ৬৩, ৬৪, ৬৫)

মাধৱদেৱে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱক ভগৱন্তৰ জ্ঞান কৰিছিল আৰু নিজকে তেৰাৰ কৃত্যদাস হিচাবে গণ্য কৰিছিল যদিও গুৰুজনাই মাধৱদেৱৰ প্ৰতি তেনে মনোভাৱ লোৱা নাছিল। গুৰুজনাৰ বাবে মাধৱদেৱ আছিল প্ৰাণৰ বান্ধৱ - অভিন্ন আত্মা। এই কথা গুৰুজনাৰ কামে কাজে ফুটি উঠিছিল। সেয়ে মাধৱদেৱৰ কোনো কাৰ্য্যতে তেৰাই বাধা প্ৰয়োগ কৰা নাছিল, বৰং মাধৱদেৱেহে শঙ্কৰদেৱক বহুতো কৰ্ম কৰাত বাধা প্ৰদান কৰিছিল। শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ দ্বিতীয়বাৰ তীৰ্থযাত্ৰালৈ যোৱাৰ সময়ত কালিন্দী আইৰ মনত গুৰুজনা বৃন্দাবনলৈ গলে, তাৰ পৰা আৰু ঘূৰি নাহে বুলি সংশয় হৈছিল। মাধৱদেৱে গুৰুজনাক বৃন্দাবনলৈ যোৱাৰ পৰা বিৰত ৰাখিব বুলি কালিন্দী আইক কথা দিছিল। সেই কথা ৰাখিবৰ বাবে তেওঁলোকৰ লগত যোৱা দুকুৰি ভকত আৰু শঙ্কৰ গুৰুৰ একান্ত ইচ্ছাৰ বিৰুদ্ধে গৈয়ো চল-চাতুৰিৰে মাধৱদেৱে বৃন্দাবনৰ যাত্ৰাকে বাতিল কৰিছিল। কেৱল মাধৱদেৱ বৃন্দাবনলৈ নাযাওঁ বুলি আকোঁৰগোজ হৈ থকাৰ বাবেহে শঙ্কৰদেৱে সেই যাত্ৰা বাতিল কৰিছিল (গুৰুচৰিত কথা ছেদ ২৭১/২৮৯/২৯০ পৃ. ১২৩/১২৯/১৩০)।

সেইদৰে এবাৰ মাজুলীত থকাৰ সময়ত ভকতসকলক ব্ৰাহ্মণ-পুৰোহিতসকলে বৰ অত্যাচাৰ কৰিছিল। এদিন এজন ভকত ভিক্ষা কৰিবলৈ যাওঁতে ব্ৰাহ্মণ-পুৰোহিতসকলে মালা বস্তু কাঢ়ি নি কুকুৰৰ ডিঙিত আঁৰিলে। লাজে-অপমানে কান্দি-কান্দি ভকতে গুৰুজনাত গোচৰ দিলে। শঙ্কৰদেৱে "কলিযুগত ব্ৰাহ্মণক চুলে স্নান কৰা হুব (ব্ৰাহ্মণে চুলেই গা তিয়াব লাগে)" বুলি কৈ পদ্ম পুৰাণৰ পাতাল খণ্ডটিৰ পদ লিখিবলৈ ধৰিলে। এনেতে মাধৱদেৱ ভৰাৰি ডুবিৰ পৰা আহি পালেহি। মাধৱদেৱে গুৰুৱে ৰচনা কৰা পদসমূহত চকু ফুৰালে। "কলিযুগত ব্ৰাহ্মণক চণ্ডালতকৈও অধম" বুলি গুৰুজনাই পদ কৰাত মাধৱদেৱৰ চকু কপালত উঠিল। তেহে গুৰুজনাক বুজনি দিলে "বাপ সিয়ো নিন্দা কৰিলে আমাক ঃ আমিও নিন্দা কৰিলো তাক ঃ সমানেহে হলো ঃ তোমাৰ সহনধৰ্ম্মগোট কলৈ গল ঃ সহনধৰ্ম্ম নগুচিল।" শঙ্কৰদেৱে তেহে নিজৰ ভুল বুজিব পাৰি প্ৰতিবাদ গ্ৰন্থ লিখাৰ পৰা বিৰত থাকিল আৰু পাষণ্ড-মৰ্দ্দন লিখি উলিয়ালে (গুৰুচৰিত কথা ছেদ জ (ওপৰঞ্চি) পৃ. ৫২৩)।

গুৰুজনাই মাধৱদেৱক কেতিয়াও নিজৰ পৰা অভিন্ন বুলি ভবা নাছিল। এবাৰ গুৰুজনাই নিজৰ শ্ৰীমুখে এই কথা স্পষ্ট কৰি দি কৈছে "আমাক দেখিলেও তোমাক দেখে ঃ তোমাক দেখিলেও আমাক দেখে ঃ অত দিলে তত পাই ঃ তত দিলেও মই পাঞ।। এ বৰাপোকে আমাকে জি ভেদ কৰে মাজত কৰতহে দিঞ।" (গুৰুচৰিত কথা ছেদ ২২৯ পৃ. ৯৯/১০০)। সেইদৰে মাধৱদেৱেও গুৰুজনাক কোনোদিন অভিন্ন বুলি ভবা নাছিল। সেয়ে তাৰাৰ কাপৰৰ পৰা নিগৰি ওলাইছিল—

"হৰি যেন কৃপাময়
ভক্ত গুৰুজনো সেহিনয়
দুয়োজন এক শৰীৰত মাত্ৰ ভিন্ন।

— ঘোষা, ৬৮১

শঙ্কৰ-মাধৱৰ মাজত এনে গাঢ় সম্বন্ধ থকাৰ বাবে বহুতো লোক জ্বলি-পুৰি মৰিছিল। অন্যৰ কথা বাদেই স্বয়ং কালিন্দী আইয়ো মনে মনে এনে হিংসাৰ অগ্নিত দগ্ধ হৈছিল। তিৰোতা মানুহৰ কথা। এদিন কথাৰ লাছতে গুৰুজনাৰ আগত নিজৰ মনৰ কথা কৈয়ে পেলালে - "তোম্ৰাৰ বৰাপোত বিশ্বাস, স্নেহ, আদৰ সাদৰ ঃ আমাত পুত্ৰ ভাতৃ কতো নাই চালো ঃ আৰু বিত্তখানিও দি থই ভাঙ্গি চিঙ্গি টুকাই নিছে ঃ তিনিটি চৰা চোটা ঃ আগলৈ নালাগে জেন।" গুৰুজনাই আই মাতৃৰ মনৰ ভিতৰত থকা ক্ষোভৰ উমান পালে, কিন্তু একো উত্তৰ নিদি সেই দিনা নিমাতে থাকিল। পিছত এদিন পুৱা গুৰুজনা শেতেলিৰ পৰা উঠি নিত্যকৰ্ম সম্পন্ন কৰি গা-পা নোধোৱাকৈ আমন-জিমন কৰি বাহিৰৰ বাৰান্দাতে বহি আছিল। ইফালে আই মাতৃয়ে স্নানৰ পানী আদি যোগাৰ কৰি গুৰুজনাৰ অপেক্ষা কৰি আছে। সময় আগুৱাই গৈ আছে। ক্ৰমাৎ বেলি উঠি মূৰৰ ওপৰত পাওঁ পাওঁ হ'ল। গুৰুজনাৰ সেইফালে কোনো কাণ সাৰেই নাই। আই মাতৃয়ে স্নান কৰাৰ বাবে কুটুৰিব ধৰিলে। গুৰুজনাই বিষম মনেৰে ক'লে যে - "বাহিৰ ফুৰিবলৈ যাওঁতে কোৰ মাৰি এটা গৰু পোৱালী হত্যা কৰিলে। সেইয়ে মনত দুঃখ।" আয়ে দেখিলে গুৰুজনা গো-হত্যা পাপত পতিত হ'ল। গতিকে তাৰ পা-প্ৰায়শ্চিত নোহোৱাকৈ ঘৰৰ ভিতৰলৈ সোমাব নোৱাৰে বুলি বিধান দিলে। এনেতে মাধৱদেৱ আহি ওলাল। মাধৱদেৱে সমস্ত ঘটনাৰ সবিশেষ বুজ ল'লে। ঘটনা গমি-গতি চাই মাধৱদেৱে নিজে সেই গো হত্যাৰ পাপৰ ভাগি হৈ নৰকলৈ যাবলৈ ওলায় গুৰুজনাক গা-পা ধুবলৈ খাটনি ধৰিলে। মাধৱদেৱে গুৰুজনাৰ পাপৰ ভাগি হ'বলৈ আগবাঢ়ি অহা দেখি গুৰুজনাই কালিন্দী আইক বুজাই দিলে যে "গুৰুজনাৰ পুত্ৰ পৰিবাৰ সকলোৱেই পাপৰ ভাগ ল'বলৈ আগ বাঢ়ি অহা দূৰৰ কথা ঘৰত সোমাবলৈকে বাধা দিছিল। কিন্তু মাধৱদেৱে পাপৰ ভাগ ল'বলৈ কুণ্ঠাবোধ কৰা নাছিল। এইয়ে হ'ল মাধৱদেৱ আৰু কালিন্দী আইয়ে প্ৰমুখ্য অন্যসকলৰ মাজত বিশ্বাস আৰু শ্ৰদ্ধা ভক্তিৰ পাৰ্থক্য।" (গুৰুচৰিত কথা ছেদ ৩৬৬, পৃ. ১৭০)। বৈদিক ব্ৰাহ্মণ্য ধৰ্ম্ম (যাগ-যজ্ঞকাৰী কৰ্ম্মকাণ্ডীসকলৰ) মতে এনেদৰে এজনে আন এজনৰ হৈ পাপ মোচন কৰিব পাৰে। এই কথা শুক্ল-যৰ্জুৰ্বেদ ৰচনা হোৱাৰ আগতে এই বেদৰ দ্ৰষ্টা ঋষি যাজ্ঞবল্ক্য আৰু তেওঁৰ গুৰু বৈশম্পায়ণ বা বেদব্যাসৰ মাজত হোৱা কথোপ-কথনৰ পৰা জনা যায় (বেদৰ পৰিচয় ঃ ডাঃ যোগীৰাজ বসু পৃঃ - ৩৮/৩৯)। বৰ্তমান সময়তো ব্ৰাহ্মণ পুৰোহিতসকলে যজমানৰ হৈ তপ-যপ কৰি যজমানক পাপ মুক্ত কৰাৰ প্ৰথা সমাজত প্ৰচলিত আছে।

মাধৱদেৱৰ এই দাস্য ভক্তি গুৰুসেৱাতে সীমাবদ্ধ নাছিল। মাধৱদেৱে গুৰুগৃহৰ সকলোটিকে গুৰুস্থানীয় জ্ঞান কৰিছিল আৰু সেই মতে শ্ৰদ্ধা-ভক্তিও কৰিছিল। শঙ্কৰ-মাধৱৰ মিলন ঘটাৰ অলপ দিনৰ পিছৰ কথা। ডেকা মাধৱক জোঁৱাই হিচাবে পাবৰ বাবে কালিন্দী আইৰ ইচ্ছা হ'ল। জীয়েক বিষ্ণুপ্ৰিয়াক (বিষ্ণুপ্ৰিয়াৰ বহুতো নাম-ৰুক্মিনী, হৰিপ্ৰিয়া ইত্যাদি) মাধৱদেৱলৈ দিয়াৰ মন। মনৰ ভাৱ কালিন্দী আইয়ে শঙ্কৰদেৱক জনালে। প্ৰস্তাৱটো শঙ্কৰ গুৰুৰো মনপুত হ'ল। এদিন কথাৰ লাছতে শঙ্কৰদেৱে মাধৱদেৱৰ আগত প্ৰস্তাৱটো ৰাখিলে। মাধৱদেৱে পোনচাটেই নাকচ কৰিলে। শঙ্কৰদেৱে বিয়াৰ সপক্ষে যুক্তি দেখুৱালে। মাধৱদেৱে সেই যুক্তি খণ্ডন কৰিলে। মাধৱদেৱৰ যুক্তিৰ আগত শঙ্কৰদেৱে হাৰ মানিলে। সেইবাৰলৈ বিয়াৰ প্ৰস্তাৱ নাকচ হ'ল। কিন্তু কালিন্দী আইয়ে মনৰ আশা ত্যাগ কৰিব নোৱাৰিলে। মাধৱদেৱৰ মন গলাবৰ বাবে বিষ্ণুপ্ৰিয়াক দৈনিক মাধৱদেৱক পৰিচাৰ্য কৰা কাৰ্যত লগাই। নিজেও সুখাদ্যৰ টোপোলা বান্ধি মাধৱদেৱৰ বহালৈ পঠাই থাকিবলৈ ধৰিলে। মাধৱদেৱে দেখিলে কথা বিষম। সেয়ে এদিন বিষ্ণুপ্ৰিয়াক "গুৰুকন্যা হিচাপে তুমিহে আমাৰ সেব্য" বুলি বুজনি দি কান্ধত তুলি শঙ্কৰদেৱৰ সন্মুখত হাজিৰ হ'ল। গুৰুজনাই মাধৱদেৱৰ অভিপ্ৰায় বুজি পালে। তাৰাই পত্নী কালিন্দী আইক মাতি আনি সেই দৃশ্য দেখুৱাই বুজাই দিলে যে "নিগুণত গুণ আৰোপ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰাটো বৃথা।" সেই দিনাৰ পৰাই কালিন্দী আইয়ে মাধৱদেৱক জোঁৱাই কৰাৰ আশা পৰিত্যাগ কৰিলে। (গুৰুচৰিত কথা ছেদ, ১৪১, ১৪২ পৃ. ৬০, ৬১)

(১৮ পৃষ্ঠাত চাওক)

শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱৰ স্মৃতিচাৰণ

(১৮ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

মাধৱদেৱে গুৰুপত্নীকো গুৰুক কৰাৰ দৰেই শ্ৰদ্ধা-ভক্তি কৰিছিল। তাৰাৰ বাবে গুৰু আছিল ঈশ্বৰ স্বৰূপ। সেয়ে গুৰুৰ অৰ্ধাঙ্গিনী হিচাবে গুৰুৰ পত্নীও লক্ষ্মী স্বৰূপা। গতিকে গুৰুপত্নীৰ আদেশত গুৰু আজ্ঞা ভঙ্গ কৰিবলৈকো তেৱাঁই কুণ্ঠাবোধ নকৰিছিল। আমি উদাহৰণ স্বৰূপে বৰ্ণনা কৰিবলৈ যোৱা এই ঘটনা গুৰুজনা বৈকুণ্ঠগামী হোৱাৰ প্ৰায় এবছৰৰ পিছৰ যদিও ইয়াত মাধৱদেৱৰ গুৰুৰ পত্নীলৈ থকা ভক্তিৰ স্পষ্ট প্ৰকাশ ঘটিছে। ঘটনাৰ ক্ৰম অনুযায়ী গুৰুজনা বৈকুণ্ঠগামী হোৱাৰ পাছত আগৰ লগুৱা-লিকচৌসকল গুৰুগৃহ ত্যাগ কৰি এজন এজনকৈ যাবলৈ ধৰিলে। ইফালে গুৰুজনা বৈকুণ্ঠগামী হোৱাৰ এবছৰৰ পিছতে গুৰুজনাৰ বৰপুত্ৰ ৰামানন্দও বসন্ত ৰোগত আক্ৰান্ত হৈ সংসাৰৰ পৰা বিদায় লৈ গ'ল। আন এজন পুত্ৰ হৰিচৰণৰ মূৰত ভ্ৰম হ'ল। আন এজন পুত্ৰ কমললোচন গুৰুজনাৰ জীৱিত থকাৰ কালতে সংসাৰৰ পৰা মেলানি মাগিছিল। গতিকে গুৰুগৃহ প্ৰায় শূন্য হ'ল। কালিন্দী আই নিৰুপায়ত পৰি মাধৱদেৱক মতাই আনি নিজ গৃহতে ৰাখিলে। কিন্তু বংশৰে সতানন্দ নামৰ বগৰীবৰিয়া চৌধুৰী আৰু হাথিয়া আদি লোকৰ বিৰোধিতা আৰু কুট ৰচনাত অতিষ্ঠ হৈ মাধৱদেৱ বৈনায়েক ৰামদাসৰ লগত গুৱাকচা নামৰ ঠাইত থাকিবলৈ যাবলৈ মন মেলিলে। গুৱাকচাত ভাগিনীয়েক ৰামচৰণো আছিল। কিন্তু কালিন্দী আইয়ে মাধৱদেৱক ইমান দূৰলৈ পঠাবলৈ মন নকৰি ওচৰৰে সুন্দৰদিয়াত থাকিবলৈ আজ্ঞা কৰিলে। কিন্তু গুৰুজনাই সুন্দৰদিয়াত বাস কৰাত আগতেই বাধা আৰোপ কৰি গৈছিল কাৰণ সুন্দৰদিয়াৰ ৰমণীসকল আছিল বেছ মোহণীয়, কামিনী আৰু চতুৰ-ছলনাময়ী। দশমতো গুৰুজনাই "জতেক সুন্দৰী নাৰী ঃ পৰম অনৰ্থকাৰী" বুলি স্পষ্টকৈ মত পোষণ কৰি গৈছে। গতিকে মাধৱদেৱ দোমোজাত পৰিল। কিন্তু কালিন্দী আইৰ কথাত পাক খাই মাধৱদেৱ সুন্দৰদিয়াত থাকিবলৈ ল'লে। সুন্দৰদিয়াৰ নাৰীসকলে কিন্তু মাধৱদেৱক মোহিত কৰিব নোৱাৰিলে— মাধৱদেৱেহে তেওঁলোকক মোহিত কৰি সংস্কাৰ সাধন কৰিলে। (গুৰুচৰিত কথা, ছেদ ৪১৫/৪১৬/৪১৭/৪১৮/৪২২/৪২৩ পৃ. ১৯২-১৯৬)

মাধৱদেৱৰ কাব্য প্ৰতিভাৰ বিষয়ে জানিবলৈ হ'লে আমি কেৱল নাম-ঘোষাখন পঢ়িলেই হ'ব। শঙ্কৰদেৱে ভক্তিতত্ত্ব প্ৰকাশ কৰিছিল সঁচা, কিন্তু মাধৱদেৱে নাম-ঘোষাত ভক্তিতত্ত্বক নিৰূপণ কৰিছে। কীৰ্ত্তন-ভাগৱত-বৰগীত আদিতকৈ নাম-ঘোষাত ভক্তিতত্ত্ব বেছিকৈ প্ৰকাশিত হৈছে। ইয়াত জ্ঞান মাৰ্গতকৈও ভক্তি মাৰ্গক শ্ৰেষ্ঠ হিচাবে সুন্দৰভাৱে প্ৰতিষ্ঠিত কৰা হৈছে। এই ভক্তিমাৰ্গৰ ভিতৰত দাস্য-সেৱাক ইমান ৰসাল আৰু মনোগ্ৰাহীকৈ উপস্থাপন কৰা হৈছে যে ইয়াৰ ফলত সাহিত্যত সেৱাৰসৰ সংযোজন ঘটিছে আৰু মাধৱদেৱৰ মহানুভৱতা সুন্দৰকৈ প্ৰকাশ পাইছে। নাম-ঘোষাত বহুতো সংস্কৃত মূলৰ শ্লোকৰ অনুবাদ আছে যদিও সেইয়া হৈছে মাধৱদেৱে আধ্যাত্মিক জীৱনত সঞ্চিত অনুভূতিৰ বহিঃ প্ৰকাশ মাথোন। সেয়ে নাম-ঘোষা ভক্তি ৰসৰে চপচপীয়া হৈ কাব্য জগতত এক সুকীয়া স্থান অধিকাৰ কৰি থাকিবলৈ আজিও সক্ষম হৈছে। ডঃ বাণীকান্ত কাকতিয়ে কৈছে "নাম-ঘোষাই অসমীয়া জাতীয় সাহিত্যত গীতা, উপনিষদ আদিৰ ঠাই অধিকাৰ কৰি আছে।" (মাধৱদেৱৰ সাহিত্য পৃঃ- ২৩)। উল্লেখযোগ্য যে নাম-ঘোষাখন কৰিবলৈ (ৰচনা কৰিবলৈ) শঙ্কৰদেৱে তাৰা বৈকুণ্ঠগামী হোৱাৰ কেইদিনমানৰ পূৰ্বে মাধৱদেৱক আজ্ঞা কৰি গৈছিল বুলি চৰিতপুথিসমূহে কয়। (গুৰুচৰিত কথা ছেদ ৩৯২ পৃ. ১৮২)

উপৰিউক্ত সমূহ তথ্যই আমাৰ আগত মাধৱদেৱৰ গুৰুৰ প্ৰতি থকা অচলা ভক্তিৰ উদাহৰণ দাঙি ধৰে। মাদৱদেৱৰ গুৰুৰ প্ৰতি থকা এনে অচলা ভক্তিয়ে মহাপুৰুষীয়া ধৰ্মক পূৰ্ণাঙ্গ ৰূপ দিছিল। শঙ্কৰদেৱ আৰু মাধৱদেৱৰ মিলন হোৱাৰ পিছত মহাপুৰুষীয়া ধৰ্মৰ মূলতত্ত্ব হিচাবে গুৰুতত্ত্ব প্ৰকাশিত হৈ ধৰ্মৰ চাৰিখুটি স্বৰূপ গুৰু, দেৱ, নাম, ভকত তত্ত্ব প্ৰকাশিত হৈ চাৰি তত্ত্ব পূৰ্ণ হ'ল। ইয়াৰ আগতে মহাপুৰুষীয়া ধৰ্মৰ তত্ত্বসমূহ সম্পূৰ্ণকৈ প্ৰকাশিত হোৱা নাছিল। গুৰুচৰিতৰ ভাষাত "সেব্য (হল গুৰুজন ঃ) সেবকৰ ভাৱ ল'লে চোট আতা ঃ আগে বস্তু তিনিটিহে আছিল ঃ গুৰুজনেৰে পুবে চাৰি পোৱা সেৱকৈ দেখায় সেৱকত।" (গুৰুচৰিত কথা ছেদ ১৩৮ পৃ. ৫৮)।

মাধৱদেৱৰ এনে অকৃত্ৰিম অচলা গুৰুভক্তিৰ বাবেই সমগ্ৰ অসমীয়া জাতিৰ নৈতিক, আধ্যাত্মিক, সমাজিক ভাষা-সংস্কৃতি আদি সকলো দিশতে উত্তৰণ ঘটিছিল আৰু যাৰ ফলস্বৰূপে মাধৱদেৱ নিজেই এজন মহাপুৰুষত পৰিণত হৈছিল। এইটো মাধৱদেৱৰ গুৰুভক্তিৰ এক বিৰাট সাফল্যতা আৰু স্বীকৃতি। সেয়ে শঙ্কৰ-মাধৱ দুয়োজনা মহাপুৰুষ। শেষত শ্ৰীশ্ৰী গোপালদেৱ আতাৰ এটি গীতেৰে এই মাধৱদেৱলৈ অকণমান শ্ৰদ্ধাঞ্জলি জনাই এই প্ৰবন্ধ সামৰাৰ লোভ সামৰিব নোৱাৰিলো।

"ভকতি বৰিষা ঋতু লোকৰ কুশল হেতু
মিলল শঙ্কৰৰূপে হৰি।
মাধৱ গভীৰ মেঘে বৰিষয় অবিচ্ছেদে
হৰি-নাম-জল জগ ভৰি।।
— ভক্তিগীত সঙ্কলন ঃ সম্পাদক- ড° মহেশ্বৰ নেওগ, গীত ১১৬, সংখ্যা ১৭, পৃ. ১০ ❑

মোবাইল ঃ ৯৪৩৫৪৭২৮৮৪

মাধৱদেৱৰ নাট্য কৃতিত

(১ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

একাধিক নাট-ঝুমুৰাত ঠাই পাইছে। তাৰ কাৰণটো হৈছে যশোদা এগৰাকী পৰম কৃষ্ণভক্ত। তেওঁৰ ভক্তিত বশীভূত হৈ শ্ৰীকৃষ্ণই তেওঁৰ গৃহত পোষ্য পুত্ৰ হয়। জগতৰ অধীশ্বৰ শ্ৰীকৃষ্ণক যশোদাই শাসন কৰিছিল। সেইটো কম কথা নহয়।

মাধৱদেৱৰ একমাত্ৰ পূৰ্ণাঙ্গ অঙ্কীয়া নাট 'অৰ্জুন ভঞ্জন'ৰ মাজেৰে একশৰণ নামধৰ্মৰ প্ৰতিপাদ্য তত্ত্বসমূহক ৰূপকাত্মকভাৱে সৰ্বজনৰ বোধগম্য হোৱাকৈ পৰিৱেশন কৰা হৈছে। যশোদাই যেতিয়া শ্ৰীকৃষ্ণক গৰু বন্ধা পঘাৰে বান্ধিবলৈ প্ৰয়াস কৰিলে, বাৰম্বাৰ ৰছি জোৰা দিয়াৰ পিছতো প্ৰতিবাৰতে দুই আঙুলৰ বাবে নোজোৰে। তাৰ দ্বাৰা জীৱাত্মা-পৰমাত্মা, ভক্ত-ভগৱন্তৰ পাৰ্থক্যক দেখুৱা হৈছে। মায়া ঈশ্বৰৰ উপাধি, সেই মায়াৰ দ্বাৰাই তেওঁ চৰাচৰ জগত সৃষ্টি কৰে। গতিকে তেওঁ নিজৰ সৃষ্টিতকৈ উৰ্দ্ধত থাকিবই। জীৱাত্মা যদিও পৰমাত্মাৰ অংশ, এই কাৰণতে জীৱাত্মা পৰমাত্মাতকৈ নিঃকিন। পৰমাত্মা কৃষ্ণৰ কৃপাতহে জীৱাত্মাই পৰমাত্মাৰ অনুভৱ লাভ কৰিব পাৰে। যেতিয়া শ্ৰীকৃষ্ণই নিজে ইচ্ছা কৰিলে, তেতিয়াহে যশোদাই তেওঁক জৰিৰে বান্ধিবলৈ সমৰ্থ হ'ল।

যিখিনি সময়ত যশোদাই শ্ৰীকৃষ্ণক বান্ধিবলৈ প্ৰয়াস কৰি আছিল, সেই সময়ছোৱাত তেওঁৰ মাজত অহংভাৱ সক্ৰিয় হৈ আছিল। কিন্তু অহংভাৱ থাকিলে ভক্তি নিসিজে। সেয়ে তেওঁ নিৰন্তৰ ব্যৰ্থতাক সাৱটি বলগীয়া হৈছিল। অহংভাৱ থকালৈকে জীৱ সংসাৰ চক্ৰত আৱদ্ধ হৈ থাকে। যশোদাই যি বন্ধনত শ্ৰীকৃষ্ণক বান্ধিব বিচাৰিছিল, সেয়া তেওঁৰ নিজৰ সংসাৰ বন্ধনৰ প্ৰতিফলন মাথোন। জীৱই অজ্ঞতাৰ বাবেহে সংসাৰ চক্ৰত আৱদ্ধ হৈ থাকে। যশোদাৰ মাজত সাংসাৰিক মায়া, মোহ আদি পূৰ্ণ মাত্ৰাই আছে। সেইবোৰেই বন্ধনৰ ইচ্ছা। তেওঁ শ্ৰীকৃষ্ণক বান্ধিবলৈ প্ৰয়াস কৰাৰ অৰ্থ হ'ল তেওঁৰ নিজৰ মাজত থকা কৃষ্ণ চৈতন্যক জাগতিক মোহৰ বান্ধোনত বন্ধা। যেতিয়ালৈকে তেওঁৰ অহংভাৱ থাকে, যেতিয়ালৈকে তেওঁৰ ভক্তি নিসিজে, তেতিয়ালৈকে তেওঁৰ নিজৰ বাবে বন্ধন অটুট ৰাখে।

যশোদা আৰু গোপ-গোপীসকলৰ যৎসামান্য অহংভাৱ থাকিলেও তেওঁলোক ঈশ্বৰভক্ত হোৱা হেতু পৰমেশ্বৰ কৃষ্ণক সাকাৰ ৰূপত তেওঁলোকৰ মাজত লাভ কৰিছে। এনে সৌভাগ্য ভক্তিমাৰ্গতহে সম্ভৱ, কৰ্মমাৰ্গ বা জ্ঞানমাৰ্গত নহয়। মাধৱদেৱে 'অৰ্জুন-ভঞ্জন' নাটত সেই সিদ্ধান্ত ঘোষণা কৰি কৈছে— "শ্ৰীকৃষ্ণ জযোৱাক জে প্ৰসাদ দেলহ ঃ ব্ৰহ্মা লক্ষ্মি ওহি প্ৰসাদ নাহি পাৱত ঃ ওহি জযোৱা নন্দন ভগৱন্ত ঃ পৰম দেৱতা ঃ জ্ঞানিক কৰ্মিক পৰম দুৰ্ল্লভ ঃ ভকতক পৰম সুলভ।" তেওঁৰ নাট-ঝুমুৰাসমূহৰ মাজেৰে ভক্তিৰ মহত্বই ঘোষিত হৈছে। তেওঁ তাৰ যুক্তিও আগবঢ়াইছে। একেখন নাটতে তেওঁ সূত্ৰধাৰৰ মুখত বচন দি কোৱাইছে যে বেদৰ মাজত ব্ৰহ্মা বিচাৰ কৰিবলৈ যোৱাটো অতি কঠিন কাম, সেই কাৰ্যত মানুহৰ শৰীৰেই পৰে; অথচ গোৱালী যশোদাৰ গৃহত পৰমেশ্বৰ বন্দী হৈ আছে। অৰ্থাৎ জ্ঞানমাৰ্গেৰে ঢুকি নোপোৱা পৰম সত্যক ভক্তিমাৰ্গত সহজে উপলব্ধি কৰিব পাৰি। শ্ৰীকৃষ্ণ হৈছে সগুণ ব্ৰহ্ম। সগুণ ব্ৰহ্মক ভক্তিমাৰ্গত উপলব্ধি কৰিব পাৰি। জ্ঞানমাৰ্গত নিৰ্গুণ ব্ৰহ্মৰ বিচাৰ কৰিবলৈ গৈ সাধকে ব্যৰ্থতাক সাৱটি ল'বলগীয়া হয়।

নাটখনৰ অন্তিম বচনত সূত্ৰধাৰে সগুণ-নিৰ্গুণৰ একত্ৰ ঘোষণা কৰিছে। নিৰ্গুণ পৰমব্ৰহ্মই শ্ৰীকৃষ্ণৰ ৰূপত সগুণ অৱতাৰ হৈছে— "জে নিৰ্গুণ দেৱতা ঃ সহজে জন্ম কৰ্ম্ম ৰহিত" সেই পৰম সত্তাই "জিৱক তৰণ নিমিত্তে ঃ আপুনে সাক্ষাতে বেকত হুয়া ঃ কপট মানুষ চেষ্টা দেখায়া ঃ বিবিধ লিলা বিস্তাৰ কয়ল।" অৰ্থাৎ জীৱক কৃপা কৰিবৰ অৰ্থে পৰমাত্মাই সগুণ অৱতাৰৰ ৰূপ ধাৰণ কৰে।

ঈশ্বৰউপলব্ধিৰ বাবে অন্তৰ শুদ্ধ আৰু পৱিত্ৰ হ'ব লাগে। সেইবাবে গোপ শিশুসকলহে শ্ৰীকৃষ্ণৰ লগৰীয়া আছিল। মাধৱদেৱৰ 'চোৰধৰা' ঝুমুৰাত শিশুসকলে শ্ৰীকৃষ্ণক 'হামাৰ স্বামি' বুলি ঘোষণা কৰিছে। অৰ্থাৎ তেওঁলোকে নিজৰ শুদ্ধ অন্তৰত ভগৱন্তক স্বামী বুলি উপলব্ধি কৰিছে। অন্য কোনো চৰিত্ৰই এনেদৰে স্পষ্টভাৱে শ্ৰীকৃষ্ণক নিজৰ গৰাকী বুলি ক'ব পৰা নাই, আনকি গোপীসকলেও পৰা নাই। গতিকে শিশুসকল হৈছে ভক্তৰ বাবে প্ৰকৃত আৰ্হি। শিশুৰ দৰে হ'ব পাৰিলেহে ঈশ্বৰক পাব পাৰি। সেই কাৰণে শ্ৰীকৃষ্ণ সকলো সময়তে গোপ শিশুসকলৰ লগত আছিল।

শিশুসকলৰ বাহিৰে সংসাৰৰ সমস্ত লোক ভগৱন্তৰ মায়াৰ দ্বাৰা বিমোহিত হৈ থাকে। 'পিম্পৰা গুচোৱা' ঝুমুৰাত মাধৱদেৱে কৈছে যে ব্ৰহ্মা আদি দেৱতাসকলেও ভগৱন্তৰ মায়াৰ ওৰ নাপায়। 'ভূমি লেটোৱা' ঝুমুৰাত তেওঁ কৈছে যে ব্ৰহ্মা আদি দেৱতাসকলেও শ্ৰীকৃষ্ণৰ মাহাত্ম্য বুজি পায়, তেতিয়া তেওঁক তুতি কৰে। এইদৰে বাৰম্বাৰ যি ব্ৰহ্মাৰ কথা কোৱা হৈছে, সেয়া সংসাৰত আৱদ্ধ জীৱৰ বাদে আন কোনো নহয়। প্ৰজননত লিপ্ত হৈ সংসাৰ চক্ৰক অটুট ৰাখোতা জীৱই ব্ৰহ্মা। তেওঁৰ সংসাৰ চিন্তাৰ হেতু ঈশ্বৰ চিন্তাৰ বাবে আহৰি সহজে নোলায়। বহু পলমকৈহে তেওঁ ঈশ্বৰ তত্ত্ব বুজিব পাৰে। কিন্তু একশৰণ নামধৰ্মত সংসাৰত থাকিও ভকতসকলে হৰিক ভক্তি কৰে। ইয়াত সংসাৰ পৰিত্যজ্য নহয়। গতিকে অহংভাৱত মত্ত ব্ৰহ্মাই এটা সময়ত শ্ৰীকৃষ্ণক ঈশ্বৰ বুলি বুজি পায়।

আমি সংসাৰত মজি নিজকে পিতৃ-মাতৃ বুলি ভ্ৰম কৰোঁ। 'ব্ৰহ্মামোহন' ঝুমুৰাত শ্ৰীকৃষ্ণই ব্ৰহ্মাৰ যি ভ্ৰম দূৰ কৰে, সেয়া সাংসাৰিক জীৱৰে ভ্ৰম। অঘাসুৰে বধ কৰা গোপসকলক আৰু গৰুবোৰক জীয়াই তুলি শ্ৰীকৃষ্ণই ব্ৰহ্মাক দেখুৱালে যে তেৱেঁইহে প্ৰকৃত চৈতন্য, পৰমাত্মা। সেই পৰম সত্তাৰ অস্তিত্বৰ হেতুহে জীৱ চৈতন্যময় হৈ থাকে। জীৱই জীৱক চৈতন্যময় কৰিব নোৱাৰে, পৰমাত্মা কৃষ্ণইহে পাৰে। 'অৰ্জুন ভঞ্জন' নাটত সেই সত্যক ঘোষণা কৰা হৈছে। "পৰম পুৰুষ পুৰুষোত্তম ঃ দেৱক পৰম দেৱতা ঃ জগতৰ আদি কাৰণ ঃ প্ৰধান পুৰুষ নিয়ামক ঃ সৃষ্টি স্থিতি প্ৰলয় প্ৰৱৰ্ত্তক ঃ ভগৱন্ত নাৰায়ণ।" গতিকে শ্ৰীকৃষ্ণইহে প্ৰকৃত স্ৰষ্টা। তেৱেঁই প্ৰকৃত পুৰুষ। একমাত্ৰ তেৱেঁই জীৱৰ পৰম কল্যাণ সাধন কৰিব পাৰে। নলকুবেৰ আৰু মণিগ্ৰীৱক মুক্তি দিবলৈ তেওঁ অৰ্জুন গছ দুজোপা উভালি পেলাইছিল। সেই দুই পথভ্ৰষ্ট আত্মাই তেওঁক স্মৰণ কৰি আছিল বাবে তেওঁৰ কৃপা পাবলৈ সমৰ্থ হৈছিল। তেওঁৰ কৃপাতহে জীৱই জন্ম-মৃত্যুৰ আৱৰ্তৰ পৰা মুক্তি পাব পাৰে। জীৱই জীৱক মুক্তি দিব নোৱাৰে, কাৰণ জীৱ নিজেই বন্ধনত সোমাই থাকে। মাধৱদেৱে কৈছে—

"ব্ৰহ্মা আদি জত দেৱতা থিক ঃ আছোক আনক বন্ধ ছোড়ব ঃ আপুন বন্ধন দূৰ কৰিতে নাহি পাৱত ঃ" (অৰ্জ্জুন ভঞ্জন)

যিজন বন্ধনত আছে, তেওঁ জীৱ। গতিকে ব্ৰহ্মাদি দেৱতা পদবাচ্য সত্তাসমূহো জীৱ মাথোন। যিহেতু জীৱই জীৱক উদ্ধাৰ কৰিব নোৱাৰে, গতিকে দেৱ-দেৱীক উপাসনা কৰি জীৱই সংসাৰৰ পৰা মুক্তি নাপায়। তাৰ বাবে পৰমেশ্বৰ কৃষ্ণৰ ওচৰত শৰণাপন্ন হ'ব লাগিব। মাধৱদেৱে কৈছে—

"ইহা জানি সৱ লোক ঃ হামাক পৰম ঈশ্বৰ মানি ঃ ভকতি কয়কহুঁ ঃ সংসাৰ ঘোৰ নিকাৰ তৰব ঃ" (অৰ্জ্জুন ভঞ্জন)

মাধৱদেৱে এই বচন শ্ৰীকৃষ্ণৰ মুখত দিছে। সেয়াই একশৰণ নামধৰ্মৰ প্ৰধান পৰামৰ্শ। গীতাত শ্ৰীকৃষ্ণই অৰ্জুনক যি উপদেশ দিছিল, মাধৱদেৱৰ 'অৰ্জ্জুন-ভঞ্জন' নাটতো শ্ৰীকৃষ্ণই সেই একে উপদেশকে দিছে। গতিকে মাধৱদেৱে অতি

(১৯ পৃষ্ঠাত চাওক)

মাধৱদেৱৰ নাট্য কৃতিত

(১৮ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

পৰিকল্পিতভাৱে সুচিন্তিতভাৱে 'অৰ্জুন ভঞ্জন' নামটো দিছে। তেওঁ ভাগৱত দশম স্কন্ধৰ পৰা এই আখ্যানটো গ্ৰহণ কৰিছে। নলকুৱেৰ আৰু মণিগ্ৰীৱ কুৱেৰৰ পুত্ৰ আছিল। তেওঁলোকে নাৰদৰ শাপত অৰ্জুন গছৰূপে জন্ম লৈছিল আৰু তেওঁৰ পৰমাৰ্শ মতেই মুক্তিৰ বাবে শ্ৰীকৃষ্ণক চিন্তি আছিল। যেতিয়ালৈকে ঈশ্বৰৰ প্ৰতি ভক্তি বিকশিত নহয়, কুৱেৰৰ সম্পদেও জীৱক সংসাৰৰ বন্ধনৰ পৰা মুক্তি দিব নোৱাৰে। বৰঞ্চ সম্পদৰ লগে লগে অহা অহংভাবে জীৱক নিকপকপীয়াকৈ সংসাৰ চক্ৰত বান্ধি পেলায়। পৰমেশ্বৰক ভক্তি কৰি তেওঁৰ কৃপা পালে সেই বান্ধোনৰ পৰা মুক্তি পাব পাৰি। 'ভূমি লেটোৱা' ঝুমুৰাত কোৱা হৈছে—

"মহা মহা জজ্ঞে ঃ জাক তুষ্ট কৰাইতে নাহি পাৰত ঃ সোহি পৰমেশ্বৰ ঃ ভকতিক বশ্য হয়া ঃ গোৱৰিক থামে"

যাগ-যজ্ঞৰ দ্বাৰা ঈশ্বৰক তুষ্ট কৰিব নোৱাৰি, ভক্তিৰ দ্বাৰাহে পাৰি। ইয়াৰ তাৎপৰ্য হৈছে মনুষ্যই নিষ্কাম কৰ্মৰ দ্বাৰাহে নিজৰ পৰম কল্যাণ সাধিব পাৰে, সকাম কৰ্মৰ দ্বাৰা নহয়। যাগ-যজ্ঞ ধৰ্মকাৰ্য হ'লেও কামনাদুষ্ট হয়। তেনে হ'লে ভগৱন্তৰ কৃপা লাভ নহয়। নিষ্কাম ভক্তিৰ দ্বাৰাহে ভগৱন্তক সন্তুষ্ট কৰিব পাৰি। অৰ্জুন গছৰূপী কুৱেৰ পুত্ৰদ্বয়ে সেই নিষ্কাম ভক্তি কৰি মুক্তি পালে।

মাধৱদেৱে তেওঁৰ নাট-ঝুমুৰাসমূহত ঈশ্বৰ ভক্তিৰ বাবে সাংসাৰিক বাসনা পৰিত্যাগ কৰাৰ প্ৰয়োজনৰ তত্ত্বটো উপস্থাপন কৰিছে। তাৰ বাবে তেওঁ লৱণু অৰ্থাৎ মাখনক বিষয়-বাসনাৰ প্ৰতীক হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰিছে। অৰ্জুন-ভঞ্জন, চোৰধৰা, পিম্পৰা গুচোৱা, ভূমি লেটোৱা আৰু কোটোৰা খেলাত এই ৰূপকৰ ব্যৱহাৰ ঘটিছে। শ্ৰীকৃষ্ণই যশোদা আৰু গোপীসকলৰ লৱণু চুৰি কৰে, অৰ্থাৎ তেওঁ সিবিলাকৰ মায়া-মোহ দূৰ কৰে।'চোৰধৰা'ত তেওঁ গোপী প্ৰদত্ত লৱণু ভোজন কৰাৰ পিছত নৃত্য কৰে। অৰ্থাৎ যেতিয়া ভক্তই নিজৰ মায়া-মোহ ঈশ্বৰৰ ওচৰত বিসৰ্জন দিয়ে, তেতিয়া ঈশ্বৰে ভক্তৰ সন্মুখত নিজৰ মহত্ত্ব প্ৰকাশ কৰে। 'অৰ্জুন-ভঞ্জন'ত যশোদাই অধিক লৱণু উৎপাদন কৰিবলৈ তৎপৰ হৈছে, দাসীসকলক অন্য গৃহকৰ্মত নিয়োগ কৰি নিজে দধি মথিবলৈ লৈছে, শ্ৰীকৃষ্ণকো তেওঁ গুৰুত্ব দিয়া নাই। যেতিয়া ভক্তৰ ৰঙ্গ এনে দুৰ্দশা হয়, তেতিয়া ভগৱন্তই নিজে জোৰ কৰি তেওঁ সংসাৰ কৰ্মৰ পৰা বিৰত কৰায়। সেয়ে শ্ৰীকৃষ্ণই সমস্ত লৱণু ভোজন কৰি, বান্দৰক বিলাই শেষ কৰিলে আৰু টেকেলিবোৰো ভাঙিলে। যেতিয়া ভক্তই পৰমাৰ্থিক প্ৰয়াসৰ প্ৰতি মন নিদিয়ে, ভগৱন্তই এনেদৰে তেওঁৰ ঐহিয্য প্ৰয়াসত হস্তক্ষেপ কৰে।

মাধৱদেৱে ভক্তিমাৰ্গৰ গুহ্য তত্ত্বসমূহ তেওঁৰ নাট-ঝুমুৰাসমূহৰ মাজেৰে প্ৰাঞ্জলভাৱে পৰিৱেশন কৰিছে। তেওঁৰ সেই তাত্ত্বিক মাৰ্গদৰ্শন নাট্য কাহিনীৰ মাজত ইমান সুন্দৰভাৱে প্ৰোথিত হৈ আছে যে পাঠক-দৰ্শকে তাত্ত্বিক কাঠিন্যক ৰসাস্বাদনৰ অন্তৰায়ৰূপে নাপায়। সেইবাবে শিশুৰ পৰা বৃদ্ধলৈ সকলোৱে সেইবোৰ উপভোগ কৰে আৰু সেই প্ৰক্ৰিয়াতে তেওঁলোকৰ আধ্যাত্মিক উত্তৰণ ঘটে।■■

ঈশ্বৰৰ কৰুণাপ্ৰাপ্তিত ভকতি

(৩ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

মিনতিৰে কৃষ্ণলৈ সন্দেশ বাৰ্তা পঠাইছিল—

"ইঠাৱৰ পৰা হেৰা সহস্ৰ প্ৰণাম কৰো
জানু শিৰে চপৰাই মাথ।
সপোনে সচিতে মঞি তোমাকেসে চিন্তি আছো
তুমি মোৰ হৈবা প্ৰাণ নাথ।।

— ৰুক্মিণী হৰণ কাব্য

শ্ৰেষ্ঠা ভক্তি ৰুক্মিণীৰ কায়মনোবাক্যে কৰা একান্ত ভকতিত দৈৱকী নন্দন কৃষ্ণ সন্তুষ্ট হ'ল। ৰুক্মিণীৰ বাঞ্ছামতে স্বামীৰূপে প্ৰিয়তমা ৰুক্মিণীক অভয় প্ৰদান কৰি জীৱন সঙ্গিনী কৰি ল'লে। ৰুক্মিণীৰ ভকতি সফল হ'ল।

"ৰুক্মিণীয়ে যত বাঞ্ছিলা মনত
সৱেও ভৈলা পূৰণ।
সপোন সচিতে একচিত মনে
সেৱন্ত কৃষ্ণ চৰণ।।

মহাকাব্যৰ প্ৰতিবাদী চৰিত্ৰ দ্ৰৌপদী বা যাজ্ঞসেনী দৈৱকী নন্দন কৃষ্ণৰ একান্ত ভক্ত। জীৱনৰ বিপন্ন মুহূৰ্তবোৰত পতিত-পাৱন কৰুণাময় কৃষ্ণক স্মৰণ কৰি উদ্ধাৰ হৈছিল। নিজৰ পঞ্চপতি, পিতামহ ভীষ্ম, গুৰু দ্ৰোণাচাৰ্যৰ চকুৰ আগত ৰাজসভাত বিবস্ত্ৰা কৰিবলৈ ওলোৱা দুৰ্যোধন, দুঃশাসনহঁতৰ চৰম নিৰ্যাতনৰ পৰা ৰক্ষা পাবলৈ দ্ৰৌপদীয়ে অগতিৰ গতি, দুৰ্বলীৰ শক্তি দৈৱকী নন্দনৰ অভয় চৰণত শৰণাগত হৈছিল। পৰম ভক্তা, আশ্ৰিতা, শৰণাগত দ্ৰৌপদীৰ আকুল আহ্বানত সঁহাৰি জনাইছিল কৰুণাময়ে। মধুৰ মুৰাৰি কৃষ্ণৰ কৃপাত বিবস্ত্ৰা হোৱাৰ পৰা ৰক্ষা পালে দ্ৰৌপদীয়ে। বস্ত্ৰ-আৱৰণ খুলি শেষ কৰিব নোৱাৰি ভাগৰি পৰিল। দুঃশাসনৰ অত্যাচাৰৰ বিৰুদ্ধে প্ৰতিষ্ঠা কৰা ভগৱান কৃষ্ণই মৰ্মান্তিক নিৰ্যাতনৰ পৰা ৰক্ষা কৰি দ্ৰৌপদীৰ লগতে বিশ্বৰ সকলো অসহায় নাৰীৰ সন্মান ৰক্ষা কৰিলে। দ্ৰৌপদীৰ ভকতিয়ে কৃষ্ণক হৃদয়ত পাবলৈ সমৰ্থ কৰিলে।

পৰমব্ৰহ্ম ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণক মাতৃ কুন্তীদেৱীয়ে জগতৰ ঈশ্বৰ বুলি জানিব পাৰিছে। বিপদ উদ্ধাৰকাৰী এইজনেই ত্ৰিজগত পালন, সৃজন কৰোতা কৃষ্ণ। কৃষ্ণই যেন তেওঁৰ চৰণত সদায় আশ্ৰয় দি থাকে। কৃষ্ণ বিনে যেন আই-মাতৃয়ে আন কাকো পূজিব নোৱাৰে। জন্ম-জন্মান্তৰে যেন কৃষ্ণকে সেৱা কৰিবলৈ পাই থাকে। কৃষ্ণৰ শ্ৰৱণ-কীৰ্তনেৰে তেওঁৰ জীৱন সুমধুৰ হৈ থকাটো বিচাৰে। ধন, সম্পদ, ঐশ্বৰ্য বিভূতি সকলো মিছা, মুক্তিৰ একমাত্ৰ উপায় হ'ল কৃষ্ণ আৰাধনা। এতেকে কৃষ্ণৰ শৰণাগত হ'বলৈ যেন তাৰাই কৃপা কৰে।

"এহিমতে কৰন্তে অনেক স্তুতি নতি।।
শিহৰি শৰীৰ নীৰ বহে অবিশ্ৰান্ত।
কৃষ্ণৰ আগত পৰি কুন্তী কান্দিলন্ত।।"

— ভাগৱত, ১ম স্কন্ধ

পত্নীপ্ৰসাদ নাটত পৰম ভক্তিত নিমৰ্জিত ব্ৰাহ্মণ পত্নীসকলৰ ভকতিত জগতৰ ঐশ্বৰ মোহিত হ'ল আৰু তেওঁলোকৰ সমস্ত দুখ-কষ্ট লাঘৱ কৰি চৰণত আশ্ৰয় দিলে। পত্নীসকলৰ ঐকান্তিক ভকতিৰ ফলত কৃষ্ণ বিদ্বেষী পতিসকলো অনুশোচনাত দগ্ধ হ'ল আৰু কৃষ্ণৰ চৰণত ভক্তি নিবেদন কৰিলে। কুঁজী ত্ৰিবক্তাৰ ভক্তিত সন্তুষ্ট হৈ কৃষ্ণই তেওঁৰ মনোকামনা পূৰণ কৰিলে লগতে দেহৰ কুঁজ ভঙাই সুন্দৰী হোৱাৰ বৰ দিলে। 'কালীয় দনম' নাটত নাগৰ পত্নীসকলৰ আকুল মিনতিত নাগক বধ নকৰি এৰি দিলে।

যিয়ে যি ৰূপত বাঞ্ছা কৰে ভকত বৎসল কৃষ্ণ সেই ৰূপতেই সকলোৰে হৃদয়ত আসন গ্ৰহণ কৰে। সেয়ে কলিকালত ভকতি বিনে অন্য গতি নাই।

সাম্প্ৰতিক সমাজৰ উচ্ছৃঙ্খল অৱস্থাত মাতৃসকলৰ কৰ্তব্য অপৰিসীম। শৃঙ্খলাবদ্ধ শান্তিৰ সমাজ এখন স্থাপন কৰিবলৈ ঘৰৰ গৃহিনীসকলে আগভাগ ল'ব লাগিব। সন্তানক সুপথলৈ অনাৰ ক্ষেত্ৰত ভকতি গুণেৰে মহীয়ান নাৰীসকলে দৃঢ়তাৰে আগবাঢ়িব লাগিব। মহামানৱ মহাত্মা গান্ধীৰ মাতৃ পুতুলী বাই, প্ৰাক্তন ৰাষ্ট্ৰপতি আব্দুল কালামৰ মাতৃ আছিয়াম্মাৰ ভক্তিৰ কথা আমি উদাহৰণ স্বৰূপে ল'ব পাৰো। ভকতি অবিহনে নাৰী জাতিৰ জীৱন উচ্ছৃঙ্খল হোৱাৰ সম্ভাৱনা থাকে। নাৰী জাতিৰ লগত ভকতিৰ সম্পৰ্ক অনস্বীকাৰ্য। একান্ত ভকতিৰ বলত নাৰীসকলে নিজৰ মনোবাঞ্ছা পূৰণ কৰিব পাৰে। মাধৱপুৰুষে গাইছে—

"একান্ত ভকত সৱে নিৰ্গুণ কৃষ্ণৰ গুণ
গাৱে সদা বসিয়া যথাত।
বৈকুণ্ঠত পৰি হৰি যোগীৰো হৃদয় এৰি
থাকা হৰি সাক্ষাকে কথাত।।

— নাম-ঘোষা ❑❑

নাৰায়ণ দাস ঠাকুৰ

(৩ পৃষ্ঠাৰ পৰা)

গুৰুজনাৰ আগত পৰাত গুৰুৰ মুখৰ পৰা নাৰায়ণ নাৰায়ণ বুলি উচ্চাৰণ হ'ল। ভবানন্দই লগত নিয়া সামগ্ৰীখিনি গুৰুজনাৰ চৰণত অৰ্পণ কৰিলে। তেওঁ সুশ্ৰী চেহেৰা, দেহৰ গঠন আৰু সজ আচৰণ দেখি তেওঁ যে সাধু পুৰুষ গুৰুজনাই চিনি পালে। তাৰ পিছত গুৰুজনাৰ লগত হোৱা পৰিচয় বিনিময়ৰ ফলত ভবানন্দক সম্পূৰ্ণ বুজিলে আৰু তিনিদিনৰ পিছত যথা বিধি শৰণ দিয়ালে। ইতিমধ্যে গুৰুজনাই ভবানন্দক 'নাৰায়ণ দাস' নামেৰে মাতিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল। নাৰায়ণ দাসে নিজে গুৰুজনাৰ ওচৰত শৰণ গ্ৰহণ কৰি পৰিয়ালৰ সকলো সদস্যকে শৰণ দিয়ালে। তেওঁ ব্যৱসায়ৰ সঙ্গী কেইজনকো তাৰাৰ ওচৰত শৰণ দিয়ালে। এইদৰে ভকতৰ সংখ্যা বাঢ়ি যাবলৈ ধৰিলে। নাৰায়ণ দাসে হালধীয়া আটিগ্ৰামৰ পৰা মনথৈ নামে ঠাইলৈ উঠি আহি ঘৰ-বাৰী কৰি তাতে থাকিবলৈ ল'লে। তাৰ পৰা চুণপোৰালৈ আহি প্ৰতিদিনে গুৰুসেৱা কৰে। এনেদৰে গুৰুসেৱা কৰিবলৈ আহোতে বাটত এদিন গোবিন্দ নামৰ দেৱীপূজা কৰি কৰি অষ্টম দৰিদ্ৰ হৈ পৰা মানুহ এজনক লগ পালে। তেওঁ গোবিন্দক গুৰুজনাৰ ওচৰলৈ লৈ আহি সমস্ত কথা বিৱৰি কলত গুৰুজনাই তেওঁক ভকতসকলৰ লগত থাকিবলৈ দিলে।

গুৰুজনাই নাৰায়ণ দাসক নামধৰ্ম প্ৰচাৰৰ দায়িত্ব দিলে। আৰু তেওঁৰ প্ৰপন্ন শিষ্য শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱক দাসৰ স'তে সখিত্ব স্থাপন কৰি এই ধৰ্মৰ প্ৰচাৰ-প্ৰসাৰ কৰিবলৈ ক'লে। গুৰুজনাৰ দুই পৰম মহৎ শিষ্যৰ মধুৰ মিলনত একশৰণ হৰিনাম ধৰ্মৰ বাণী কোচৰাজ্যত প্ৰচাৰ হ'বলৈ ধৰাত একশৰণ বিৰোধী লোকে মহাৰাজ নৰনাৰায়ণৰ ওচৰত মিছা গোচৰ দিয়াত ৰজাই গুৰুজনাক ধৰি নিবলৈ দূত পঠিয়ালে। এই কথা জানি চিলাৰায় দেৱানে গুৰুজনাক নি ৰাজ হাউলীত ৰাখিলে। ৰজাৰদূতে গুৰুজনাক নাপায় নাৰায়ণ দাস আৰু গোকুল চান্দক ধৰি নি কঠোৰ শাস্তি বিহিলে। তথাপি গুৰুজনাৰ একো বাতৰি নাপায় গৰমালিয়ে দুয়োজনকে ৰজাৰ ওচৰত হাজিৰ কৰালে আৰু শেষত ছকুৰি টকাৰ বিনিময়ত হেমা আৰু প্ৰেমা নামৰ দুজন ভোটৰ হাতত বিক্ৰী কৰি দিলে। ভোটে নানা অপায়-অমংগলৰ সন্মুখীন হৈ দুয়োজনকে এৰি দিলে। ভোট দুটাৰ পৰা মুকলি হৈ অহাত সহিহৰি নামৰ ভকত এজনে বহুত সহায় কৰিছিল। ৰজাই দিব্যপুৰুষ নাৰায়ণ দাসক দৰ্শন কৰি তেওঁ যে এগৰাকী সাধু পুৰুষ সেইটো বুজিব পাৰি নিজে কৰা অসজ আচৰণ বাবে লজ্জিত হ'ল। দাসদেৱে ৰাজৰোষৰ পৰা পৰিত্ৰাণ পাই পত্নী বাৰাবাসী ওচৰলৈ গ'ল। সেইদিনাই আইগৰাকীয়ে এটি পুত্ৰ সন্তান জন্ম দিছিল। গুৰুজনা সেই সময়ত ৰজাৰ ভাতৃ চিলাৰায় দেৱানৰ আতিথ্যত থকা গম পাই নৱজাতক পুত্ৰৰ সৈতে পত্নীক গুৰুজনাৰ থকা ঠাইলৈ গৈ উভয়ে গুৰুসেৱা কৰিলে। ভকতৰ মুখে শঙ্কৰ গুৰুৱে সকলো কথা শুনি নাৰায়ণ সৎচিন্তা আৰু কৰ্মত বৰ সন্তোষ পালে। নাৰায়ণ দাসে দৃঢ়তা সহকাৰে ভক্তিত অটল বিশ্বাস ৰখা কাৰণে ভগৱন্তৰ কৃপালাভ কৰিলে। গুৰুজনাই তেওঁৰ পুত্ৰৰ নাম সেয়ে পৰমানন্দ ৰাখিলে।

নাৰায়ণ দাস সাংসাৰী হৈও পত্নী-পুত্ৰৰ সৈতে আৱদ্ধ নাথাকি একান্ত নিষ্কাম ভক্তিৰে গুৰুসেৱা কৰিছিল। তেওঁ বলৰাম আতৈ, শ্ৰীৰাম আতৈ, ৰামপুৰীয়া পুত্ৰ পৰমানন্দ বিয়াসৰ পালি খিৰামগুলৰ পুত্ৰ মাধৱ, গোপালে, মুকুন্দ জটিৰাম, গকুলচান্দ দামোদৰ আদি আতাসকলে সন্মুখীন হোৱা পৰিস্থিতি, সমস্যাৰ মোকামিলা কৰি গুৰুজনাৰ ওচৰত শৰণ দিয়াইছিল। পিছত আতায়ে একশৰণ নামধৰ্ম প্ৰচাৰ-প্ৰসাৰত একাত্ম হৈ পৰিছিল। মাধৱদেৱ আৰু দাস আতাৰৰ যত্নত গুৰুজনাৰ যশ খ্যাতি চাৰিওফালে প্ৰচাৰ হৈছিল। নাৰায়ণ দাসে সকলো কাম নিখুঁতভাৱে সম্পন্ন কৰিব পাৰিছিল বাবে গুৰুজনাই তেওঁক 'ঠাকুৰ' উপাধি প্ৰদান কৰিছিল। মাধৱদেৱ আৰু ঠাকুৰ আতাৰ যত্নতে বৰপেটাৰ ৰঙ্গীয়াৰ কীৰ্তনঘৰ নিৰ্মাণ হৈছিল। ঠাকুৰ আতাৰ যত্নত কামৰূপ ৰাজ্যৰ চাৰিওফালে গুৰুধৰ্ম বিয়পি পৰিছিল। গুৰুধৰ্ম প্ৰচাৰত আতাৰ অৱদান যথেষ্ট। তেওঁ ফঁকৰা-যোজনাৰ জৰিয়তে পাৰমাৰ্থিক তত্ত্বপূৰ্ণ অনেক ভকত শিষ্যসকলক সহজে শিকাব পাৰিছিল। সেইবোৰ পুৰণি অসমীয়া সাহিত্যৰ উজ্জ্বল চানেকি। গুৰুধৰ্মৰ প্ৰচাৰত নিৰৱচ্ছিন্নভাৱে লাগি থাকি ১৫১২ শকত ৯৫ বছৰ বয়সত নাৰায়ণদাস ঠাকুৰ আতাৰ পৰলোকপ্ৰাপ্তি হয়।❑❑

সহায়ক গ্ৰন্থ ঃ
১. গৰীয়সী, ২. ভকতি প্ৰসাদ, ৩. গুৰুচৰিত্ৰ, ৪ মণিকাঞ্চন

কামপুৰত নৱম বাৰ্ষিক কেন্দ্ৰীয় ব'হাগী উৎসৱ

সাম্প্ৰতিক সময়ৰ অসমীয়া বাপতিসাহোন ৰঙালী বিহুটিৰ বাণিজ্যীকৰণ হোৱাৰ সময়ত শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ কেন্দ্ৰীয় সেৱাবাহিনীৰ সৌজন্যত কামপুৰ জিলা শাখাৰ ব্যৱস্থাপনাত উদ্‌যাপিত হোৱা নৱম বাৰ্ষিক কেন্দ্ৰীয় ব'হাগী উৎসৱে দেখুৱালে এক ব্যতিক্ৰমী আদৰ্শ। ১২খন জিলা শাখাৰ সেৱাবানিহীৰ সেৱক-সেৱিকাসকলে বিহু প্ৰদৰ্শন কৰি প্ৰায় ৫ সহস্ৰাধিক দৰ্শকৰ উপস্থিতিত কপিলীপৰীয়া বিহুতলি কামপুৰ কেন্দ্ৰীয় ৰাসপথাৰ উদুলি-মুদুলি কৰি তোলে। ১২ মে' তাৰিখে পুৱা ৯ বজাত শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ পদাধিকাৰ তথা কেন্দ্ৰীয় সেৱাবাহিনীৰ মুখ্য নিয়ন্ত্ৰক শ্ৰীৰজনীকান্ত দত্ত বাপে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ পতাকা উত্তোলন কৰাৰ পাছতে অনুষ্ঠিত হয় কেন্দ্ৰীয় শিশু আৰু আই-মাতৃ কল্যাণ সমিতিৰ দ্বাৰা নগাঁও মণ্ডল ভিত্তিত পিঠা-পনা আৰু গামোচা প্ৰতিযোগিতা। বতৰৰ প্ৰতিকুল পৰিস্থিতিকো আওকাণ কৰি কেইবাগৰাকী প্ৰতিযোগীয়ে এই প্ৰতিযোগিতাত অংশগ্ৰহণ কৰে। প্ৰতিযোগিতাখন উদ্বোধন কৰে নগাঁও ছোৱালী মহাবিদ্যালয়ৰ সহযোগী অধ্যাপিকা ড° মঞ্জু বৰা লস্কৰ আয়ে। বিচাৰক হিচাপে উপস্থিত থাকে নগাঁও জিলা শাখাৰ শ্ৰীঅনিমা ভূঞা আৰু বোকাখাত জিলা শাখাৰ শ্ৰীৰূপজ্যোতি বৰুৱা আই।

১১ বজাৰ পৰা পদাধিকাৰ বাপৰ সঞ্চালনাৰে অনুষ্ঠিত হয় স্মৃতিগ্ৰন্থ উন্মোচনী সভা আৰু আলোচনা-চক্ৰ। প্ৰাক্তন প্ৰধান সম্পাদক শ্ৰীযুত হৰিপ্ৰসাদ হাজৰিকাবাপে স্মৃতিগ্ৰন্থ 'ব'হাগী কপিলী' উন্মোচন কৰে। ইয়াৰ পাছতে 'ৰঙালী বিহু ঃ ইয়াৰ গতি আৰু প্ৰকৃতি' শীৰ্ষক এখনি মনোজ্ঞ আলোচনা-চক্ৰ অনুষ্ঠিত কৰা হয়। প্ৰধান সম্পাদক শ্ৰীযুত বাবুল বৰাবাপে উদ্বোধন কৰি সাম্প্ৰতিক সময়ত বিহুৱে যে নিজৰ ৰূপ হেৰুৱাই পেলাইছে সেই কথা উল্লেখ কৰি কয় যে— এতিয়া গছতলৰ বিহু অসমীয়াৰ প্ৰাণৰ বাপতিসাহোন বিহু পৰিল গৈ বাহিৰাগত কোম্পানীৰ হাতত। বিহু মঞ্চসমূহে প্ৰাণ পাই পুৱতি নিশাহে। এনে সময়ত কেন্দ্ৰীয় সেৱাবাহিনীৰ এই প্ৰচেষ্টাই এক নতুন মাত্ৰা দিবলৈ সক্ষম হ'ব বুলি বক্তব্য আগবঢ়ায়। আলোচনা-চক্ৰটিত আলোচক হিচাপে উপস্থিত থাকি অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰাক্তন সভাপতি বিশিষ্ট লেখক, উপন্যাসিক ড° লক্ষ্মীনন্দন বৰাদেৱে কয় যে— অসমীয়াৰ প্ৰাণৰ স্পন্দনৰ লগত বিহুৰ আৱেগ জড়িত। অতীতৰ পৰা বৰ্তমানলৈ বিহুৰ যি পৰিৱৰ্তন হৈছে গছতলৰ পৰা মঞ্চলৈ বিহুৰ যি গতিধাৰা তাৰ লগত বিহুৰ যি স্বকীয় সৌন্দৰ্য, সাধাৰণ লোকৰ মনৰ যি মাদকতা সেইখিনি থকাতো প্ৰয়োজনীয়।

আন এজন আলোচক শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ যুটীয়া সম্পাদক শ্ৰীআনন্দ কুমাৰ বৰাবাপেও আলোচনাত অংশগ্ৰহণ কৰি কয় যে বৰ্তমান সময়ত গাঁৱৰ সাধাৰণ মানুহৰ পৰা বিহু চহৰমুখী হৈছে। গছৰ তলত ডেকা-গাভৰুসকলে বিহু মৰাৰ যি আনন্দ আছিল সেই আনন্দ সাম্প্ৰতিক সময়ত নিৰ্দিষ্ট কৈ বান্ধি দিয়া তাল-মান-লয়ত বহু পৰিমাণে স্তিমিত হৈ পৰিছে। সাধাৰণ গাঁৱৰ ৰাইজৰ গৃহত হুঁচৰি গাই গাঁৱৰ বুঢ়া-মেথাৰ পৰা বছৰটোৰ বাবে আৰ্শীষ লোৱাৰ যি প্ৰথা আছিল তাক পুনৰ ঘূৰাই অনাতো প্ৰয়োজন।

মৰিগাঁও জিলা সেৱাবাহিনীৰ প্ৰায় ৩০ জনীয়া এটি দলে তিৱা, মিচিং, বড়ো আদি কেইবাটাও জনগোষ্ঠীৰ নৃত্য প্ৰদৰ্শন কৰি বিহু হুঁচৰিৰে মঞ্চ মুকলি কৰাৰ পাছত প্ৰতিযোগিতা আৰম্ভ হয়। বিচাৰক আসন অলঙ্কৃত কৰে— যুটীয়া সম্পাদক শ্ৰীআনন্দ কুমাৰ বৰাবাপ, শ্ৰীপূৰ্ণানন্দ বৰাবাপ আৰু সংস্কৃতি শাখাৰ সম্পাদক শ্ৰীপৱিত্ৰপ্ৰাণ বৰাবাপে।

তিনিচুকীয়া, ডিব্ৰুগড়, শিৱসাগৰ, নাজিৰা, গোলাঘাট, তিতাবৰ, তেজপুৰ, দৰং, কাৰ্বিআংলং, কামপুৰ, বঙাইগাঁও আৰু গোৱালপাৰা জিলা সেৱাবাহিনীয়ে অংশগ্ৰহণ কৰি অনুষ্ঠানটি সফল কৰি তোলে। প্ৰায় ৫ সহস্ৰাধিক দৰ্শকৰ উপস্থিতিত সেৱক-সেৱিকাসকলৰ বিহুৱে এক অনন্য মাত্ৰা প্ৰদান কৰে।

বিচাৰকৰ সিদ্ধান্ত মৰ্মে তিনিচুকীয়া জিলা শাখাৰ দলে প্ৰথম, গোলাঘাট জিলা শাখাৰ দলে দ্বিতীয় আৰু শিৱসাগৰ জিলা শাখাৰ দলে তৃতীয় স্থান দখল কৰে। প্ৰধান সম্পাদক শ্ৰীযুত বাবুল বৰাবাপে কেন্দ্ৰীয় ব'হাগী উৎসৱভাগি সফল কৰি তোলাৰ বাবে কামপুৰ জিলা শাখাৰ সভাপতি আৰু সম্পাদক প্ৰমুখ্যে সমস্ত ভকত-বৈষ্ণৱক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰে। লগতে পৰৱৰ্তী দশম বাৰ্ষিক উৎসৱভাগি গোৱালপাৰা জিলা শাখাৰ ব্যৱস্থাপনাত অনুষ্ঠিত হ'ব বুলি ঘোষণা কৰি গুৰু বন্দনাৰে অনুষ্ঠানৰ পৰিসমাপ্তি ঘোষণা কৰা হয়।◆ *প্ৰতিবেদক ঃ শ্ৰীঅঞ্জন সাধনিদাৰ*

কেন্দ্ৰীয় সেৱাবাহিনীৰ উদ্যোগত ৰক্তদান তথা ব্লাড বেংক যোগাযোগ কেন্দ্ৰ স্থাপন

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ, কেন্দ্ৰীয় সেৱাবাহিনী উদ্যোগত অহা ১৪ জুন তাৰিখে 'বিশ্ব ৰক্তদান দিৱস' উপলক্ষে গুৱাহাটী চিকিৎসা মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰায় ২০০গৰাকী সেৱকৰ দ্বাৰা এটি ৰক্তদান শিৱিৰ আয়োজন কৰা হৈছে। গুৱাহাটী চিকিৎসা মহাবিদ্যালয়ত চিকিৎসা গ্ৰহণ কৰা সঙ্গী বাপ-আইৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি ৰূপনগৰ শাখা কাৰ্যালয়ত এটি 'ব্লাড বেংক যোগাযোগ কেন্দ্ৰ' স্থাপন কৰা হ'ব। অসম চৰকাৰৰ মাননীয় স্বাস্থ্য আৰু শিক্ষা মন্ত্ৰী ড° শ্ৰীযুত হিমন্ত বিশ্বশৰ্মা উপস্থিত থাকিব লগা অনুষ্ঠানটিত প্ৰতিখন জিলা শাখাৰ নূন্যতম ৫ জন সেৱকৰ উপস্থিতি কামনা কৰি কেন্দ্ৰীয় সেৱাবাহিনী মুখ্য অধিনায়ক শ্ৰীঅঞ্জন সাধনিদাৰ আৰু সচিব শ্ৰীদীপজ্যোতি চহৰীয়াই সেৱা ধৰে।◆

প্ৰাক্তন প্ৰধান সম্পাদক তথা প্ৰাক্তন উপ-পদাধিকাৰ গোবিন্দ চন্দ্ৰ শইকীয়াবাপৰ দেহাৱসান

২০/৫/২০১৩ তাৰিখে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ প্ৰাক্তন প্ৰধান সম্পাদক তথা প্ৰাক্তন উপ-পদাধিকাৰ গোবিন্দ চন্দ্ৰ শইকীয়াবাপৰ ৭৮ বছৰ বয়সত দেহাৱসান হয়। মৃত্যুৰ সময়ত তেখেতে পৰিবাৰৰ সহিতে দুগৰাকী কন্যা, পাঁচজন পুত্ৰ আৰু ভালেসংখ্যক নাতি-নাতিনী ইহসংসাৰত এৰি থৈ যায়।◆

সাহিত্য আৰু সাংবাদিকতাৰ কৰ্মশালাৰ আয়োজন

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ, কেন্দ্ৰীয় সেৱাবাহিনীৰ উদ্যোগত আৰু সাহিত্য শাখাৰ সহযোগত অহা ২৯ আৰু ৩০ জুন, ২০১৩ তাৰিখে গুৱাহাটী ৰূপনগৰ শঙ্কৰী সংস্কৃতি কেন্দ্ৰত এটি দুদিনীয়া কবিতা আবৃত্তি, লেখন আৰু সাংবাদিক কৰ্মশালাৰ আয়োজন কৰা হেছে। ২৯জুন তাৰিখে দিনৰ ১১ বজাৰ পৰা আৰম্ভ হ'বলগীয়া উক্ত কৰ্মশালাত অংশগ্ৰহণৰ বাবে প্ৰতি জিলা শাখাৰ পৰা প্ৰতিটো বিষয়ত ৩ গৰাকীকৈ মুঠ ৯গৰাকী সেৱক-সেৱিকা নিৰ্দিষ্ট কৰি পঠাবলৈ কেন্দ্ৰীয় সেৱাবাহিনী মুখ্য অধিনায়ক শ্ৰীঅঞ্জন সাধনিদাৰ আৰু সচিব শ্ৰীদীপজ্যোতি চহৰীয়াই সেৱা ধৰিছে।◆

মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ মঞ্চ

মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ সৃষ্টিৰাজিক বিশ্ববাসীক পৰিচয় কৰাৰ লক্ষ্যৰে কৰ্ম-আঁচনি গ্ৰহণ কৰি যথাক্ৰমে অসম সত্ৰ মহাসভা, শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ, একশৰণ ভাগৱতী সমাজ, মহাপুৰুষীয়া সত্ৰ সমাজ, নামধৰ্ম সমাজ আৰু ছ'চাইটি অফ শঙ্কৰদেৱৰ প্ৰতিনিধিৰ দ্বাৰা 'মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ মঞ্চ' নামৰ এখন মঞ্চ গঠন কৰা হয়। আঁচনি ৰূপায়ন কৰাৰ উদ্দেশ্যে শ্ৰীদয়াল কৃষ্ণ বৰাদেৱক সভাপতি আৰু শ্ৰীজীৱকান্ত নাথদেৱক সম্পাদক হিচাপে লৈ এখন তেৰজনীয়া সমিতি গঠন কৰা হয়।◆

৮৩ সংখ্যক বাৰ্ষিক অধিৱেশনৰ আদৰণি সমিতি গঠন

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ ৮৩ সংখ্যক বাৰ্ষিক অধিৱেশনৰ আদৰণি সমিতিখন যোৱা ১৯মে', ২০১৩ তাৰিখ দেওবাৰে তিনিচুকীয়া জিলা শাখাৰ পৰ্বতীয়াৰ মহেশ ভৱনত প্ৰায় ৫সহস্ৰাধিক ভকত বৈষ্ণৱৰ উপস্থিতিত পদাধিকাৰ শ্ৰীযুত ৰজনীকান্ত দত্তবাপৰ সভাপতিত্বত গঠন কৰা হয়।

তিনিচুকীয়া জিলা শাখাৰ আই-মাতৃসকলৰ দ্বাৰা পৰিৱেশিত এটি বৰগীতেৰে আৰম্ভ হোৱা ৰাজহুৱা সভাখনিত তিনিচুকীয়া জিলা শাখাৰ সম্পাদক শ্ৰীলোকেশ্বৰ নাথবাপে অতিথিসকলক চিনাকি আৰু আদৰণি জনোৱাৰ পাছত সভাৰ মূল বিষয়ত প্ৰৱেশ কৰি প্ৰধান সম্পাদক শ্ৰীবাবুল বৰাবাপে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ বিগত বাৰ্ষিক অধিৱেশনসমূহৰ দৰেই এখন সফল অধিৱেশন অনুষ্ঠিত কৰিবৰ বাবে সকলো দল-সংগঠন, ভকত-বৈষ্ণৱৰ সহযোগ অপৰিহাৰ্য বুলি পৰামৰ্শ আগবঢ়ায়। ভকতৰ সেৱাৰ অৰ্থে কাম কৰাৰ মানসিকতা সকলোকে মনত পুহি ৰাখিবৰ বাবে তেখেতে সকলোকে আহ্বান জনায়।

অসম চৰকাৰৰ মাননীয় সংসদীয় সচিব তথা বিধায়ক শ্ৰীৰাজু চাহুদেৱে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘক এটি অতি শৃঙ্খলাবদ্ধ অনুষ্ঠান বুলি বক্তব্য আগবঢ়াই কয় যে— ৮৩সংখ্যক অধিৱেশনভাগি তিনিচুকীয়া জিলা শাখাত সফল কৰি তুলিবৰ বাবে পৰ্যাপ্ত সহায় আগবঢ়াব। প্ৰাক্তন প্ৰধান সম্পাদক শ্ৰীহৰিপ্ৰসাদ হাজৰিকাবাপে ভাষণ আগবঢ়াই তিনিচুকীয়া জিলা শাখাৰ জন্মৰ পৰা বৰ্তমানলৈ যি গতি তাৰ এক সম্যক ধাৰণা দাঙি ধৰি কয় যে অবিভক্ত ডিব্ৰুগড় জিলাৰ দুলীয়াজান অধিৱেশনৰ অভিজ্ঞতাৰে পৰিপুষ্ট তিনিচুকীয়া জিলা শাখাৰ ভকতসকলে অতি নিয়াৰিকৈ এই অধিৱেশন অনুষ্ঠিত কৰিব পাৰিব। বিগত বহু অধিৱেশন সফল কৰি তুলিবৰ বাবে সমৰ্থ হোৱা প্ৰাক্তন প্ৰধান সম্পাদক গৰাকীয়ে ভালে কেইটা গুৰুত্বপূৰ্ণ পৰামৰ্শ আগবঢ়ায়। সভাত মায়ামৰা সংস্কৃতিক সমাজৰ সম্পাদক শ্ৰীহেমন্ত গোহাঁই সদৌ অসম ছাত্ৰ সন্থাৰ প্ৰচাৰ সম্পাদক পুলক চেতিয়া প্ৰমুখ্যে ভালেসংখ্যক স্থানীয় ৰাইজে অংশগ্ৰহণ কৰি বক্তব্য আগবঢ়ায়।

তিনিচুকীয়া জিলা শাখাৰ প্ৰাক্তন সভাপতি শ্ৰীবিমল চন্দ্ৰ বুঢ়াগোহাঁইদেৱক সভাপতি, অসম চৰকাৰৰ মাননীয় শক্তি আৰু উদ্যোগত মন্ত্ৰী শ্ৰীযুত প্ৰদ্যুত বৰদলৈদেৱক কাৰ্যকৰী সভাপতি, শ্ৰীগুণ বৰুৱাদেৱক সাধাৰণ সম্পাদক হিচাপে লৈ প্ৰায় ৪২জনীয়া এখন আদৰণি সমিতি গঠন কৰা হয়।

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ যুটীয়া সম্পাদকদ্বয়, শিশু আৰু আই-মাতৃ কল্যাণ শাখা সমিতিৰ বিষয়ববীয়াসকলকে মুখ্য কৰি বহু কেইখন শাখা সমিতিৰ বিষয়ববীয়া, ডিব্ৰুগড়, চৰাইদেউ, নাজিৰা, শিৱসাগৰ জিলা শাখাৰ সভাপতি সম্পাদকসকলৰ লগতে বহু সংখ্যক ভকত-বৈষ্ণৱ উপস্থিত থাকে। জিলা সেৱাবাহিনীৰ প্ৰায় ৪০০জন সেৱক-সেৱিকাই জিলাধিনায়ক শ্ৰীবদন গগৈ, সঞ্চালন সমিতিৰ সদস্য শ্ৰীমন মাউট বাপৰ সৈতে সেৱা আগবঢ়ায়।◆ *প্ৰতিবেদক ঃ শ্ৰীঅঞ্জন সাধনিদাৰ*

বাৰ্তালোচনী প্ৰকাশন শাখা সমিতি ঃ উপদেষ্টা— ভবেন্দ্ৰনাথ ডেকা, হৰিপ্ৰসাদ হাজৰিকা, কেশৱমোহন কলিতা ঃ সভাপতি— গোলাপ বৰুৱা ঃ পৰিচালন সম্পাদক— খগেন্দ্ৰ মহেলা ঃ প্ৰকাশক— বাবুল বৰা, প্ৰধান সম্পাদক, শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ ঃ সদস্যসকল— শোধন গগৈ, বাবুল বৰা, বীৰেশ হাজৰিকা, জ্যোতিপ্ৰসাদ চুতীয়া, ড° যতীন চুতীয়া, প্ৰ াদ শইকীয়া, প্ৰদীপ কুমাৰ বৰা, ৰামকৃষ্ণ পাটগিৰি ঃ সম্পাদক —ভবেন দুৱৰী (ফোন নং— ৯৪৩৫৪০৩০১১)

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘৰ হৈ প্ৰধান সম্পাদক বাবুল বৰাৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত। গুৱাহাটীৰ শৰাইঘাট ফটো টাইপছ প্ৰাঃ লিঃ, ইণ্ডাষ্ট্ৰিয়েল ইষ্টেট, বামুণীমৈদাম, গুৱাহাটী ৭৮১০২১ত মুদ্ৰিত। সম্পাদক ঃ ভবেন দুৱৰী, শঙ্কৰী সংস্কৃতি কেন্দ্ৰ, ৰূপনগৰ, গুৱাহাটী ৭৮১০৩২ ফোন ঃ ৯৪৩৫৪-০৩০১১